

Mateo papel tepyaca Jesucristo po'ó

¹ Dios jas tjejyama Jesucristo nosis nt'a jis capj la p'acj judiopan. Papel niná nin vele püna tapatja jis lá, Jesucristo ne yupj sin popa p'iyá, püs naya tüpü'ü jupj. David popa watsja jupj. Abraham popa watsja.

² Abraham Isaac popay waytsja.
Isaac Jacob popay waytsja.
Jacob Judá popay waytsja, Judá jüpülüçpan jis popay watsja.

³ Judá Fares popay waytsja, Zara popay watsja jupj. Tamar yupj sejamay waytsja.

Fares Esrom popay waytsja.
Esrom Aram popay waytsja.

⁴ Aram Aminadab popay waytsja.
Aminadab Naasón popay waytsja.
Naasón Salmón popay waytsja.

⁵ Salmón Booz popay waytsja. Booz jamay Rahab lotsja.

Booz Obed popay waytsja. Obed jamay Rut lotsja.
Obed Isaí popay waytsja.

⁶ Isaí David popay waytsja. David jépatjsja jupj Israel mo'ó püná.

David Salomón popay waytsja. Salomón jamay Urías jats'om waytsja jupj.

⁷ Salomón Roboam popay waytsja.
Roboam Abías popay waytsja.
Abías Asa popay waytsja.

⁸ Asa Josafat popay waytsja.
 Josafat Joram popay waytsja.
 Joram Uzías popay waytsja.

⁹ Uzías Jotam popay waytsja.
 Jotam Acaz popay waytsja.
 Acaz Ezequías popay waytsja.

¹⁰ Ezequías Manasés popay waytsja.
 Manasés Amón popay waytsja.
 Amón Josías popay waytsja.

¹¹ Josías Jeconías popay waytsja, Jeconías
 jüpülücpan jis papay watsja jupj. Josías
 tüpü'ü na, Babilonia mo'o tapatja tjiqil, la
 tapalan yupj israelpan jis lal. Jis tsupapj,
 tjaman Babilonia nt'a.

¹² Babilonia nt'a tsupapj tjil na, p'a wa sin popa
 jis tepyala.

Jeconías Salatiel popay waytsja.
 Salatiel Zorobabel popay waytsja.

¹³ Zorobabel Abiud popay waytsja.
 Abiud Eliaquim popay waytsja.
 Eliaquim Azor popay waytsja.

¹⁴ Azor Sadoc popay waytsja.
 Sadoc Aquim popay waytsja.
 Aquim Eliud popay waytsja.

¹⁵ Eliud Eleazar popay waytsja.
 Eleazar Matán popay waytsja.
 Matán Jacob popay waytsja.

¹⁶ Jacob José popay waytsja. José niná María
 voyum waytsja. María Jesús jamaytsja.
 Jesús, Cristo ló wa jupj; Dios tjevele ca jas
 majamas jupj, gente jis capj la p'acj, mpes
 nin ló jupj.

¹⁷ Nin jis latsja püna tapatja, Jesucristo ne yupj sin popa p'iyá, püs naya tüpü'ü jupj. Pjü way jis lá sin pac na Abraham ló mpe David ló nt'a, catorce way yupj. Nin p'iyá, pjü way jis lá sin pac na David ló mpe israelpan Babilonia nt'a tsupapj tjil nas, catorce way yupj 'ots'ipj. Nin p'iyá, pjü way jis lá sin pac na yupj tjil na mpe Jesucristo ló nt'a, catorce wa yupj.

Jesucristo tjac'.
(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Jesucristo niná Yomen Dios jas tjejamá gjuis capj la p'acj. Papel niná nin vele 'oyñ nyuca tjemya'na Jesucristo nosis nt'a. Jamay María lotsja. Tsjücjüim na tjevéletsja José lal ca jupj lal mwayim. Custjay ma tjowaya p'in, way tsjicj já'asatsja jupj Dios Cjües mpes. P'a nequem jin tulucj tepyala jupj. ¹⁹ José ma jus nléyatsja tsjan mpes María way tepyala. Malala la tjiji jupj, jólatsja José. Mpes quelel véletsja María lal ma mwayim jupj lal. Jupj lal p'in quelel véletsja. Ma quelel véletsja la p'a jis lal María malala la tjiji. José 'üsüstsja Dios lal, ne nin. ²⁰ Nasa quelel véletsja na niná María lal, Dios ángel pjaní lay tepyala José nt'a. José tjejyá na tjinyuca jupj. Ángel tjevele José lal: “José, David püna tüpü'ü popa p'iyá jipj. Po ma lecj meyan mwayim María lal. Dios Cjües mpes p'in way tsjicj tepyala jupj. Ma malala la tjiji. ²¹ Yom tsjicj ca ma'nus jupj, María, ne jipj ca ló nt'an, Jesús ló nsem. Jesús mpes ca Dios perdonar lis mijis israelpan, malala nyuca la tjajay, ne ma ca jis capj ntülüs yupj. Nin mpes ca nin ló nsem jupj”, nin tjevele ángel José lal.

²² Nin tepyala ca pjü t'üc' mpalas Dios tjevele püná. Pajal püna Dios profeta pjaní tjevele ca nin mpalas. Tjevele:

²³ “Tsjücjüim way tsjicj ma'ajam, ca yom tsjicj ma'nus.

‘Emanuel’ ló ca nsem jupj.”

Jupj ló cupj qjuis tin “Dios Cupj Qjuis Lal” velecj cupj.

²⁴ José jola tepyala na, nin la tjiji Dios ángel tjevele jinwá. Lal tjac' María jupj wo nt'a ne jupj jats'om tepyala jupj. ²⁵ Custjay ma ne'aj tjemya'na jupj, María tsjicj tjemya'na nas. José tsjicj ló t'ya Jesús ló nsem, ángel tjijyü'ta jin.

2

Niyom campa mpe tjiquil, topon Jesucristo pajal püné.

¹ Jesús tjemya'na Belén nt'a, Judea mpe se jütütj nt'a. Herodes jépatjsa ne'aj Jesús tjemya'na na. Jupj nt'a tjiquil niyom magopan nepenowá, Jerusalén nt'a. Niyom nenem tjiquil tsiquin mpe, pajal campa mpe tjiquil yupj, la tapal tsjicj way. ² Niyom tjowelepj jupj lal:

—¿Ca'aj pü'ü tsjiquis, ca jepa püné nsem judiopan mpes? Ncupj nyucucj pjulacj pjaní jupj tjac' mpes. Nin mpes jus nlayecj tjemya'na quinam tsjiquis. Ne'aj tjinyucucj pjulacj, cupj pyatjaquecj nt'a, tsiquin mo'ó. Nin mpes tjiquilaca. Cupj quelel palá nipi'tjiquecj jupj wolap'a'á, qjuiyola jupj püné —nin tjowelepj niná noyomes.

³ Herodes tjapjácatsja na niná, pajal jola tepyala jupj. Pajal yola tepyala wa pjü way Jerusalén

mo'o tapatjá. ⁴ Mpes Herodes pjü jis lal tjevele 'a jis mulus sacerdote noypan, 'a jis mulus wa niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay, israelpan sin popé. Herodes jis la tji'yüya ca'aj ca ma'nus Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. ⁵ Yupj tjowelepj jupj lal:

—Belén mo'o patja nt'a ca ma'nus jupj, Judea mpe se jütütj nt'a. Nin tepyaca profeta:

⁶ 'Belén nt'a, Judá püna tüpü'ü nt'a,
pjaní way p'in patja ne'aj.

Mop'in Belén pajal tsjicj way tulucj
Judea mo'o se jütütj jis lal.

Belén mpe jepa ca ncuwim.

Ca jis majamas jupj israelpan,
yupj niná napj jyütütj.'

Nin tepyaca profeta, Dios Yom ca jas majamas mpes —tjowelepj yupj.

⁷ Nin tjowelepj Herodes lal, mpes seletsja Belén mo'o tjemya'na tsjiquis. Mpes Herodes tjevele ncul niyom tsiquin mpe tjiquil. Ma tjevele p'a lal nin la tjiji jupj. Herodes pajal jis la tji'yüya 'ona lay tepyala pjulacj, tsjicj mpes lay tepyala. ⁸ Yupj jupj wola tjowelepj na, jupj sin tjejyama yupj Belén mo'ó. Jis lal tjevele:

—Lowa, pajal ca la mü'üyá tsjicj niná mpes. Jus tjunucú na, nawala tjowelé. Napj mis wa ca jupj nt'a, ca palá mpi'tjis jupj wolap'a'á —tjevele Herodes.

Jupj li tsuwíletsja. Quelel 'yü'natsja tsjicj way.

⁹ Noyomes tjil yupj Belén nt'a, Herodes tjevele mpes. Tjil na, pjulacj tjunuc niswá, 'in lacasana tjunuctsja p'in. Niswa lay tepyala tsjun popé. Nin p'iyatsja tsiquin mo'o tjunuc jin p'iyá. Pjulacj

mwalá tjemeytsja yupj jis lal, nasa ne'as tjemey tsjicj tüpü'ü nt'a. Ne'aj tóncatsja. ¹⁰ Niná noyomes pajal 'úcj jisastsja pjulacj tjunuc mpes. ¹¹ Ne'as tjil tsjicj wo nt'a, jupj tüpü'ü nt'a. Wama tjil, wosis mo'ó. Jus tjunuc tsjiquis jamay lal. Jamay María lotsja. Tjunuctsja na, tsjicj wolap'a'a palá nipi'tjiñ. Tjowelepj jupj pajal püné. Locopyaya jun tjocjol yupj jis caja, pje'á la tocoy jis la 'ayas tsjicj mpes. Oro tja'ayapj. Ts'ülüc' 'üsüs cjumsu la 'üm tja'ayapj wa. Mirra perfume mpes tja'ayapj wa. ¹² Tjunuc tsjicj way yupj, mop'in ma tjil Herodes nt'a niswá. Yupj tjijinañ na püste na, Dios yupj jis lal tjevele ma polel jiltsja Herodes nt'a. Nin mpes tjil p'a jümücj nt'a, püna tapatja po'ó.

José, María lal ts'üequenetsja Jesús lal.

¹³ Niyom tjil na, Dios ángel pjaní lay tepyala José nt'a, jupj tjejá na. Ángel tjevele jupj lal: “Jin ni'isa nts'equenem Egipto mo'ó tsjicj lal, jamay lal. Ne'aj mpü'üm, napj tjevelé nas ca ncuwim. Herodes tsjicj ca la mpalas la 'ünan”, tjevele jupj.

¹⁴ Mpes José jas nisa, nin jawas püste p'iyá tjemey Egipto nt'a. Tjemey tsjicj lal, tsjicj jamay lal wa. ¹⁵ Ne'aj tüpü'ütsja Herodes tepe'e nas. Nin tepyala ca t'üc' mpalas qjuis Jepa Dios tjevelá püná. “Napj tjevelé natjam ca mim Egipto mpe”, tjevele Dios. Nin tjevele profeta jupj mpes.

Herodes tsjictjacj pülücj jis tji'yü'na.

¹⁶ Locopyaya Herodes jus nleya niyom tsiquin mpe ne'espan ma jiquiltsja. La tsawiltsja yupj. Pajal ts'i tji'ínatsja jupj. Mpes jis tjijyü'ta pjü jis la 'ünan niyom tsjictjacj Belén nt'a, Belén ne'aj p'in 'ots'ipj.

Pjü niyom tsjictjacj año mat'e jis tjü'ünan. Más 'in tsjicj way pjü jis tjü'ünan wa yupj. Herodes jola tepyala tsjiquis año mat'e tya'a quinam, noyomes tsiquin mpe ne'espan tjowelepj mpes. Nin mpes nin la tjiji jupj. ¹⁷ Nin mpes nin tepyala Jeremías tjevele püná. Ninana jupj tjevelá Dios mpes:

¹⁸ “Tjepjyacañ la puyupj Ramá nt'a.

Ne'aj pajal yümücj la tupuyupj.

Raquel la tipiya watsja tsjictjacj mpes,
locopyaya tapatjá.

Jupj ma quelel jo' pé'etsja,
tsjictjacj tecya'liñ mpes.”

Nin tjevele Jeremías.

José niswa tjac' Israel nt'a Jesús lal.

¹⁹ Herodes tepe'e na, Dios ángel niswa lay tepyala José lal, tjejyá na. José newa pü'ütsja Egipto mo'ó. Ángel tjevele jupj lal: ²⁰ “Jutja niswá Israel nt'a. Nasa tecya'liñ tsjicj quelel ja'ünan witjacj.”

²¹ Mpes José jas nisa, tjemey niswá Israel mo'ó. Lal tjemey wa tsjiquis, tsjicj jamay lal wa. ²² Locopyaya José wola tjoweletsja Herodes jatjam Arquelao jepa tjá'asa quinam Judea mo'ó, popay tepe'e mpes. José lecj jéyatsja jupj mpes, ne ma quelel jámatsja ne'aj, jupj tjijyü'ta nt'a. Locopyaya Dios José lal tjevele niswá, tjejyá na. Tjevele ca ma mim Judea nt'a. Mpes José más 'in campa tjemey Judea mpe. Galilea nt'a tjemey, nin p'iyá Israel mpetsja jupj, Galilea. ²³ Galilea nt'a tjemey, pjaní way p'in patja nt'a, lo püt'üs ne'aj. Nazaret

lotsja ne'aj tapatja nt'a. Mpes nin tepyala profetapan tjowelepj püná. Tjowelepj: “Yom Díos jas tjejamá Nazaret mpe 'esejp nsem jupj”.

3

*Juan el Bautista tjac'. Dios mpes tjevele jupj.
(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)*

¹ Jesús newa tüpü'ü Nazaret po'ó, Juan el Bautista mwalá way véletsja na Dios mpes. Pülücj jis walap'a'a tjevele jupj. Judea nt'a wínetsja, wa cjuwá nt'a. ² Jupj tjevélatsja: “Aplijila t'as malala nyuca la tjüj'í mpes. 'Üsüs la müj'í quinam Dios jos jinwá. Quina ca nu müjü'tüs Dios”, tjevele jupj. ³ Pajal püna Isaías tjevele nin ca mveles jupj. Isaías profétatsja jupj püná. Ninana Isaías tjevele Juan po'ó:

“Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim. Pajal ca quelel mveles gente jilal. Mpes yümücj ca mveles:
‘Qjuis Jepa Dios ca ncuwim.
Nujola t'as ca nin la müj'í quinam jupj jos jin.
Malala nujola nun, jümücj la lu'ulú jinwá.
Po ma malala nujola t'as quinam.
'Üsüs nujola t'as qjuis Jepa Dios jos jinwá’
nin ca mveles jupj.”

Isaías tjevele jupj ca nin mveles, ne t'üc' way Juan nin tjevele.

⁴ Juan jas quip camello ts'üilin waytsja jupj. Col tsyú'patsja pjoloc' mpes. Ts'elel lyájatsja. Ts'as qjuisiyas mo'o píjisa watsja. Lovin nin tüpü'ü. ⁵ Gente pajal pülücj tjiquil jupj nt'a jis la pjac jupj tjevelá. Jerusalén mpe tjiquil wa, judiopan pülücj patja mpe. Pjü Judea mpe tjiquil wa, ne'aj

judiopan pjaní pjaní patja nt'a. Tjiquil wa 'üsü püné la nt'a patja mpe, niná 'üsü Jordán ló. ⁶ Yupj tjiquil, tjowelepj jupj lal malala nyuca la tjajay. Niná tjowelepj na, Juan bautizar lis tjiji 'üsü mo'ó, niná 'üsü Jordán ló.

⁷ Juan tjinyuca watsja fariseopan pülücj jiquilt-sja, pülücj saduceopan tjiquil wa. Juan ma tepyónatsja yupj pajal 'aplijíatsja malala la tjajay mpes. Mpes jupj tjevele yupj jis lal: “Nun nin p'iyá latsj jinwá. Nun solejé Dios po ma jos gente malala lajay. Leñ way ca jis capj ntülüs. Nin mpes tjuculá nun napj nt'a, napj ca bautizar la numejay. Nujola nin lojí mpes, jupj ma ca nucopj ntülüs. T'üc' tulucj. Dios selé nun newa ma quelel lojí jupj jos jinwá. ⁸ T'üc' way 'aplijila catsja nun malala la tjüj, 'üsüs la cüj quinam Dios jos jin. Najas la müj nun niná. ⁹ Po ma nujola t'as nun pajal 'üsüs, nun judiopan mpes. Ma ca nujola nsem nun pajal 'üsüs way, nun Abraham püna tüpü'ü popa p'iyá mpes. T'üc' tulucj. Dios ca 'ücj la qjujijis niná pwen Abraham ts'uyupj ca mpalas. ¹⁰ Dios pajal leñ way ca jis capj ntülüs malala lajay. Yupj ma 'üsüs way lajay, jupj ca jis capj ntülüs yupj pjü way. Yom jupj sine ma vyala jinwá ca la mijis Dios. Jupj sine ma vyala, jyo'o, 'awa mo'o ts'iyá. Nin ca la mijis Dios malala lajay jis lal”, nin tjevele Juan fariseopan jis lal, saduceopan jis lal wa.

¹¹ Juan tjevele wa: “Napj bautizar la nusejay 'üsü lal p'in. Napj nin lejay mpes, ca pjü jus nlayecj 'aplijila nun malala nyuca la tjüj mpes. Jus nlayecj nasa quelel lojí Dios jos jinwá. P'a wa ca ncuwim más püné napj lal. Napj pajal tsjicj

way jupj lal. Po 'üsüs napj lal napj tsji' lejay jupj mpes. Napj jupj caite jet' la p'in, 'ücj napj lal. Pajal 'üsüs ca la mijis jupj. Nun nepénowa quelel lojí Dios jos jinwá. Jupj ca nu ma'ayas Dios Cjües. Nun nepénowa newa ma quelel lojí Dios jos jinwá. Jupj ca nu copj ntülüs. ¹² Leñ way ca nin la mijis. Ca 'üsüs la mijis jupj 'amá nt'a, ma ca malala witjacj mpatjam ne'aj. Ca ne'aj mo'onsos 'üsüs witjacj, ma ca malala jis mpalas. Pjü malala ca mü'ümüs. Jupj 'yüma na, leñ pjacj se wat'ata jupj 'owus", nin tjevele Juan el Bautista yupj jis lal.

Juan bautizar la tjiji Jesús.

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³ Locopyaya Jesús tjac' wa Juan nt'a. Jesús jostsja ca Juan bautizar la mijis jupj. Jesús tjac' Galilea mpe. Tjac' 'üsü nt'a, niná 'üsü Jordán ló, Juan tüpü'ü nt'a. ¹⁴ Juan ma quelel bautizar líjitsja jupj. Nin tjevele Jesús lal:

—Más 'ücj jipj bautizar la nejay napj. Jipj más 'üsüs napj lal.

¹⁵ Jesús tjevele Juan lal:

—Najas ne jipj ca nin la mijin quinam. Más 'ücj pjü 'üsüs lijicj Dios jos jin.

Mpes Juan tjevele 'ücj ca bautizar la mijis jupj.

¹⁶ Bautizar la tjiji na, Jesús tjemey 'üsü mpe. Tjemey na 'üsü mpe, leñ way tsjun po'o tsjicj way la tücüeme, jun cjol tepyala. Jupj tjinyuca Dios Cjües palavin tjac'. Sipipj jinwá justa tjac' jupj Jesús nt'a. Jesús copá nt'a tjac'. Ma tjemey nepé. ¹⁷ Tsjun po'o nepé vele pjactsja: “Niná napj Natjam. Pajal quelel lejay jupj. Pajal 'üsüs najas jupj mpes.”

4

Diablo jostsja Jesús ca malala nyuca la mijis. Ma la tjiji jupj.

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ Jesús bautizar tepyala na, campa 'in tjemey, wa cjuwá nt'a, jusapj p'in. Dios Cjües jostsja mpes tjemey jupj. Ne'aj jámatsja nt'a, diablo quelel malala véletsja jupj lal, la nuc ncu malala la mijis jupj.

² Jaw cuarenta, püste cuarenta Jesús laja sectsja tjuwine ne'aj. Teczyawaja ts'ac' cuarenta na, vecj pé'etsja jupj. ³ Diablo lovin jostsja Jesús malala la mijis. Diablo lovin malala vele gente jis lal, jos malala nyuca lajay. Jupj tjac' Jesús nt'a, tjevele:

—Jipj Dios Jatjam p'iyá, 'ücj ca müjü'tün niná pe ca ve mpalas, ne nin ca nsem.

⁴ Jesús ma la tjiji diablo tjevele jin. Jesús Dios Popel velá tjevele p'in.

—Dios Popel vele: ‘Gente ma ca mpatjam ve mpes p'in. Pjü way Dios tjevelá mpes ca mpatjam yupj’ —tjevele.

⁵ Locopyaya diablo malala la tjiji, tjemyana Jesús Jerusalén mo'ó, Dios wo toñca nt'a. Ne'aj Dios wo casapa tjijyünsa jupj. Pajal campányatsja ne'aj. ⁶ Diablo tjevele Jesús lal:

—Jipj Dios Jatjam p'in, palá ntolo quepé. Dios Popel vele:

‘Dios ca jis müjü'tüs jupj angelpán,
ca mya jamacj jipj.

Jis mas mpes ca mya ma'nucj,
ne ca ma mpojom jipj, pe lal.

Ma ca malala mya palas’
—nin tjevele diablú.

⁷ Jesús ma la tjiji diablo tjevele jin. Nin p'in tjevele jupj lal:

—Dios Popel tjevele wa: ‘Jipj ma ca malala la mijin ma jola jinwá, la nuc ncu jipj Jepa Dios ca cyapj mp'a'sas’ —nin tjevele Jesús.

⁸ Diablo niswa malala la tjiji Jesús lal. Lal tjemey joc' campanya nt'a. Ne'aj la tjiji Jesús 'ücj tjinyuca pjü nt'a nosis mo'ó. La tjiji tjinyuca wa pjü 'üsüs way jatatj. ⁹ Diablo tjevele jupj lal:

—Napj nawalap'a'a ca palá mpi'tjim, ca mvelen napj pajal püné. Niná la tjejay na, napj ca pjü niná mya 'a müjü'tün.

¹⁰ Jesús ma la tjiji jupj jostsja jinwá. Tjevele:

—Satanás, jutja jipj. Dios Popel vele: ‘Dios jepa más püné pjü jilal. Nujola tapalas jupj p'in püné. Ma nin nujola nsem la p'a p'in püné Dios jinwá. Dios jos jin la müjí la p'in.’

¹¹ Jesús nin tjevele na, diablo tjemey. Tjemey na, angelpán tjiquil, cus tjap'acj Jesús.

Jesús tjemey Galilea mo'ó. Jupj tjevele ne'aj patja jis lal.

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Jesús wola tjowelepj Juan ntji'liñ, cawilta mo'o tjo'onsopj jupj, jepa tjevele mpes. Niná jus nleya na, Jesús tjemey Galilea mo'ó niswá, cámpatsja 'in.

¹³ Ne'as tjemey na, ma tüpü'ü Nazaret nt'a, püna tüpü'ü nt'a. Tjemey nepé quinam, Capernaum nt'a tjemey, pülücj patja nt'a. Ne'aj p'intjsja 'üsü la nt'a, Zabulón lotsja ne'aj pajal püna. Neftalí ló watsja ne'aj pajal püna. ¹⁴ Jesús tjemey ne'aj ca t'üc' cüpalas Isaías tjevele Dios mpes püná. Isaías profétatsja jupj. Ninana jupj tjevelá:

15 “Pülücj patja ne'aj Zabulón nt'a.

Pülücj patja wa Neftalí nt'a.

Jümücj 'üsü püné nt'a,

yupj patja nt'a culupwen nipj jama jümücj
niná.

'Üsü la nt'a patja, niná 'üsü Jordán ló.

Ne'aj Galilea ló, judiopan tulucj patja nt'a.

16 Yupj ma sa nuçtsja Dios. Quina pajal 'üsüs
sin tji'yüsa Dios mpes.

Tecya'liñ jinwatsja yupj yas nam, ma topon mpes.
Malala lajaytsja.

Quina 'ücj sin 'yüsa Dios tjevele jin.”

Nin tjevele Isaías ca nin mpalas ne'aj.

17 Nin tepyala jupj tjevele jin. Jesús ne'as tjemey
na Capernaum nt'a, jupj véletsja Dios po'ó pülücj jis
walap'a'á, ne'aj tapatja sin popé. Véletsja: “Aplijila
t'as malala nyuca la tjüj. 'Üsüs la müj. Quinam
Dios jos jinwá. 'Üsüs way quinam Dios ca müjütüs.
Jepa jupj. Leñ way ca müjütüs nosis nt'a”, nin
tjevele Jesús yupj jis lal.

*Jesús niyom yulupjana jis lal tjevele ca ncul, cus
ncoñcocj.*

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

18 Jesús tjuwínetsja 'üsü la nt'a. Niná 'üsü Galilea
lotsja. Ne'aj wínetsja na, niyom mat'e yus tjinyuca.
Pjaní wa Simón lotsja. Jupj ló watsja Pedro. P'a
wa Andrés lotsja. Jupj Simón tsüípetsja. Yupj jis
ataraya la ts'i 'üsü mo'ó. Cjul pje'á la coytsja. Lovin
nin lajaytsja, tapatja yupj. 19 Jesús tjevele yupj jis
lal: “Ncapj ncoñcú nun. Napj ca nusin 'yüsa la
mejay 'ücj la veles p'a jilal Dios mpes. Nin mpes ca

nepénowa cus ncoñcocj wa jupj”, nin tjevele Jesús.
²⁰ Leñ way tüpüntüpj yupj jis ataraya, tjil Jesús lal.

²¹ Tsjicj way tjil na, Jesús tjinyuca la p'a wa niyom mat'e. Pjaní wa Jacobo lotsja. Ma'ajapj Juan lotsja. Juan Jacobo tsüípetsja. Zebedeo jat-jampan waytsja yupj. Játjatsja yupj jis barco mo'ó, yupj jis papay lal. Jis ataraya 'ücj lajaytsja. Jesús jis la tjemyona ncul yupj, ca cus ncoñcocj. ²² Leñ way tjil Jesús lal. Barco tüpüntüpj tjil. Tjil jis papay mpe.

Jesús sin tji'yüsa lis tjiji Galilea mo'ó. Jis tji'yü'sa lis tjiji wa malala jisas.

(Lucas 6.17-19)

²³ Jesús tjuwínetsja jun ta'á Galilea mo'ó. Newa sin 'yüsa la síjitsja judiopan. Wosis judiopan 'a jis tjimyula nt'a sin tji'yüsa lis tjiji jupj lovin. Pülücj jis walap'a'a tjevele pajal 'üsüs tepyala Dios mpes. Tjevele quina ca müjü'tüs Dios yupj jis lal. Jupj jis tji'yü'sa la tjiji wa pjü malala jisas ne'aj. Jis tji'yü'sa la tjiji wa pajal sin napnapj witjacj. ²⁴ Nin mpes yupj tjowelepj Jesús pajal 'üsüstsja. Campa nepé tapatja tjepjyacañ watsja Jesús po'ó. Pjü Siria mo'o tapatja pjyacañ watsja jupj po'ó. Mpes yupj jis tucuman wa malala jisas yupj sin popé Jesús nt'a. Nepénowa pasal nepé vyájatsja. Nepénowa lapanenpan jatjatsja yupj jisas mo'ó. Nepénowa yun jyu'ya jin lajaytsja. Nepénowa ma polel 'yutanarñtsja. Pjü way Jesús jis tji'yü'sa lis tjiji. ²⁵ Pajal pülücj tjiquil jupj nt'a. Cus tocoñ wa jupj tjemey nt'a. Pülücj way tjiquil Galilea mpe, Decápolis mpe 'ots'ipj, Jerusalén mpe 'ots'ipj, Judea mpe 'ots'ipj. Tjiquil wa 'üsü na'aj po'ó patja mpe, 'üsü Jordán ló.

5

*Jesús tjevele pjacj más 'üsüs jos ca nsem.
(Lucas 6.20-23)*

¹ Jesús pje'á tóncatsja. Jupj tjinyuca gente pajal pülücj tjiquil, 'a jis tjimyula jupj nt'a. Nin mpes tucuc' popa viyá tjemey, tsjicj way p'in. 'Etjele jupj, ca sin 'yüsa la mijis. Jupj nt'a tjiquil watsja jupj discipulopan.

Quelel pjyacañtsja jupj tjevele mpes. ² Nasa tjiquil na, jupj sin tji'yüsa lis tjiji. Nin tjevele:

³ “Nun po jisas ca Dios nucopj mp'a'sas, pajal 'ücj nujisas nsem nun.

Dios nun jis Jepa quinam, niná nujostsja mpes.

⁴ Nun pajal 'aplijila jotjaqué, pajal 'ücj nujisas nsem wa nun.

Dios ca 'ücj nujos la mijis.

⁵ Nun nujola nun tsjictjacj way p'in, pajal 'ücj nujisas nsem wa nun.

Nosis nun nuts'a'á ca nsem, nin nujola mpes.

⁶ Nun pajal quelel 'üsüs lojí Dios jos jin, pajal 'ücj nujisas nsem wa nun.

Dios ca nucopj mp'a'sas ca 'üsüs la müjí, nujisas jinwá.

⁷ Nun quelel jis capj mp'a'sá la p'a wa, malala se palá na, pajal 'ücj nujisas nsem wa nun.

Jupj ca nucopj mp'a'sas wa nun.

⁸ Nun nepénowa pjaní p'in quelel lojí. Nun quelel lojí Dios jos jin. Nin mpes ca 'ücj nujisas nsem nun.

Nun ca jus nucú Dios.

⁹ Nun tsji' lojí, la p'a wa ca perdonar lis mijicj yupj yuwá, pajal 'ücj nujisas nsem wa nun.

Dios ca mveles nun jupj jatjampan, jucucuspan.

¹⁰ La p'a wa malala lajay nun jilal, nun 'üsüs lojí mpes Dios jos jin, pajal 'ücj nujisas nsem wa nun.

Dios nun jis Jepa quinam.

¹¹ "La p'a wa malala javelepj nun jis lal nun ncapj coñicó mpes, pajal 'ücj nujisas nsem. La p'a wa malala lajay nun jis lal, nun ncapj coñicó mpes, 'ücj nujisas nsem wa. La p'a wa la tsuwil nun po'ó ncapj coñicó mpes, 'ücj nujisas nsem. ¹² 'Ücj nujisas t'as nin tepyala mpes. Po 'üsüs ca nu ma'ayas Dios tsjun po'ó, 'üsüs la tjüjé mpes. T'üc' way niná. Nin p'iyá nu tepyala nun, profetapan püna tapatja jis tepyala jin p'iyá. Dios ma jisas malala la tjajay wa yupj jis lal", nin tjevele Jesús.

Nosis casá patja ca nucucj Dios ts'uyupan 'üsüs lajay. Nin mpes ca jus nlayecj Dios 'üsüs.

(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³ Jesús tjevele wa yupj jis lal: "Nun sal jinwá nosis casá, nun ncapj coñicó mpes. Sal mpes ts'ucú pisis, ma malala mpalas, ma mojo jupj. Nin tulucj sal ma wüjü na. Sal ma wüjü na, ma polel wüjü lajay jupj. 'Üsüs tulucj jupj. Na'aj la ts'i p'in, ca casá majatsjacj gentas. Nin p'iyá nun jis lal, mpes sal 'üsüs jinwá t'as nun.

¹⁴ "Nun ncapj coñicó, nun jaw jinwá nosis casa'á. Nun mpes la p'a wa ca sin mü'üsüs Dios mpes. Pülücj patja tucuc' pacá nt'a, ma polel pjya'leñ. Yupj patja nt'a 'ücj la nuc. Nin p'iyá, la p'a wa januc wa nun lojí jin. ¹⁵ 'Iyó su müjü na, ma jun t'o'nó quiliyú lal. 'Üsüs way nt'a p'in ca mpüntü, 'iyó jaw

ca pjü nucucj jis wa nt'a. Nin p'iyá jaw jinwá ca nsem nun, nosis casá patja jis lal. ¹⁶ Nun jaw jinwá ncapj coñicó mpes. Nun lojí Dios jos jinwá, nun jaw jinwá la p'a jis lal. Nin la müjí Dios jos. Nin mpes ca la p'a wa nucucj nun 'üsüs lojí. Ca 'üsüs mvelecj Dios po'ó. Jupj nun jis Papay tsjun po'ó", nin tjevele jupj, Jesucristá.

Dios ts'uyupj ca 'üsüs la mijicj. Ma ca niswa malala la mijicj.

(Mateo 19.9; Lucas 6.27-30, 32-36; 12.57-59; 16.18; Marcos 10.11-12)

¹⁷ Niná Jesús tjevele wa yupj jis lal, neven po'o 'a jis tjimyula na: "Pajal püna Moisés tjevele judiopan jis lal Dios tjijyü'tá. P'a wa profetapan tjowelepj wa Dios jostsja mpes. Newa nin ca nsem yupj tjowelepj jinwá. P'a casá velé tulucj. Nusin tjü'üsüs niná. Napj lejay pjü ca mpalas yupj tjowelepj jinwá. ¹⁸ Dios lovin ca müjü'tüs niná p'iyá, püna tjijyü'ta jin p'iyá. Nin ca nsem tsjun po'o jala p'in, nosis jala p'in. Pjü ca mpalas jupj tjijyü'ta jinwá. Niná t'üc' way. ¹⁹ T'üc' tulucj 'ücj ma lojí pjü way Dios tjijyü'tá. Nun pjaní way p'in ma lojí Dios tjijyü'tá, malala nin. Nun la p'a wa sin 'yüsa lojí wa 'ücj ma lajay niná, malala pajal. Niná sin 'yüsa lajay tsjictjacj way p'in ca nsem yupj Dios jyü'ta nt'a. Nun pjü way lojí Dios tjijyü'ta jinwá, po 'üsüs way niná. Nun la p'a wa sin 'yüsa lojí ca pjü la mijicj Dios jyü'ta jin, 'üsüs way niná. Niná sin 'yüsa lajay, ca noypan nsem Dios jyü'ta nt'a. ²⁰ Moisés popel sin 'yüsa lajay ma pjü way lajay Dios jos jinwá. Fariseopan ma pjü way lajay Dios jos jinwá. Ma yupj jinwá la müjí. 'Üsüs la müjí la

p'in Dios jos jin. Nun yupj jinwá lojí, ma nun jis Jepa nsem Dios lovin.

²¹ "Pajal püna Moisés tjijyü'ta: 'Ca ma jis mü'ü'nacj la p'a'. Nun la p'a 'ü'ná, jepapan ca nucopj ntülücj, ca nu mü'ü'nacj ca nun. Püna tapatja salejeptsja niná Moisés tjijyü'tá. Nun solejé wa niná. ²² Mop'in napj najas más 'üsüs la müjí püna tapatja jis lal. Dios jos 'üsüs ca la müjí. Jos wa 'üsüs nujola nun. Mpes napj nin velé niná: nun ts'u 'inyá p'a jis lal, jepa 'ücj ca nucopj ntülüs. Nun welé wa p'a lal: 'Jey c'a jipj', judiopan jis jepapan 'ücj nucopj ntülücj nin tjowelé mpes. Nun welé p'a lal: 'Malala jipj pajal', Dios 'ücj ca nucopj ntülüs 'awa püné nt'a.

²³ "Nin mpes ma malala la müjí la p'a lal. Nun malala la tjüjí na p'a lal, la tjomoná jupj ca perdonar la numijis nun. Nun ma 'ücj la tjüjí na p'in, ma polel t'emel la 'ayas Dios mpes. Nasa quelel 'oyá Dios mpes ca nacj, Dios wo mo'ó. Quelel 'oyá na, nujola pyala nun malala la tjüjí p'a lal. ²⁴ Ma ca ma'ayá Dios mpes quinam. Niná nujola tepyala na, lowa jupj nt'a, püna malala la tjüjí nt'a. Tjowelé nujisas jupj ca perdonar la numijis. Tjowelé nujisas nun jupj jomicapan ca nsem quinam. Niná la tjüjí na 'ücj lowú Dios wo nt'a, t'emel nu la 'ayas", nin tjevele Jesús.

²⁵ Jesús sin tji'yüsa lis tjiji wa más 'ücj po 'in leñ way ca nlaca ca la monacj ca p'a perdonar la gjuis mijis, ncupj malala la tjijicj. Ninana Jesús tjevelá: "Nun jis enemigo quelel t'ya mveles nun mpes lay nt'a ca nacj. Nin quelel liji jupj, leñ way lowa jupj nt'a. La moná ca perdonar la numijis. Nun malala

la tjüjî jupj juts'a'á, nun ca p'a wa seyasa ma'ayá jupj, malala la tjüjî mpes. Nun ma lojí niná, nun jis enemigo ca mim jepa já'asa nt'a, ca mveles nun malala la tjüjî. Nin mpes ca jepa nucopj ntülüs. Jepa ca mveles jupj auxiliar lal cawilta mo'o ca nu wama manus. ²⁶ Jepa ma wa ca nusin majamas ma pjü way jaylacj la tjüjî jupj la tjemyona mpes. Pjü way jaylacj la müjí nun. Niná t'üc' way”, tjevele Jesús. Pjü way mpes sin tji'yüsa lis tjiji ca Dios qjuis capj ntülüs, ma le monacj la p'a ca perdonar la qjuis mijicj cupj malala lis tjijicj na.

²⁷ Jesús tjevele wa niná: “Tsjay püna tjüjütütsja niyom ma ca ne'aj ma'nucj sejats'om tulucj. Tjüjütütj nequem ma ca mal jis voyum tulucj jis lal. Nun solejé niná. ²⁸ Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay jis lal. Dios jos 'üsüs lojí. Jos wa 'üsüs way nujola nujos mo'ó. Yom quepj si nucú ne jos jupj, malala niná Dios lal. Jupj quelel malala líjitsja, malala wa, jupj niná t'üc' la tjiji jin p'iyá.

²⁹ ”Po ma malala la müjí nun. Nun nucú mpes p'in quelel malala lojí, po ma tjunucú niná. Nujun tulucj jinwá nujola t'as nun, nujun t'ü, na'aj la ts'i jinwá. Malala lajay ca mal 'awa püné nt'a, mpem ne'aj. Más 'ücj nujun tulucj, ne ma ca mpem nup'üy pjü 'awa püné nt'a. ³⁰ Nun quelel malala lojí nun numos li'inyampe mpes, ma la müjí. Nujola t'as numos cjuwá jinwá, numos t'ü, na'aj la ts'i jinwá. Malala lajay ca mal 'awa püné nt'a, mpem ne'aj. Más 'ücj numos cjuwá ne ma ca mpem nup'üy pjü 'awa püné nt'a.

³¹ ”Püna javeleptsja: ‘Yom quelel se jamá jats'om, ca papel ma'ayas jupj. Papel ca mveles

niná jupj jats'om tulucj quinam.' ³² Nin la tjajajtsja püná. Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. Ma najas nun sejats'om so jamá. Jets'om la p'a yom lal wine, nin mpes p'in 'ücj se jam jupj. Yom se jamá jats'om, jats'om la p'a lal ca mwayis ca nacj. Jupj la p'a voyum nta'as, mop'in nin, Dios ca ma voyum lal wine mveles jupj. Nin p'iyá yom lal. P'a yom jats'om lal woya, Dios ca ma jats'om ne'aj mya'na mveles jupj. Malala lajay p'in Dios lal.

³³ "Nun solejé wa püna tjüjütütj püna tapatja jis lal ma la ntsawilicj. 'T'üc' la müjí pjü way nun tjowelé Dios lal. Jupj nun jis Jepa Püné', nin tjüjütütj yupj. ³⁴ Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. T'üc' tjowelé lovin. Po ma jurar la müjí. Ma wa jurar la müjí tsjun po'ó mpes. 'Ücj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Dios p'in jyü'ta tsjun po'ó. ³⁵ Ma wa jurar la müjí nosis mpes. 'Ücj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Dios jyü'ta wa nosis nt'a. Ma wa jurar la müjí Jerusalén mpes. Ne'aj pülücj patja nt'a Dios Jepa Püné. ³⁶ Ma wa jurar la müjí nun sey pjucj mpes. 'Ücj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Nun ma ca polel la müjí nun jis ts'il pjaní pje, nun jis ts'il pjaní te. ³⁷ Nin mpes ma ca jurar la müjí. T'üc' tjowelé la p'in. Gente jurar lajay na, diablo jos jin lajay.

³⁸ "Püna javelepj watsja niná: la p'a malala la tjiji nun lal, 'ücj wa malala lojí jupj lal. 'Malala liji jun la p'a lal, 'ücj wa malala la mijis wa jupj jun. La p'a wis 'yula, 'ücj wa lu 'ul jupj wis', nin javeleptsja yupj püná. Nun solejé niná. ³⁹ Mop'in napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. Jis ma'ayá la p'a ca

malala la mijicj nun jis lal. La p'a wa nupjocj po'o tyüla li'inyampe po'ó, nun ca ma'ayá nancupwepe tyüla wa. ⁴⁰ Jipj enemigo quelel t'ya vele jipj mpes ca nacj. Jos wa jepa ca la monas jin quip wampa, jipj la tjejay mpes. Tje'yaya jipj enemigo jin quip wampa. Tje'yaya wa jin quip pje'apa. ⁴¹ Jepa jyü'ta nlawú jupj lal legua pjaní, lowa jupj lal. Ca nlawú wa p'a legua po'ó jupj lal. ⁴² La p'a wa nun lal la mon na, jis ma'ayá wa. La p'a wa jisas nun prestar lojí, ma ca mvelé ca ma ma'ayá. Ninana napj najas.

⁴³ ”Püna javelepj watsja: ‘Jipj ca quelel lis mijin ne'aj patjá. Ma ca jyas nsem jipj enemigopan.’ Nun solejé wa niná tjowelepj. ⁴⁴ Mop'in napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. Najas nun quelel lis müjí nun jis enemigopan. La p'a malala lajay na nun jis lal, Dios lal la tjomoná nun yupj mpes. La tjomoná jupj ca jis capj mp'a'sas. ⁴⁵ Nun niná lojí na, Nupopay Dios jinwá lojí. Jupj jatjampan nun, jucucuspan nun. Jupj nun jis Papay tsjun po'ó. Jupj pajal 'üsüs liji pjü jis lal. Jupj liji jyawca lots'ac'. Jyawca wa malalapan mpes. Jyawca wa 'üsüspan mpes. Jüwü jive mpes se 'aya Dios 'üsüspan mpes, malalapan mpes wa se 'aya jüwüs. ⁴⁶ La p'a quelel la nusejay nun, mpes nun quelel la sojí wa yupj. Yupj ma quelel la nusejay nun, nun ma wa quelel la sojí yupj. Dios ma ca mveles nun 'üsüs way lojí nun nin lojí mpes. Malala lajay ne nin p'iyá lajay. ⁴⁷ Nun 'üsüs way welé nun sejamicapan jis lal ca nacj. Ma quelel 'üsüs welé p'a wa jis lal ca nacj. Nun nin p'iyá lojí, nun más 'üsüs tulucj p'a jis lal. Ne nin p'iyá lajay Dios ma japon. ⁴⁸ Nin mpes najas pajal 'üsüs lojí nun, nun

jis Papay Dios 'üsüs liji jinwá”, nin tjevele Jesús.

6

Nun 'üsüs lojí na, Dios ca nucus. Nun ma ca jisas nsem la p'a ca nucucj.

¹ Jesús tjevele wa yupj jis lal: “Nepénowa jisas la p'a wa yola yupj 'üsüs. Nin mpes 'üsüs lajay la p'a jis la nuc. 'In tjajama ma la müjí niná. Niná lojí na, nun Nupopay tsjun po'o ma ca mveles nun 'üsüs la tjüjí. ² Nin mpes najas ma mvelé nun p'a lal nun t'emel 'oyá t'emel cjuwá. T'emel 'oyá na, lyájasa jinwá la müjí. Nepénowa jisas pjü way jus nlayecj yupj 'üsüs lajay, mpes pjü jis walap'a'á ja'ayapj, judiopan 'a sí mulú nt'a, jümücj nt'a 'ots'ipj. Jisas la p'a wa ca mvelecj yupj 'üsüs. Yupj ma t'üc' way quelel lajay t'emel cjuwá. T'üc' way gente p'in javelepj yupj 'üsüs. Dios ma ca nin mveles. ³ Ma ca nin la müjí nun. Nun 'oyá na cjuwá jilal, lyájasa jinwá ma'ayá. Ma pjaní lal tjowelé nun 'oyá. ⁴ La p'a wa ma ca jus nlayecj nun tja'ayá. Nupopay Dios p'in ca nucus. Jupj pjü way nyuca nun ma welé. Jupj ca mveles nun pajal 'üsüs way la tjüjí.

⁵”Nepénowa javelepj Dios lal, newa nin ma lajay Dios jos jinwá. Jisas la p'a januc yupj Dios lal javelepj. Nin mpes jyünsünüñ judiopan 'a si mulú nt'a, pülücj jil nt'a jyünsünüñ wa, ne'aj javelepj Dios lal. Niná nin lajay, ma t'üc' way 'üsüs. Napj t'üc' way velé. Gente p'in ca mvelecj yupj 'üsüs. Dios lovin ma ca mveles yupj 'üsüs. Nun Dios lal welé na, ma ca la müjí yupj lajay jinwá. ⁶ Nun Dios lal welé na, ma ca p'a lal mvelé jupj lal ca mvelé. Wama lowa nun jis wa mo'ó. Jun t'o'nó jun vilicj.

Nun jis wa mo'ó ca mvelé Nupopay Dios lal, la p'a ma januc nt'a. Nupopay pjü nyuca nun pjü lojí la p'a wa ma januc nt'a. Jupj ca mveles nun pajal 'üsüs way la tjüjí nun.

⁷ ”Judioipan tulucj ma sin 'yüsa Dios po'ó. Yupj javelepj Dios lal, ma 'üsüs way yola jinwá javelepj. Nin mpes nin p'iyá pajal pülücj javelepj Dios lal. Yupj yola pajal la pülücj javelepj mpes, Dios ca mpjacam. Po ma tjowelé yupj jinwá, nun Dios lal welé na. ⁸ Po ma yupj jinwá la müjí nun. Nun la moná secj p'in, Nupopay Dios selé tsjan nujos. ⁹ Ninana jin p'iyá tjowelé nun:

‘Qjuis Papay, tsjun po'o püt'.

Po qjuisas pjü ca mvelecj jipj pajal 'üsüs. Jipj p'in 'üsüs pjü jis lal.

¹⁰ Qjuisas leñ way Jepa nsem jipj pjü jis lal.

Tsjun po'o patja lajay jipj jyas jinwá.

Qjuisas wa ca nin nsem nosis casá.

¹¹ Qjuisas wa qjuesé 'an qjuis la las yacjaj.

¹² Malala nyuca la tjijicj, qjuisas perdonar la qjuesejay.

Nin p'iyá perdonar lis tjijicj la p'a, malala la qjuis tjajay cupj.

¹³ Qjuis capj tjep'ya'sa wa ma ca quelel malala la mijicj.

Qjuis capj tjep'ya'sa diablo ma ca malala la qjuis mijis.

Jipj p'in Jepa. Jipj pajal püné.

'Üsüs way p'in la veles jipj 'üsüs.

Nin ca nsem lovin. Qjuisas ca nin nsem.’ ”

Nin tjevele Jesús, cupj ca nin mvelecj Dios lal.

¹⁴ Jupj tjevele wa: “Nun ca perdonar la müjí la p'a, yupj malala la tjajay na nun jis lal. Nin mpes 'üsüs la veles niná Dios lal. Nun perdonar lojí yupj, Nupopay Dios ca perdonar la mijis wa nun malala la tjüj. ¹⁵ Nun ma quelel perdonar lojí yupj, Nupopay Dios ma ca perdonar la nu mijis wa nun”, nin tjevele Jesús.

Jesús niswa tjevele cupj ca 'üsüs la mijicj Dios mpes. Ma ca qhuisas la p'a ca nucuj.

¹⁶ Jesús tjevele wa niná: “Nepénowa ma jalá neneyawá, Dios lal quelel javelepj mpes. Newa ma lajay Dios jos jinwá. Yupj jisas la p'a ca jus nlayecj yupj ma jalá. Jisas wa la p'a yola yupj 'üsüs, ma jalá mpes. Nin mpes ma 'yas'üñ, ma wa sey jacjoy. Niná p'in lajay, ma 'üsüs way yupj. Napj t'üc' way velé. Gente p'in ca mvelecj yupj 'üsüs way. Dios lovin ma ca mveles yupj 'üsüs way. Po ma la müjí yupj lajay jinwá. Nun ma lojá na, po ma nuwola je nu tapalas nun. ¹⁷ Nun ma lojá na, ca nusey ncjoyé wa, ca nuwola mpa'í wa. ¹⁸ La p'a ma ca jus nlayecj nun ma lojá. Nupopay Dios p'in ca jus nlayes. Jupj pjü way nyuca la p'a ma januc. Jupj ca nucus nun nin la tjüj lyájasa way jin, ca mveles nun pajal 'üsüs la tjüj”, nin tjevele Jesús.

*Dios p'in nujos nsem. Ma nujos nsem t'emel.
(Lucas 12.33-34)*

¹⁹ Jesús tjevele wa niná yupj jis lal: “Ma nujisas nsem pülücj nta'á nosis casá. Nun to'á nosis casá calatsa nlajas ca nacj. 'Ücj wa la majas. Pequepan ca jun ncjoltsecj, ca wama mal la pecj ca nacj. ²⁰ Nin mpes más 'ücj 'üsüs lojí nun jis t'emel lal, Dios jos jinwá. Niná lojí, ca pajal pülücj nta'á Dios

pü'ü nt'a. Ne'aj ma jalá calatsas. Ne'aj ma ca majas. Ne'aj ma wama jil ne'aj la pecj. ²¹ Más 'ücj pülücj to'á Dios pü'ü nt'a. Nun pülücj to'á nt'a, ne'aj pajal 'üsüs ca nsem nun jis lal.

²² "Nun jis jun jaw jinwá nun jis p'üy mpes. Nun jis jun 'üsüs, jas tüpwes 'üsüs way nucú. Nin p'iyá nun nusin 'yüsa na Dios mpes. ²³ Nun jis jun malala, jas tüpwes ma nucú. Pajal te toñca p'in, ma nucú mpes. Nin p'iyá nun ma nusin 'yüsa na Dios mpes.

²⁴ "Nun ma polel lojí Dios jyü'ta jinwá, nun pajal t'emel nujos. Nin p'iyá mozo ma polel tsji' liji niyom mat'e mpes nin jawas p'in. Mozo ma ca quelel t'üc' la mijis jupj patrón pjaní tjijyü'ta jinwá. Ma'ajapj tjijyü'ta jin ca quelel la mijis ca nacj. Nenéyawa ca cus ncoñcos mwalá way p'in. Ma ca jos ma'ajapj. Nin p'iyá nun ma polel pajal nin nujola t'emel mpes, Dios mpes tsji' lojí na.

²⁵ "Nin mpes nin velé, po ma pajal nin nujola t'as tsjan ca nlajá, tsjan ca müsiqué wa 'ücj la püt'üs. Po ma pajal nin nujola t'as tsjan nusin nqui'pá nun jis pülül, nusin 'yawa. Dios la tjiji nu la püt'üs. Jupj ca nu ma'ayas wa nu la las. Dios la tjiji nun jis p'üy. Jupj nu ma'ayas wa ca pülül. ²⁶ Tjunucú tsipyaya. Yupj ma jasin. Velañ ma jacutj. Ma jat' ja'onsopj chíquero mo'ó. Dios se 'aya jis la las. Jupj Nupopay tsjun po'ó. Nin mpes solejé Dios ca nu ma'ayas wa nujos jin. Nun más 'üsüs way tsipyaya jilal. ²⁷ ¿Ncu nun más 'in püs ca mpatjaqué, nin nujola mpes p'in? Nin tulucj.

²⁸ "¿Tsjan mpes pajal nujola nupülül mpes? Tjunucú wa ts'utus witjacj. 'Üsüs way yustapj

lejeri, si t'unü wa. Yupj ma tsji' lajay. Ma wa sa lul. ²⁹ Newa nin, tsjutsj ts'ituju más 'üsüs yustapj Salomón jas quip lal. Salomón jepa püné waytsja. Jas quip pülücj jaylactsja. 'Üsüs justa jas tücüi'pe. ³⁰ Dios liji pajal 'üsüs yustapj tsjutsjum. Tsjutsj lejeri ca nacj yacjaj. Ya pwe ca nacj. Nun más 'üsüs tsjutsjum jis lal. Nin mpes ca jus nlayé Dios ca nu ma'ayas wa nusin quip. Nun 'ots'ots' way p'in poné Dios lal. ³¹ Nin mpes nin velé, po ma nin nujola t'as. Ma ca mvelé: ¿Tsjan ca nlajacj? ¿Tsjan ca müsiquecj? ¿Tsjan mpes ca qjuisin nqui'pacj? ³² Dios ma jisas nin yola 'oyñ nyuca cüta'acj pjü way yupj jisas. Po ma yupj jinwá nujos t'as. Nupopay Dios selé nujisas niná. ³³ Ninana p'in nujos t'as: nujos t'as nun ca nin la müjí Dios jyü'tá. Nujos t'as ca pjü mponé jupj lal. Nujos t'as ca 'üsüs way la müjí jupj jos jin. Nin lojí, Dios ca nu ma'ayas wa pjü way nun nujos. ³⁴ Nin mpes po ma nujola t'as tsjan ca mpalas yayá. Yaya tjejyawca na 'ücj ca nin jele. Yacjaj malala pyala mpes p'in ca nin jele yacjaj. Ma nujola nsem p'a jawasa pyalá”, nin tjevele Jesús.

7

Po ma tjowelé la p'a malala.
(Lucas 6.37-38, 41-42)

¹ Jesús tjevele wa: “Po ma tjowelé la p'a malala. Nun welé wa la p'a malala, Dios ca mveles wa malala nun. ² Nin ca nsem, nun la p'a po'o welé jinwá, nin jinwá ca mveles Dios nun po'ó. Nun nujola jin p'iyá, nin p'in ca mveles Dios nun jis lal ncu t'üc' la tjüjí niná.

³ ¿Tsjan pjucj jele jetjam malala liji, ma nin jele más malala lejaj jipj jupj lal? Nin p'iyá niná tsjan tsjicj way jetjam junma tjeയാca nyuc; yo püné jipj jinma tjeയാca ma nyuc. ⁴ Jetjam lal velen: 'Natjam, ca ma'ayan tsjan tsjicj way jinma tjeയാca pje'á li ts'i'. Jipj ma nyuc yo püné jipj jin mo'ó. Nin p'iyá lejaj jipj. ⁵ Jipj pajal malala, niná nin lejaj na. Jipj malala wa, la p'a malala jinwá. Mya 'üsüs ca jipj. Po ma malala la mijin quinam, püna la tjeയാ jinwá. Niná la tjeയാ na, ca jus nlayen 'oyn nyuca ca cus mp'a'san la p'a wa", nin tjevele jupj.

⁶ Jesús tjevele nepénowa la pjüts'ünpan Dios lal. Tjevele cupj ma ca mvelecj yupj jis lal Dios tjevelá. Ma wa ca nin mvelecj ts'a 'inpan jis lal. Yupj tsjiyó jinwá, tjevele. Malana jinwá yupj, tjevele jupj. Nun 'üsüs welé na, la mpjüts'ünücj ca la p'in. Pajal ts'i mi'inacj ca nun tjowelé mpes, tjevele Jesús.

Newa la moná Dios lal.
(*Lucas 11.9-13; 6.31*)

⁷ Jesús tjevele wa: "Newa la moná Dios lal nun, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Ma leñ way nusé 'aya, newa la moná, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Nun nujos Dios ca nucopj mp'a'sas, newa la moná Dios lal. Newa lo moná na, jupj ca nin la mijis. ⁸ Nun lo moná Dios lal, nin ca nt'anqué. Nun lovin p'in lo moná, jupj ca nu ma'ayas. Nun newa lo moná Dios ca nucopj mp'a'sas, jupj ca nin la mijis nun mpes.

⁹ "Nun ca jus nlayé niná. Nun popa pjaní jupj popa tsjicj ve le moná na, ma pe ca ma'ayas jupj. ¹⁰ Cjul le moná na, ma ca ma'ayas lotsjim.

¹¹ Nunpan malalapan, mop'in solejé 'oyn nyuca

'üsüs jis ma'ayá nun sin popa tsjictjacj. Nun jis Papay tsjun po'ó, 'üsüs way jupj, malala tulucj. Nin mpes ca jus nlayé jupj ca ma'ayas 'üsüs p'in, jupj lal la mon mpes.

¹² "Nujisas ca la p'a 'üsüs la mijicj nun mpes. Lovin niná p'iyá la müjí yupj mpes. Ninana Moisés püna tepyaca. Niná profetapan püna tapac wa ncu'p ca nin la mijicj", nin tjevele Jesús.

In tjajama ca la müjí Dios jos jin.

(Lucas 13.24)

¹³ Jesús tjevele wa yupj jis lal: "Nin p'in la müjí napj velé jinwá. Niná napj velé jun vilicj la'í way jinwá, 'ücj la winin la püt'üs Dios lal. Costa tulucj 'awa püné nt'a la winin. Jun vilicj la püné jinwá ne'aj la winin. Jümücj pajal la püné jinwá. Pülücj jil ne'aj, pajal malala se palá nt'a. ¹⁴ Nin tulucj Dios lal patja mpes. Jun vilicj tsjicj way jinwá ne'aj la winin, Dios lal la püt'üs. Jümücj la'í way jinwá. Pjaní way p'in jus nlayecj 'oyñ nyuca la mijicj, mpatjam Dios lal."

Ca 'ücj wa jus nlayé pjacj liji Dios jos jinwá.

(Lucas 6.43-44)

¹⁵ Jesús tjevele wa niná: "In tjajama. Nepénowa la tsuwil. Yupj javelepj Dios mpes javelepj. Dios mpes javelepj tulucj nepenowá. 'Üsüs jin javelepj yupj ca nacj, Dios po'o japon jinwá. Malala p'in yupj. Nun nuts'a'á jisas la p'in. Ts'isiñ yupj pajal, coyote jinwá. ¹⁶ Nun 'ücj wa jus nlayé ncu t'üc' way javelepj Dios mpes. Yupj lajay mpes ca jus nlayé. Nun nucú na wolas velañ, nun jus nlayé ncu 'ücj lo las jupj wolas. Nun solejé jül ma 'anpüpj vyala. Tunun mwicj ma higo vyala jupj. ¹⁷ Jupj wolas

'ücj lo las, lovin nin p'iyá 'üsüs jupj. Jupj wolas ma polel lo las, lovin nin p'iyá malala jupj. ¹⁸ Jupj wolas 'ücj lo las, ma ca wolas malala mvalas. Jupj wolas malala, ma ca nepénowa 'ücj lo las mvalas jupj. ¹⁹ Wolas ma polel lo las, nt'üjü, ca 'awa mo'o la nts'iyá. Nin lovin. ²⁰ Nin p'iyá niná noyomes jis lal. Nun 'ücj wa ca nucu, ca jus nlayé ncu t'üc' way javelepj Dios mpes. Yupj lajay mpes p'in ca jus nlayé.

²¹ "Javelepj mpes p'in ma solejé ncu 'üsüs yupj. Nepénowa javelepj napj yupj jis Jepa Püné —tjevele jupj—. Nawa nin, Dios yupj jis Jepa tulucj. Dios jos jin lajay, yupj p'in Dios si jütüta popa se palá. Dios napj Mpapay tsjun po'ó. ²² Ts'ac' p'a wa napj ca mvelé pjacj 'üsüs, ca mvelé wa pjacj malala. Nin jawas ca pülücj way mvelecj napj lal: 'Jipj p'iyá cupj qjuis Jepa. Cupj jipj mpes tsji' la tjijicj. Tjevelecj Dios mpes jipj jyas jinwá. Tjijyü'tücj tjil lapanenpan gente jisas mpe. Pajal 'üsüs la tjijicj wa, gente p'in ma polel lajay jinwá. Ninana la tjijicj la p'a ca nucucj, ca sin mü'üsüs Dios pajal püné. Pjü way la tjijicj jipj mpes.' Nin ca mvelecj nepenowá. Nawa ma la tjajay Dios jos jinwá. ²³ Mpes nin javelepj na, napj tülü way ca mvelé yupj jis lal: 'Nun lovin ma ncapj tocoñó. Lowa napj mpe. Nun pjü way malala nyuca lojí.' Nin ca mvelé yupj jis lal.

²⁴ "Nepénowa tjepjyacañ napj tjevelé, ne nin lajay napj tjevelé jin. Yom 'üsüs jas tjijyünsa wosis jin p'iyá yupj. 'Üsüs p'in jólatsja jupj. Pajal campwila tsjomis tyoca mwalá way p'in, pwen já'asa na tyoca nas. ²⁵ T'üc' wo jas tjijyünsa na, pajal püné

tjive. 'Üsü püné t'yüna wa. Pajal yümücj way jas tjelyapjünü lüpju 'ots'ipj jupj wo nt'a. Newa ma tyüla wosis, tsjomis campwila toñica mpes, pwen já'asa nas. Nin p'iyá napj jyütütj jinwá lajay jis lal. Newa ca 'ücj mpatjam yupj. ²⁶ Nin tulucj la p'a jis lal. Yupj tjepjyacañ watsja napj tjevelé. Mop'in ma la tjajay napj tjevelé jin. P'a yom wo jas tjijyünsa jinwá yupj. Ma jola jintsja, mpes jupj ma tyoca tsjomis. 'Amá casá jas tjijyünsa jupj la p'in. ²⁷ T'üc' wo jas tjijyünsa na, pajal yümücj tjive. 'Üsü t'yüna. Pajal lüpju jas tjelyapjünü watsja ne'aj, jupj wo nt'a. Mpes tyüla wa wosis. Pajal yümücj pjac tyüla. Nin p'iyá ca malala jis mpalas yupj", nin tjevele Jesús.

²⁸ Jesús tecyawaja tjevele quinam jupj quelel véletsja. Jupj tjevele tjepjyacañ yólatsja jupj pajal 'üsüs sin tji'yüsa lis tjiji. ²⁹ Jesús Moisés popel sin 'yüsa lajay jin tuluctsja. 'Ücj jis la jütütj jinwá tjevele jupj.

8

Jesús pülücj way pajal 'üsüs la tjiji, gente ma polel lajay jin. Tji'yü'sa la tjiji jüp'üy tjamaja.

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Jesús tecyawaja sin 'yüsa lis tjiji na, tucuc' mpe palavin tjac'. Pajal pülücj jupj cjüil tjil. Quelel jiltsja Jesús lal. ² Yom pjaní Jesús nt'a tjac'. Tüic' jin tjá'asa Jesús wolap'a'á. Malala jostsja pajal. Jupj jüp'üy pajal tjamáatsja lovin. Palá tinca jüp'üy popé. Jupj tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jipj polel ni 'ü'sa lejay. Jipj jyas na ca nin nsem.

³ Mpes Jesús pjwel la tepyacta, po la tje'yot'a yom malala jos. Tjevele:

—Najas. 'I tjü'ü'süs quinam.

Ninana tjevele na, leñ way tji'yü'sa niná yomen. Jüp'üy 'üsüs way tepyala jupj. ⁴ Yom tji'yü'sa na, Jesús tjevele jupj lal:

—Po ma tjevele la p'a lal quinam jipj 'i tjü'ü'sa. Jutja sacerdote nt'a. Ca jis nucus. Jupj ca la mpalas ncu malala lo nuc p'yüy po'ó. Ca mveles 'üsüs quinam. Niná la tjejay na, Dios mpes ma'ayan, jipj 'i tjü'ü'sa mpes. Pajal püna Moisés tjijyü'ta tsjan ca ma'ayacj, jis p'üy jis tji'yü'sa na. Jupj tjijyü'ta jin ca la mijin. Pjü la tjejay na, la p'a ca jus nlayecj jipj t'üc' way 'i tjü'ü'sa quinam —nin tjevele Jesús.

*Jesús cus tjep'ya'sa wa israelpan popa tulucj.
(Lucas 7.1-10)*

⁵ Capernaum nt'a tjemey Jesús. Ne'as tjemey na, jepa militar tjac' jupj nt'a. Jepa militar israelpan popa tuluctsja.

Militar romano waytsja. Jépatjsja jupj niyom cien jis lal. Jupj tjac' na, la tjemyona Jesús lal jupj ca mü'ü'süs la mijis jupj jomozo. ⁶ Jupj tjevele:

—Namozo pajal lapj jos. Pü'ü p'in, ma polel 'utaná. Pajal nepé vyaja jupj.

⁷ Jesús tjevele jupj lal:

—Napj p'iyá ca mis, mü'ü'süs la mejay jupj.

⁸ Jepa militar tjevele Jesús lal:

—Pajal 'üsüs way jipj. Napj 'üsüs tulucj. Más 'ücj ma nawá mo'o cuy jipj. Más 'ücj jipj ca müjü'tün ca mü'ü'süs jupj la p'in. Napj selé jipj nin la tjejay na, ca mü'ü'süs jupj. ⁹ Napj selé jipj 'ücj jyütütj. Nin p'iyá napj nejepa ni jütüta. Napj lejay jupj vele jin.

Napj jyütütj wa niyom militar pajal pülücj. Pjaní lal velé jutja, mpes jama jupj. P'a lal velé was, mpes jac'. Namozo lal velé nin la mijis, mpes nin liji jupj —nin tjevele jepa militar.

¹⁰ Jesús nin tjapjaca na, jupj jólatsja pajal 'üsüs tjevele jepa militar. Mpes Jesús tjevele jupj cjüil tjil jis lal:

—Pajal 'üsüs pyona jupj, jupj ne israelpan popa tulucj. Newa ma tjinyuc Israel mpe 'esepj pajal tepyona jupj jinwá. ¹¹ Pülücj israelpan tulucj ca mpatjam wa Dios jyü'ta nt'a. Pjü jun ta'á mpe ca ncul. Ca majatjum, ca nlajacj Abraham lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa. T'üc' way nin ca nsem. ¹² Dios jostsja pjü israelpan ca ne'aj mpatjam jupj jyü'ta nt'a, mop'in ma ca ne'aj mpatjam nepenowá. Israelpan pülücj ca pje'á lis ncoyes pajal püste nt'a. Ne'aj ca pajal la mpuyucj. Jis wis ca jas nqui'licj pajal nepé vyaja mpes —nin tjevele Jesús israelpan mpes.

¹³ Jupj tjevele wa jepa militar lal:

—Ücj la winin quinam. Jipj tepyon jinwá ca nsem.

Jesús nin tjevele na, tji'yü'satsja jepa militar jomozo.

*Jesús pajal pülücj jis tji'yü'sa lis tjiji malala jisas.
(Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41)*

¹⁴ Pedro wo nt'a tjemey Jesús. Jesús wama tjemey jupj wo mo'ó, jus tjinyuca Pedro pwisam. Pü'ütsja jupj, malala jostsja mpes. Si 'áwatsja jupj. ¹⁵ Jesús jupj mos po la tje'yot'a. Po la tje'yot'a na, tji'yü'sa jupj. Leñ way jas tjijyünsa. Tje'yaya Jesús la las. 'Üsüs tji'yü'sa quinam.

16 T'yaja na, la p'a wa malala jisas tucuman Jesús nt'a. Lapanenpan pátjatsja yupj jisas mo'ó. Jupj pje'á sin tjejyama lapanenpan. Tjil yupj jupj tjevele mpes p'in. Pjü malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiji. 17 Nin la tjiji mpes, t'üc' la tjiji Isaías tjevelá pajal püna. Isaías profétatsja jupj. Dios mpes tjevele. Niná Isaías tjevelá Jesús mpes: “Jupj qjuis tji'yü'sa la qjuis tjiji cupj, malala qjuisastsja mpes. Jupj p'iyá 'aplijíatsja cupj 'aplijíatsja mpes.”

*Jesús tjevele 'onin la qjujim cus la coñ jupj.
(Lucas 9.57-62)*

18 Jesús yus tjinyuca pajal pülücj 'a jis tjimyula jupj nt'a. Mpes jupj discipulopan jis tjijyü'ta ca mal 'üsü na'aj po'ó. 19 Custjay ma tjil na, yom p'a wa tjac' Jesús nt'a. Moisés popel sin 'yüsa lajay pópatsja jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

—Gente sin 'yüsa lejay jipj. Napj ca cyapj ncoñ jun ta'á jipj quelel jay nt'a.

20 Jesús tjevele costa way cus la coñ jupj. Tjevele:

—Gato selván yupj jis jomwen jul jinañ, tsipyaya yupj jis tsintsil jatatj wa. Nin tulucj napj lal. Napj nawá cjuwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesús.

21 P'a wa yom Jesús discípulo watsja. Jupj tjevele Jesús lal jupj quelel se cóñcatsja jupj p'a jyawca na.

—Ntje'aya la nuc mpa'is mpapay p'in. Tepe'e na, ca cyapj ncoñ —tjevele jupj.

22 Jesús tjevele ma polel li nucú cus la coñ. Tjevele:

—Ncapj tecyoñca quinam. La p'a wa 'ücj 'amá jis la toc jis pülücj tepe'e na. Yupj p'iyá tecya'liñ jinwá, yupj Dios lal ma japon mpes —tjevele Jesús.

*Jesús tjiyyü'ta lüpjü, 'üsü püné 'ots'ipj.
(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)*

²³ Jesús barco mo'o wama tjemey. Jupj discipulopan wama tjil wa. 'Üsü na'aj po'o jil watsja yupj. Pajal la pünetsja 'üsü, pajal campwila watsja. ²⁴ Leñ way pajal jas tjelyapjünü lüpjüs 'üsü püné nt'a. 'Üsü pajal la tjepjetpjets'é. 'Üsü barco wama tjemey, quelel pít'atsja barcas. Jesús nasa tjejá. Newa tjejyatsja jupj. ²⁵ Mpes jupj discipulopan jupj nt'a tjil, jas tiquilquil, ne jola tepyala. Tjowelepj:

—Qjuis capj tjep'ya'sa, qjuis Jepa. Qjuis qjues nt'ancam.

²⁶ Jesús tjevele yupj jis lal:

—'Ots'ots' way p'in poné nun napj lal. ¿Tsjan mpes locj jeyá? —tjevele.

Jas nisa jupj. Cus tjeve'le lüpjü, cus tjeve'le wa 'üsü. Mpes lüpjü 'üt'ün nasa tepyala. 'Üsü 'üt'ün nasa wa. ²⁷ Niyom yólatsja jupj pajal 'üsüs la tjiiji, pajal püné jupj. Yuwá tjowelepj: “i'T'üc' way yom niná pasal püné way! 'Ücj si jütüta lüpjü, 'üsü 'ots'ipj, ne nin lajay wa jupj jyü'ta jin.”

*Jesús pje'á sin tjejyama lapanenpan.
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)*

²⁸ Ne'as tjemey 'üsü na'aj po'ó. Jesús tjemey nt'a Gadara lotsja. Ne'as tjemey na, niyom mat'e tjiquil la nyüjüsün jupj. Panteón mpe tjiquil yupj ne'aj. Janucun waytsja yupj, nin p'in lapanenpan jisas mo'o tapatja yupj. Pajal ts'a 'intsja yupj, mpes la p'a wa ma polel jiltsja ne'aj, yupj tjelyawuri nt'a. ²⁹ Yupj Jesús jus tjunuc na, pajal yümücj la tupuyupj:

—¿Tsjan mpes tjacuy quinam cupj nt'a? Jipj Dios Jatjam. ¿Ncu ca malala la qjuis mijin? Nin jawas jyawca tulucj nin la mijin mpes —nin tjowelepj yupj Jesús lal.

³⁰ Ne'aj way p'in 'in malana pajal pülücj tjelyawuri, jalatsja ne'aj. ³¹ Lapanenpan pajal la tjomon Jesús lal:

—Jipj ca müjü'tün ca nlaca ncupj ca nacj. Qjuisas jyütütj ca nlaca malana jisas mo'ó.

³² Jesús tjevele lapanenpan jis lal:

—Lowa nepé.

Mpes pje'á tjil niyom jisas mpe. Malana jisas mo'o tjil. Jisas mo'o tjil na, malana pjü ts'equeneri neven palavin, 'üsü püné mo'o tjil yupj. Jis qjues t'anca, tecya'liñ pjü.

³³ Niyom malana jajamapj tjunuc nin tepyalá, ts'equeneri yupj pülücj patja nt'a. Pjü tjowelepj Jesús la tjijá. Niyom po'o tjowelepj wa, yupj ne lapanenpan jisas mo'o tapatja püna p'in. ³⁴ Mpes pjü way tjiquil la nyüjüsüñ Jesús. Pues pjü way pülücj patja mpe tjiquil. Jus tjunuc na, pajal la tjomon Jesús lal jupj ca mim yupj mpe.

9

*Jesús tji'yü'sa la tjií ma polel 'utaná.
(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)*

¹ Jesús niswa wama tjemey barco mo'ó. 'Üsü na'aj po'o tjemey jupj, püna tüpü'ü nt'a. ² Ne'as tjemey na, niyom nepenowá tjiquil jupj nt'a. Malala jos tucuman hamaca lal. Malala jos ma polel 'utanatsja. Yupj topon Jesús 'ücj la qjuijis lo 'ü'süs

jupj. Jesús jus nleya yupj topon, ne jupj tjevele malala jos lal:

—Ma nin jele t'as. Jin tjiyocj wa ca nsem. Napj perdonar la 'ejay malala la tjejay Dios lal. Ma nin nola quinam.

³ Ne'aj jájtatsja noyomes Moisés popel sin 'yüsa lajay. Yupj ma jisastsja Jesús tjevelá. Yupj yólatsja Jesús tjevele pajal malala. Dios p'in 'ücj nin vele, yólatsja. ⁴ Jesús seletsja nin yólatsja yupj. Jupj tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes pajal malala nyuca nujola nun?
⁵ Napj 'ücj velé: 'Napj perdonar la 'ejay jipj malala la tjejay Dios lal'. Napj 'ücj wa velé: 'Jin tjiyyünsa, mim'. ¿Cana más 'in costa la veles? ⁶ Nin p'iyá ca mvelé wa malala jos lal, mpes nun ca jus nlayé napj 'ücj perdonar lejay nosis nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá —nin tjevele Jesús.

Jupj tjevele wa malala jos lal:

—Jin tjiyyünsa. Jipj hamaca nt'ya, nt'an. Ca mim wya nt'a.

⁷ Leñ way jas nisa malala jos. 'Ücj jostsja quinam. Tjemey wo nt'a. ⁸ Pülücj way tjunuc niná nin tepyalá. Tjunuc na pajal 'üsüs yola tepyala Jesús la tjiji mpes. Nin mpes 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Dios tje'yaya yom pjaní 'ücj la tjiji niná, tjowelepj yupj.

Jesús jostsja Mateo ca cus ncoñcos jupj.

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ Jesús tjemey nepé. Jupj jámatsja na, jupj tjinyuca yomen. Yom niná impuesto jaylaj t'e'encatsja jepa mpes. Wa nt'a t'emel t'e'encatsja nt'a já'asatsja jupj. Niná yom Mateo lotsja jupj.

Jesús tjevele jupj lal: “Ncapj tecyoñca jipj. Najas ncapj cyoñ lovin.” Leñ way jas tjijyünsa Mateo, cus tecyoñca jupj.

¹⁰ Locopyaya Jesús Mateo wo nt'a já'asatsja. Ne'aj lyájatsja t'awaná jupj discipulopan jis lal. Ne'aj tjiquil wa, tjalá watsja niyom pülücj. Nepénowa impuesto jata'epj tapatja Mateo jinwá. Yupj pequeñtsja püna p'in. P'a witjacj ma t'üc' la tjajay Moisés popel tjijyü'ta jinwá. ¹¹ Fariseopan tjunuc Jesús já'asatsja yupj jis lal, lyaja watsja yupj jis lal. Mpes yupj jis la tjü'üy Jesús discipulopan jis lal:

—¿Tsjan mpes lyaja nujepa impuesto jata'epj jis lal, malala lajay jis lal wa?

¹² Jesús tjapjaca yupj jis la tjü'üy. Mpes jupj tjevele yupj jis lal jupj quelel se p'á'satsja malala lajay. Tjevele:

—Ücj jisas ma jisas la p'a si ts'ucú. Malala jisas p'in jisas niná. Napj si ts'uc jinwá lejay malala lajay jis lal, ne yupj ca cü'ü'süs quinam. ¹³ Nun ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Dios tjevele jupj Popel mo'ó: 'Napj najas la p'a quelel la sojí nun. Najas jis capj mp'a'sá la p'a wa. Niná lojí más 'üsüs Dios mpes 'oyá lal.' Lowa nun, nusin tjü'üsüs tsjan mpes nin tjevele Dios. Napj niná nin lejay Dios jos jinwá. Napj tjacuwis la veles malala lajay jis lal. Napj velé yupj jis lal Dios jos yupj 'aplijila nsem malala nyuca la tjajay mpes. Dios jos 'üsüs la mijicj quinam jupj jos jinwá. La p'a wa 'üsüs lajay Dios jos jin. Niná napj ma velé yupj jis lal —nin tjevele Jesús.

Jesús discipulopan p'a casá lajay püna tapatja jis lal.

(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴ Locopyaya Juan discipulopan tjiquil Jesús nt'a. Juan bautizar liji watsja püná. Jupj discipulopan tjowelepj Jesús lal:

—Nenéyawa ma lyajacj cupj, quelel velecj p'in Dios lal. Nin p'iyá fariseopan ma jalá wa neneyawá, quelel javelepj p'in Dios lal. ¿Tsjan mpes ma nin lajay jipj discipulopan, Dios lal la veles?

¹⁵ Jesús tjevele jupj discipulopan ma nin lajayt-sja custjay. P'a jyawca na ca nin la mijicj. Ninana tjevelá:

—Nin jawas yom judío woya na, jupj jomicapan jiquil wa cus la coñ jupj. Pajal 'ücj jisas jatja; ma la puyupj yupj. Nin p'iyá napj discipulopan jis lal. Napj yupj jis lal 'os. 'Ücj javelepj napj lal. Nin mpes 'ücj jisas jatja yupj. 'Ücj yupj jalá. P'a jyawca na, p'a casá ca nsem. La p'a ca ncul, ca ma tjililiñ. Leñ ca nsem napj. Nin tepyala na, napj discipulopan ma ca nlajacj neneyawá, ca mvelecj p'in Dios lal —nin tjevele Jesús.

¹⁶ Jupj tjevele wa jupj lal japon ma polel nin p'iyá jis la jay püna tapatja la tjajay jinwá.

—Nin p'iyá ma polel jul sa lul jis pülül pül pülül seyasa mpes —tjevele—. Nin lajay na, pülül seyasa la'í pyala. Mpes pülül pül way ca la ntsü'üm, ca püné way la jul nsem. ¹⁷ Nin p'iyá wa, judiopan uva 'üsü seyasa jatatj na. Uva 'üsü seyasa ma ca mo'o nt'ucj pjoloc' pül way mo'ó. Nin lajay niná, pjoloc' pül ca mpjoltem 'üsü myolca mpes. Tjopjolta na, uva 'üsü ca jus ncocom. Malala ca

mpalas wa pjoloc'. Nin mpes ma lajay niná. Uva 'üsü seyasa jatatj na, pjoloc' seyasa mo'o ca nt'ucj. Nin mpes ma ca malala mpalas uva 'üsü, ma wa ca malala mpalas pjoloc' —nin tjevele Jesús.

Jesús jas tjijyünsa tepe'á. Niswa tüpü'ü la tjiji jupj. Nin wa tji'yü'sa la tjiji wa quepj malala jos.

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸ Jesús newa véletsja na yupj jis lal, yom p'a wa tjac' yupj nt'a. Yom niná jepapan pópatsja judiopan 'a si mulú nt'a. Tjac' Jesús wolap'a'á, tüic' jin tóncatsja. Yom niná tjevele:

—Ncucus yas way tepe'e. Was nawá nt'a. Najas po la mo'ot'en ncucus, ca jupj mpü'üm.

¹⁹ Mpes Jesús tjemey jupj lal. Jesús discipulopan tjil wa Jesús lal. ²⁰ Jiltsja na, quepj pjaní Jesús cjüil tjac'. Quepj niná po la tje'yot'a Jesús jas quip, tsjan po velañ mpes. Malala jostsja, ne nin la tjiji jupj. Año dóceya newa 'os tepyálatsja, ma tji'yü'sa. ²¹ Jupj jólatsja: “Jesús jas quip po le 'otj p'in, ma 'ü'süs ca napj”. ²² Jupj po la tje'yot'a na, Jesús la nujuya, jus tjinyuca quepan. Tjevele jupj lal:

—Ma nin jele t'as, Ncucus. Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay, nin mpes 'i tjü'ü'sa jipj.

Jesús nin tjevele na, tji'yü'sa quepan.

²³ Locopyaya Jesús judiopan jis jepa wo nt'a tjemey, jupj jámatsja nt'a. Nasa pülücj 'a jis tjimyula jupj wo nt'a, jupj jucucus tepe'e mpes. Nepénowa jis flauta la tjupjus. Nepénowa pajal yümücj la tupuyupj. Jesús yus tjinyuca, ²⁴ tjevele:

—Lowa, nun pjü way. Tsjicj tepe'e tulucj. Tjejyá p'in.

Jesús seletsja jupj ca 'yü'sa la mijis, mpes nin tjevele. Yupj ma topon. Tjuwi'in p'in. ²⁵ Jesús pjü pje'á sin tjejyama. Tjil na, tsjicj tüpü'ü nt'a tjemey, mos ntjüi'le jupj. Nin la tjiji na, jas tjijyünsa tepe'á. Nyucunutsja jupj quinam. ²⁶ Ne'aj way tapatjá pjü jis wala tjowelepj ninana tepyalá. Mpes pjü ne'aj jus nlay Jesús la tjiji niná.

Yun tulucj jis tji'yü'sa lis tjiji Jesús.

²⁷ Jesús judiopan jis jepa wo mpe tjemey quinam. Tjemey na, niyom mat'e cjüil tjil wa. Manas yun tuluctsja yupj. Yupj la tupuyupj:

—Qjuis capj tjep'ya'sa. Jipj niná Yomen Dios jas tjejyama gjuis capj la p'acj. Jipj David popa p'iyá, locopyaya tüpüt' —nin tjowelepj yupj.

²⁸ Jesús wama tjemey na, niyom yun tulucj wama tjil wa. Yupj tjiquil Jesús nt'a. Jupj jis la tji'yüya:

—¿Ncu poné nun napj polel nu 'yü'sa lejay nuyun?

—Nin pyonecj —tjowelepj yupj.

²⁹ Jesús jis yun po la tje'yot'a. Tjevele:

—Nun poné jinwá nsem.

³⁰ Leñ way 'ücj januctsja yupj, jis tji'yü'sa. Locopyaya Jesús tülü way jis tjijyü'ta ma nin mvelecj 'oyñ nyuca jis tji'yü'sa yupj. ³¹ Mop'in ma la tjajay Jesús tjevele jinwá. Tjil na, pjü jis lal tjowelepj niná Jesús la tjiji yupj mpes. Mpes pjü ne'aj way p'in tapatja, pjü tjepjyacañ niná tepyalá.

Jesús tji'yü'sa la tjiji ma polel véletsja.

³² Noyomes püna yun tuluctsja pje'á tjil na, la p'a wa noyomes tjiquil wa Jesús nt'a. Yom ma polel vele lal tjiquiltsja yupj. Lapanen pü'ütsja

jupj jos mo'ó. Nin mpes ma polel véletsja. ³³ Jesús pje'á jas tjejjama lapanen. Nin la tjiji na, 'ücj véletsja yomen. La p'a wa tjepjyacañ niná tepyalá. Tjepjyacañ na, yupj yólatsja Jesús pajal 'üsüs la tjiji. Tjowelepj: “Lovin ma tjinyucuctsja niná Israel mo'ó”.

³⁴ Nawa fariseopan ma 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó. Yupj javeleptsja: “Lapanenpan jis jepa se p'a'sa Jesús. Nin mpes 'ücj pje'á sin jyama lapanenpan.”

Jesús pajal jólatsja gente malala jis tepyala mpes.

³⁵ Jesús jun ta'á tjuwine Galilea mo'ó. Pjaní pjaní tjemey pülücj patja nt'a, pjaní way p'in patja nt'a 'ots'ipj. Jupj tjemey nt'a sin tji'yüsa lis tjiji lovin judiopan 'a jis tjimyula nt'a. Pjü jis wala tjevele pajal 'üsüs tepyala Dios mpes. Tjevele quina ca jis müjü'tüs Dios. La talata malala jos, jupj tji'yü'sa la tjiji wa. Pajal sin napnapj jin jisastsja jis tji'yü'sa lis tjiji wa pjü. ³⁶ Jupj gente pülücj yus tjinyuca na, pajal jólatsja yupj mpes. Oveja yusapj jinwá yupj, jólatsja Jesús. Leñtsja pjacj jis cüjamas. Lapj nyuca yólatsja yupj lovin. Ma polel jis capj tjep'ya'sa yupj p'iyá. ³⁷ Mpes Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal: “Pajal pülücj ma sa coñ Dios custjay. 'Ücj wa Dios jatjampan jis la pal yupj. Pülücj velañ jinwá yupj napj lal. Mop'in namozopan pjaní way p'in, ca jis lal ncul pjü. ³⁸ Mpes la tjomoná nun Dios lal mozopan pülücj ca sin majamas yupj nt'a. Jupj p'iyá jyü'ta jupj mozopan. La tjomoná pülücj jilal ca mvelecj yupj napj mpes. Nin mpes ca pülücj mponecj napj lal, ca Dios jatjampan jis mpalas”, tjevele Jesús.

10

Jesús niyom dóceya sin tjejyama ca tsji' la mijicj jupj mpes.

(Marcos 3.13-19; 6.7-13; Lucas 6.12-16; 9.1-6)

¹ Jesús discipulopan dóceya jilal tjevele jis la cuwis. Jupj lis tjiji jupj apostolpan yupj. Tjevele ca p'a nt'a mal, ca tsji' la mijicj jupj mpes. Jupj jis tje'yaya 'ücj pje'á la nts'iyacj lapanenpan. Jis tje'yaya wa 'ücj jis mü'ü'süs la mijicj ca pjü malala jisas. Pjü sin napnapj witjacj, pjü 'ücj ca jis mü'ü'süs la mijicj wa.

² Ninana apostolpan jis lá: mwalá way Simón lotsja. Pedro ló watsja jupj. Jupj tsüipe Andrés apóstol watsja. Jacobo pjaní watsja. Jupj tsüipe Juan pjaní watsja. Yupj ne Zebedeo jatjampan.

³ Felipe apóstol watsja, Bartolomé pjaní watsja; Tomás pjaní watsja jupj. Mateo pjaní wa. Jupj impuesto jaylacj t'e'enca watsja püna. Jacobo apóstol watsja jupj, jupj ne Alfeo jatjam. Tadeo pjaní watsja jupj. ⁴ Simón p'a watsja. Simón le palánatsja jepa lal, jepa israelpan popa tulucj, ne nin. Nin mpes “Israel Mpes Jola” lotsja wa jupj. Judas Iscariote apóstol watsja. Jupj Jesús enemigo tepyala. Jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil jupj.

⁵ Jesús sin tjejyama niyom nenem, tsji' lajay jupj mpes. Jupj jis lal tjevele wa 'oyñ nyuca la mijicj tjil na. Ninana Jesús tjevele yupj jis lal: “Po ma nlawú judiopan tulucj nt'a –tjevele jupj–. Ma wa nlawú Samaria mo'o patja nt'a. ⁶ Cupj nepé nt'a nlawú p'in, israelpan nt'a p'in. Yupj ma sa coñ Dios. Oveja leñ jis tjevyaala jinwá yupj.

⁷ "Nun lowú na, pjü jis lal tjowelé Dios ca Jepa ma'ajam yupj nt'a quinam. ⁸ Malala jisas jis mü'ü'süs lis müjí wa. Tecya'liñ sin müjünsü, ne yupj ca mpatjam. Jis mü'ü'süs lis müjí wa jis p'üy tjamaja. Pje'á sin majamá wa lapanenpan. Ma la moná nun lojí mpes. Nun ma jaylaj la tjüjí napj la tjejay nun mpes. Así 'üsüs la müjí wa la p'a mpes. Jaylaj tulucj 'ücj ca nsem." ⁹ Jesús tjevele wa sin tjejyama jis lal: "Nun nasa lowú tsji' lojí napj mpes, ma ca nt'a nun p'a jawasa nujisas mpes. Ma t'emel t'o nun. ¹⁰ Po ma ve t'o, yacjaya nu lo las. Ma ca mát'eya nusin nqui'pá nlawú. Ma ca p'a wa nt'a p'a wa caite. Ma wa ca nt'a tjacjaj. Nun lowú nt'a, ne'aj nun ca 'üsüs la müjí yupj mpes. Mpes más 'ücj yupj nu ma'ayacj nujisas.

¹¹ "Nun pülücj patja nt'a ca nlawú neneyawá. Más 'in la' way patja nt'a ca nlawú neneyawá. Nun lowú nt'a, yom 'üsüs way ca la mpalá nun ne'aj. Jupj lal ca la moná ca jupj lal mpatjaqué. Ne'aj potjaqué na p'in pülücj way patja nt'a, lovin ca ne'aj mpatjaqué jupj wo nt'a. ¹² Nun wama lowú na, niná yom wo mo'ó, tjowelé nujisas jupj wo nt'a patja ma yola nsem pjü mpes Dios 'üsüs la siji mpes. ¹³ Yupj 'üsüs jisas nsem nun napj mpes tsji' lojí ca nacj. Nin mpes nin ca nsem nun tjowelé jin p'iyá. Nepénowa nun lowú nt'a ma ca jisas nsem nun tsji' lojí napj mpes. Ma ca 'üsüs jis mpalas nun tjowelé mpes. Nun p'in 'üsüs mpatjaqué nun tjowelé jinwá.

¹⁴ Nepénowa ma ca jisas nsem nun tjuculá. Ma ca jisas nsem nun welé napj mpes. Nenéyawa nin ca nsem wa pjaní nt'a. Nenéyawa nin ca nsem pülücj

patja nt'a. Mpes lowa yupj mpe. Nun lowú na nepé, nun jis tsjom sin tjowowojó, ca palá ntüncüs pjüpjüs. Nin mpes ca sin 'yüsa lis müjí Dios ma japon jinwá yupj quinam. ¹⁵ Dios ca pajal jis capj ntülüs, malala lajay jis capj tyüla na. Más ca jis capj ntülüs yupj, Sodoma nt'a tapatja jis lal. Más ca jis capj ntülüs yupj, Gomorra nt'a tapatja jis lal. Nin ca la mijis Dios ne'aj patja jis lal, yupj ma quelel pjyacañtsja mpes. Niná t'üc' way", tjevele Jesús.

¹⁶ Jesús tjevele wa niná jupj sin tjejyama jis lal: "Napj p'iyá nusin jyam malala witjacj nt'a. Napj selé nun ma polel nucopj p'o'sá nun p'iyá, yupj malala lajay na nun jis lal. Nun oveja jinwá. Yupj pü'á jinwá. Pajal ts'a 'in yupj. Mpes 'üsüs tjajamá nun p'iyá latsj jinwá, mop'in nin, ca 'üsüs la müjí lovin sipipj jinwá. ¹⁷ 'In tjajama gente jis lal. Nepénowa ca nu ntji'liñ nun. Ca nu manucj jepapan nt'a, nucopj la tül. Mo'o ca nsüpücj nun judiopan 'a si mulú nt'a. ¹⁸ Jepapan nt'a ca nu manucj nun ncapj coñcó mpes. Ne'aj p'in se jütütj nt'a ca nu manucj. Jepa noypan nt'a ca nu manucj wa. Nin lajay na, nun ca 'ücj mvelé yupj jis lal 'onin ne 'ücj potjaqué Dios lal napj mpes. Nin ca mvelé wa judiopan tulucj jis lal. ¹⁹ T'üc' way ca nu ntji'liñ, ca nu manucj jepapan nt'a. Nin lajay na, po ma malala nyuca nujola t'as tsjan ca mvelé nun yupj jis lal. Dios Cjües ca nusin mü'üsüs la mijis tsjan ca mvelé nin tepyala na. ²⁰ Nun ma ca cüwelé nun nujola jin. Nun welé na, Dios Cjües jos jin ca mvelé. Mpes nun welé na, Dios Cjües p'iyá ca mveles yupj jis lal.

²¹ "Ne'aj patja nun jis enemigopan ca nsem

neneyawá, nun ncapj coñicó mpes. Nepénowa malala ca mvelecj jis pülücpan sin po'ó, mpes jepapan ca jis mü'ü'nacj yupj jis pülücpan. Nepénowa ca malala mvelecj wa sejatjampan sin po'ó. Ca jisas wa nsem jis la 'ünan yupj. Nepénowa ca ts'i mi'inacj jis papay lal, sejamay lal wa. Ca malala mvelecj yupj sin po'ó jepapan jis lal. Mpes ca jis mü'ü'nacj jis papay, sejamay wa. Nin ca la mijicj ncapj jacoñ jis lal. ²² Pjü ma ca jisas nsem nun, nun napj nats'a'á mpes. Po ma nin nujola t'as. Nun poné napj mpes lovin, nun ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. ²³ Malala la nusejay na jun pjaní nt'a, nun ca ts'üequenequé p'a nt'a. Nun ma ca jun ta'á tjalawú custjay israelpan patja nt'a, napj niswa tjacuwis na. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Niná t'üc' way.

²⁴ "Malala la ntajay wa napj, ca nin wa la mijicj nun jis lal. Nun nusin tji'yüsa napj lal. Jupj jas tji'yüsa püné tulucj sin 'yüsa la siji lal. Nun tsji' lojí napj mpes. Mozopan noypan tulucj yupj jis jepa lal. ²⁵ Mpes 'ücj nin la pal sin 'yüsa la siji lal, 'ücj wa nin p'iyá jis la pal sin 'yüsa jis lal. 'Ücj malala pyala jis jepa, 'ücj wa malala se palá jupj jomezopan. Malala tjowelepj napj nin po'ó. Tjowelepj napj p'iyá Beelzebú, jupj ne lapanenpan jis jepa. Nun napj mpülücpan. Mpes ca jus nlayé yupj más malala ca mvelecj nun po'ó napj lal tjowelepj lal.

²⁶ "Nin mpes nin velé: po ma locj tjejá malala lajay jis lal. Tsjan cus tüpwijitj, tjapjalén, cus ncjoltses ca. Püna tjapjalén la p'a ca jus nucucj. ²⁷ Napj velé nun jis lal la p'a wa ma pjyacañ nt'a. Ninana tjowelé pjü pjyacañ nt'a. Napj velé nun jis

lal nusapj p'in. Ninana tjowelé pjü jis lal. ²⁸ Ca nacj nepena ca quelel nu mü'ü'nacj nun, napj mpes welé mpes. Po ma locj tjejá yupj jis lal. Lovin ma polel nu mü'ü'nacj nun jis qjues. Pjaní lal p'in locj tjejá. Locj tjejá Dios lal. Jupj 'ücj jis capj tyüla malala lajay 'awa püné nt'a. Ne'aj pjü malala se palá jis p'üy, jis qjues malala se palá wa.

²⁹ "Po ma locj tjejá p'a mpes. Dios nusé jamá. Dios se jamá tsipyaya tsjictjacj. Tsipyaya ma ca palá nyacas, mpa'is, Dios ma jos na p'in. Tsipyaya pajal tsjictjacj. Tsipyaya mat'e, centavo pjaní jaylacj. Dios Nupopay. Más quelel la nusiji nun tsipyaya jis lal. ³⁰ Dios selé nol jatja nuts'üil. Pajal 'üsüs nusé jamá nun. ³¹ Mpes po ma locj tjejá. Nun más 'üsüs tsipyaya pülücj jis lal.

³² "Nun welé la p'a jis lal nun ncapj coñcó, napj ca nin p'iyá mvelé wa Mpapay lal tsjun po'ó. Ca mvelé wa napj nucopj cyoñ. ³³ Nun welé la p'a jis lal nun ma ncapj coñcó, napj ca nin p'iyá mvelé wa Mpapay lal tsjun po'ó. Ca mvelé wa napj ma nucopj cyoñ. Po ma locj tjejá la p'a jis lal.

³⁴ "¿Ncu nujola napj lejay pjü way nin p'iyá yola nosis nt'a? Nin tulucj. Ma ca nin p'iyá yola napj mpes. Ca la mpa'nacj napj mpes. Nin ca mpalas napj tjacuwis mpes. ³⁵ 'Niyom nepenowá ca ts'i mi'inacj jis papay lal, jis papay napj lal pyona mpes. Nequem nepenowá ca ts'i mi'inacj sejamay lal, sejamay napj lal pyona mpes. Nequem nepenowá ca ts'i mi'inacj jis pisam jis lal, jis pisam napj lal pyona mpes.' Nin ca mpalas napj tjacuwis mpes. ³⁶ 'Jis wa nt'a patja jis enemigopan ca nsem.' Nin ca nsem napj lal japon jis lal.

³⁷ "Najas yupj más quelel la najay pjü jis lal. Pajal quelel lajay jis papay, sejamay, ne napj 'ots'ots' way p'in quelel la najay, ma polel ncapj jacoñ. Pajal quelel lajay sejatjampan, jis jucucuspan, napj 'ots'ots' way p'in quelel la najay, ma polel ncapj jacoñ. ³⁸ Ma jisas malala se palá, ma wa polel ncapj jacoñ yupj. Najas yupj nin p'iyá lajay napj lejaj jinwá. 'Ücj napj lal malala ne palá. 'Ücj napj lal ni pü'í cruz po'ó. Yupj ma quelel lajay napj lejaj jinwá, ma polel ncapj jacoñ. ³⁹ Pajal nin yólatsja 'onin ne 'ücj mpatjam nosis nt'a, ma ca mpatjam Dios lal. Yupj pjü jatja tjil Dios mpes, 'ücj mpatjam Dios lal", nin tjevele Jesús.

⁴⁰ Niná Jesús tjevele wa sin tjejyama jis lal: "Nun ca nlawú quinam, ca mvelé napj mpes. Nun lowú nt'a, nepénowa 'ücj jisas nsem nun tjuculá mpes. 'Ücj jisas na nun tjuculá, t'üc' way 'ücj jisas wa napj mpes, napj p'iyá tjacuwis jinwá. 'Ücj jisas na napj mpes, t'üc' way 'ücj jisas wa nin tjejyama mpes, jupj p'iyá tjac' jinwá. ⁴¹ 'Üsüs lajay na nun jis lal, Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes, nin lajay mpes. Nepénowa 'ücj jisas profetapan jiquil. Quelel pjyacañ profetapan javelepj Dios mpes. Nin mpes Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes, profetapan mpes liji jin p'iyá. Nepénowa 'ücj jisas yom 'üsüs jac'. 'Ücj jisas jupj 'üsüs liji Dios jos jinwá. Nin mpes Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes, yom 'üsüs mpes liji jin p'iyá. ⁴² Nepénowa 'üsüs lajay napj lal pyona lal, jupj napj discípulo mpes. Tsjicj jupj ca nacj, discípulo niná. 'Üsü tsjojose p'in ja'ayapj lo müs ca nacj. Nin lajay p'in, Dios ca 'üsüs la mijis yupj jis lal nin la tjajay mpes. T'üc' way niná", nin tjevele Jesús.

11

¹ Jesús t'üc' tjevele quinam discipulopan dóceya jis lal. Jupj sin 'yüsa la síjitsja 'oyñ nyuca la mijicj. Jupj t'üc' tjevele na, tjil yupj. Jupj wine watsja jun ta'á Galilea mo'ó, pülücj 'a mulú patja nt'a. Jis walap'a'a tjevele Dios mpes, sin 'yüsa lis tjiji jupj.

Jesús sin tji'yüsa lis tjiji jupj ninana Dios tjevele ca jas majamas.

(Lucas 7.18-35)

² Juan tjá'asa cawilta mo'ó quinam. Jupj ne batizar lis tjiji püná. Juan jas tji'yüsatsja Jesucristo pajal 'üsüs way líjitsja. Mpes Juan sin tjejyama jupj discipulopan mát'eya Jesús nt'a, tjil la veles jupj lal.

³ Niná la tjü'üy yupj:

—¿Ncu jipj ninana Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? ¿Ncu p'a wa la nucum?

⁴ (Yupj nasa tjunuc Jesús pajal 'üsüs la tjiji. Nasa tjepjyacañ Jesús tjevelá.) Nin mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—Lowa, tjowelé Juan lal nun tja'pja'aqué napj nt'a, tjowelé nun tjunucú wa. ⁵ Yun tulucj 'ücj januc quinam. Ma polel jiltsja 'ücj lyawuñ quinam. Jis p'üy tjamaja jis tji'yü'sa wa quinam. Jis pjat la topj 'ücj pjyacañ quinam. Tecya'liñ nepenowá sin tjüjünsüpj wa 'ücj jis la püt'üs quinam. Napj velé t'emel cjuwá jis lal Dios 'üsüs la tjiji yupj mpes. Pjü nin lejay napj, Dios tjevele jin.

⁶ Tjowelé wa Juan lal: jupj newa pyona napj mpes, 'ücj jos nsem jupj pajal —nin tjevele Jesús Juan sin tjejyama jis lal.

⁷ Tjil niyom nenem. Tjil na, Jesús tjevele Juan po'ó ne'aj tjatja jis lal. Tjevele pjacj ne jupj. Jesús

jis la tji'yüya: “¿Tsjan mpes tjalawú nun Juan nt'a, jis wa cjuwá nt'a tüpü'ü na? ¿Tsjan mpes quelel su nucutsja jupj? ¿Ncu visyú si lapjüna jinwatsja jupj? ¿Ncu nenéyawa p'a casá jólatsja? Nin tulucj. ⁸ ¿Tsjan mpes tjalawú jupj nt'a? ¿Tsjan quelel su nucutsja? ¿Ncu 'üsüs sa capyatsja? Nin tulucj. Jepa noypan sin quip 'üsüs way yustapj. Jis wa 'üsüs yustapj nt'a patja yupj. Juan nin tuluctsja. ⁹ ¿Tsjan mpes tjalawú Juan nt'a? ¿Tsjan quelel nucutsja? ¿Ncu profeta quelel nucutsja? Nin. T'üc' way profeta jupj. Más püné jupj p'a profetapan jis lal. ¹⁰ Dios Popel tjevele Juan po'ó pajal püna. Dios tjevele Juan jupj jomozo. Tjevele ca jas majamas jupj, ne ca 'ücj la mijis napj ca ncuwis mpes. Tjevele Juan ca mveles napj mpes, mpes la p'a ca nus nucucj napj tjacuwis na. Nin tjevele Dios Juan mpes. ¹¹ Juan más püné püna tapatja jis lal, quina patja jis lal wa. Nin p'in, Dios si jütüta sin popé más noypan yupj jupj lal. Nin p'iyá tsjictjacj Dios si jütüta sin popé: más noypan yupj jupj lal.

¹²”Juan el Bautista tjac', tjevele Dios mpes. Pajal pülücj way quelel pjyacañtsja jupj tjevelá. Po jisastsja Dios yupj jis Jepa nsem. Pajal la tjomon yupj ca 'ücj mpatjam jupj jyü'ta nt'a. Newa nin quinam. Nepénowa po jisas Dios yupj jis Jepa ca nsem, mpes nin ca nsem yupj jis lal. ¹³ Pjü profetapan tjowelepj Dios ca jis müjü'tüs pjü nosis casá patjá. Niná tapac Dios Popel mo'ó. Niná p'iyá tepyaca Moisés. Jupj tepyaca Dios tjijyü'ta püná. Juan locopyaya wa tjac'. ¹⁴ Profetapan tjowelepj wa jupj ncuwim. Elías ca ncuwim niswá, tjowelepj yupj. Elías profétatsja püna tüpü'á. Juan el Bautista

niná profeta Elías jinwá. Nin p'iyá liji jupj, Elías la tjií jinwá. Nun ma quelel poné niná ca nacj. ¹⁵ Najas pjü tjapja'aque, pjü nusin mü'üsüs napj tjevelé”, nin tjevele Jesús.

¹⁶ Jupj tjevele wa: “¿'Oyn nyuca lajay quina patjá? Tsjictjacj jinwá yupj, pülücj 'a si mulú nt'a. Tsjictjacj nenem ts'a 'in la p'a tsjictjacj jis lal, la p'a ma quelel pjelañ yupj jis lal. Mpes yümücj javelepj la p'a jis lal: ¹⁷ ‘Nun ma quelel pjwelequé fiesta lijicj jinwá. Ma wa quelel pjwelequé tyoquec j jinwá. Cupj flauta la tjipjyusacj. ¿Tsjan mpes ma tjüpjwelequé, fiesta nt'a lajay jinwá? Locopyaya pajal tülü way tjenejets'equc j. Pajal 'aplijila jinwá la tjijicj. ¿Tsjan mpes ma la tupuyú, nun sejamica tepe'e jinwá?’ Nin javelepj tsjictjacj pjelañ na. ¹⁸ Nin p'iyá javelepj quina patjá Juan lal, napj lal 'ots'ipj. Yupj ma jisastsja Juan el Bautista la tjií. Jupj la pülücj ve ma tjelyaja. Lovin ma tjümü'ü uva 'üsü. Mpes yupj tjowelepj lapanen pü'ütsja jupj jos mo'ó. ¹⁹ Locopyaya napj tjacuwis. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Napj ma lejay Juan liji jin. Ve lya napj. Uva 'üsü mü'üs napj. Nawa nin, malala wa javelepj napj nin po'ó. Yupj javelepj pajal lya lovin. Javelepj 'üsü pajal mü'üs, ne maná. Javelepj impuesto jata'epj sejamica napj. Malala nyuca lajay sejamica napj, javelepj. Malala javelepj ncupj manas mpes. Yupj ma salejepj tsjan jisas yupj. Cupj cjay manas 'üsüs lijicj. 'Üsüs tepyala Juan la tjií mpes. 'Üsüs wa tepyala napj la tjejay mpes. Nin mpes nun ca jus cülayé cupj qjuiyólatsja 'üsüs. Nin lovin 'üsüs lajay jis lal”, tjevele Jesús.

*Jesucristo jos pjü lajay Dios jos jin.
(Lucas 10.13-15)*

²⁰ Jesús nin tjevele na, tjevele wa malala la tjajay israelpan pülücj. Yupj patja nt'a pajal 'üsüs la tjiji jupj, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin la tjiji sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Más pülücj 'üsüs la tjiji yupj nt'a la p'a nt'a jis lal. Newa 'aplijila tuluctsja yupj malala la tjajay mpes. Ma quelel 'üsüs lajaytsja Dios jos jin. Ninana Jesús véletsja yupj jis lal: ²¹ “Malala ca nu mpalas nun, Corazín mo'o potjaqué. Malala wa ca nu mpalas nun, Betsaida mo'o potjaqué. Pajal nola nun mpes. Napj pajal 'üsüs la tjejay nun nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. Nun nujola Tiro mo'o patja pajal malala yupj. Sidón mo'o patja pajal malala yupj, nujola nun. Nun p'in malala. Napj pajal 'üsüs la cüjaytsja yupj nt'a, nun nt'a la tjejay jinwá, yupj nasa ca 'aplijila cüpalastsja malala la tjajay mpes. Nasa ca sin 'ücüpaptsja pülül si tsutsca, nasa 'üpjü sin 'ücjololtsja wa 'aplijila mpes. Yupj nasa quelel la cüjaytsja Dios. ²² Dios pajal ca nucopj ntülüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala ca nu mpalas Tiro mo'o patja jis lal. Más malala ca nu mpalas Sidón mo'o patja jis lal. T'üc' niná.

²³ ”Nin p'iyá velé wa Capernaum nt'a patja jis lal. Nun ma ca nlawú Dios pü'ü nt'a. Tecya'liñ patja nt'a ca nlawú. Nun tjunucú 'üsüs la tjejay napj nun nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. Newa 'aplijila tulucj nun, malala la tjüjé mpes. Nun nujola Sodoma mo'o tapatjá pajal malala yupj. Nun p'in pajal malala. Napj püné la cüjaytsja yupj nt'a, nun nt'a la tjejay jinwá, nasa 'üsüs cüpalastsja

yupj Dios lal. Ca Dios ma jis capj cütülüstsjä yupj. Nawa cüpatjam yupj. ²⁴Dios pajal ca nucopj ntülüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala ca nsem nun jis lal Sodoma mo'o tapatja jis lal. T'üc' niná”, nin tjevele Jesús pülücj patja sin popé nepénowa mpes.

²⁵ Niná tjevele na, tjevele wa Dios lal: “Mpapay, Jepa pajal püné jipj tsjun po'ó, nosis casá nin wa. Nepénowa pajal pülücj salejepj jin yola. Pajal sin tji'yüsa jin yola. Jipj ma jis tje'yan yupj sin tji'yüsa niná jipj lejay. La p'a wa tsjictjacj jinwá yupj. Yusapj ma sin 'yüsa. Niná sin 'yüsa tulucj. Jipj sin 'yüsa lis tjejay la p'in, mpes nin salejepj niná jipj lejay. Jipj pajal 'üsüs. ²⁶ Jipj jyastsja mpes nin tepyala quinam. 'Üctsja jipj lal”, nin tjevele Jesús jupj Popay Dios lal.

²⁷ Tjevele wa: “Mpapay pjü way ntje'aya. Pjü ma salejepj pjacj napj. Ma salejepj napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé. Ma wa salejepj pjacj napj Mpapay. Napj p'in selé. Napj quelel sin 'yüsa lejay wa nepenowá. Yupj p'in salejepj pjacj ne napj Mpapay. ²⁸ Nun nepenowá quelel lojí Dios jyü'ta jinwá, nawa ma polel nin lojí. Nun pajal nin nujola malala la tjüjí mpes. Najas mponé napj mpes nun. Ncapj ncoñcó. Napj ca nucopj mp'acj. Napj ca la mejay nun 'üsüs ca nsem Dios lal. Ma ca nin nujola nun malala la tjüjí mpes. ²⁹ Ncapj ncoñcó. Cupj 'a mulú yugo qjuesé pü'ü jinwá ca nsem. Nusin mü'üsüs napj nusin 'yüsa lejay. Napj 'üsüs way lejay pjü jis lal. Napj tsjicj way jin p'in. Nun ncapj coñcó, 'ücj nujisas mpatjaqué. Nun ma ca nujola nsem püna la tjüjí mpes. ³⁰ Napj lal tsji'

lojí na, 'a mulú yugo qjuesé pü'ü jinwá. Tsji' lijicj 'a mulú. Costa tulucj tsji' lojí napj mpes. Costa tulucj nun lojí napj jyütütj jinwá”, nin tjevele Jesús.

12

*Jesús polel jyü'ta wa sábado jawas po'ó.
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)*

¹ Locopyaya Jesús trigo sine lejeñ culupwen nipj tjemey, jupj discipulopan jis lal. Sábado jawas waytsja, nin jawas judiopan ma tsji' lajay. Jupj discipulopan vecj tecya'liřtsja, mpes trigo nepenowá sey jat'anqueptsja. Tjalá yupj. ('Ücťsja niná nin la tjajay yupj ne'aj. Jümücj nt'a jiltsja na, 'ücťsja jis la las la p'a 'isin nt'a.) ² Fariseopan tjunuc watsja Jesús discipulopan trigo nepenowá jat'anqueptsja. Tjunuc na, malala yólatsja yupj, nin la tjajay mpes. Tjowelepj Jesús lal:

—Jipj discipulopan malala lajay. Dios Popel vele cupj ma polel tsji' lijicj sábado na. Yupj ma polel trigo jat'anquepj sábado na —tjowelepj yupj.

³ Jesús jis wala tjevele:

—Dios Popel vele David la tjijá pajal püna. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé niná? (David israelpan jis jépatťsja. 'Üsüšťsja jupj Dios lal.) Ts'ac' pjaní jupj vecj pé'etsja. Noyomes jupj cus tocoř wa, vecj tecya'liř wa yupj. ⁴ Mpes jupj wama tjemey Dios wo nt'a. Ne'aj pan nt'ya. Niná pan israelpan tja'ayapj Dios mpes. David tjelyaja pansas. Noyomes jupj cus tocoř tjalá wa yupj. Dios Popel tjevele sacerdotepan p'in 'ücj jalá pan niná. P'a wa ma polel jalá niná pansas. David sacerdote tulucťsja, mop'in nin Dios ma ts'i tji'ina jupj tjelyaja mpes. ⁵ Moisés

popel vele wa sacerdotepan 'ücj tsji' lajay Dios wo nt'a sábado na. Malala tulucj tsji' lajay yupj sábado na, nin jawas judiopan ma polel tsji' lajay. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé nun niná? Napj discipulopan ma malala la tjajay. ⁶Napj más 'üsüs Dios wo lal. Niná t'üc' way. ⁷Nun ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Dios Popel vele: 'Napj najas la p'a quelel la sojí nun. Najas jis capj mp'a'sá. Niná lojí más 'ücj nun no 'oyá lal.' Nun ma nusin tji'yüsa niná Dios tjevelá. Nusin cü'üsüstsja, ma ca cüweletsja napj discipulopan malala la tjajay. Yupj ma malala la tjajay. ⁸La p'a wa velé wa. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Napj 'ücj wa jyütütj tsjan 'ücj jis la jay sábado na, ts'ac' ma tsji' lijicj na —nin tjevele Jesús.

*Jesús tji'yü'sa la tjiji sábado na.
(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)*

⁹Trigo sine lejeñ mpe tjemey Jesús. Wama tjemey, judiopan 'a si mulú nt'a. ¹⁰Yom ne'aj tjá'asa wa mo'ó, mos c'atsja jupj. Ma polel le páctatsja jupj. Niyom p'a wa ne'aj jatja watsja.

Yupj po jisastsja Jesús ca malala mveles, mpes ca 'ücj jat' mvelecj Jesús malala. Nin mpes la tjü'üy:

—¿Ncu 'ücj wa Dios lal 'uts'ucucj ma'ayacj sábado na?

¹¹Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun popa pjaní oveja tya'a, ca cus mp'a'sas wa oveja niná sábado na. Oveja jomwen jul campwila yaca na sábado na ¿ncu ma ca ntji'lim, ca pje'á la nts'iyas jupj sábado na? Nin ca la mijis. ¹²Yom más 'üsüs oveja lal. Nin mpes nin velé, 'ücj wa Dios lal 'üsüs lijicj sábado na.

13 Jesús nin tjevele na, tjevele wa yom mos c'atsja lal:

—Myas la tepyacta.

Nin mpes yom mos la tepyacta quinam. Nasa tji'yü'sa. 'Ücj quinam, mos ma'ajapj jinwá.

14 Fariseopan ma polel malala jis la velestsja Jesús la tjijá. Tjil yupj. Yuwá tjowelepj 'oyñ nyuca la 'ünan Jesús.

Jesucristo 'üsüs liji pajal, Dios tjevele jinwá.

15 Jesús seletsja yupj quelel ja'ünantsja jupj, mpes jupj tjemey nepé. Pülücj way cus tocoñ jupj tjemey nt'a. Nepénowa malala jisastsja yupj, ne jupj jis tji'yü'sa lis tjiji pjü way. 16 Nawa jis tjijyü'ta ma jis la veles jupj ne Dios Jatjam. 17 Pajal püna Dios Popel tjevele ca nin la mijis jupj. Mpes nin la tjiji t'üc' la mijis Dios Popel tjevelá. Niná Dios Popel Isaías tepyacá. Profétatsja jupj, Isaías. Jupj tepyaca Dios tjevelá. Ninana Dios tjevele Jesucristo mpes:

18 “Niná napj namozo. Napj la t'ya jupj.

Quelel lejay jupj. Pajal 'ücj najas jupj lal.

Napj Neqjues ca ma'ayá jupj,

la püt'üs jupj jos mo'ó.

Mpes jupj ca mveles napj mpes

judiopan tulucj jis lal. Ca nin mveles

napj quelel perdonar lejay malala lajay.

19 'Üsüs way jupj pajal. Jupj ma le velele.

Ma yümücj vele. Ma nepé vele pjac jupj velá jümücj po'ó.

20 Jupj ma jis capj velele la puyupj na.

Jupj ma ca pje'á la nts'iyas

'ots'ots' way p'in japon. Jis capj p'ya'sa jupj.

Jupj ca t'üc' la mijis napj tjijyütütj.

Nin mpes ca jis capj mp'a'sas malala lajay.
Pjü ca la mijis jupj, mpes yupj 'üsüs way ca
nsem napj lal.

²¹ Jupj mpes judiopan tulucj ca jus nlayecj 'üsüs
jis mpalas napj mpes.”

Nin tjevele Dios Jesús mpes.

Dios mpes p'in 'üsüs liji Jesús.

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²² P'a wa yom tucuman Jesús nt'a. Lapanen
pü'ütsja jupj jos mo'ó. Lapanen malala la tjiji mpes
jun tuluctsja yomen. Mpes wa ma polel véletsja
jupj. Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj, mpes 'ücj tjinyuca
tepyala, 'ücj wa vele tepyala jupj. ²³ Pjü way yola
jis tepyala Jesús pajal 'üsüs la tjiji. Tjowelepj: “¿Ncu
Jesús niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas cupj
nt'a? Dios tjevele David püna tüpü'ü popa pjaní
ncuwim, qjuis capj la p'acj.”

²⁴ Fariseopan jus nlay watsja Jesús pje'á jas tje-
jyama lapanen. Nawa ma quelel japontsja Jesús
'üsüs. Yupj tjowelepj: “Beelzebú se p'á'satsja Jesús.
Nin mpes 'ücj pje'á jas tjejyama lapanen. Beelzebú
jepa püné lapanenpan jis lal.”

²⁵ Jesús seletsja yupj nin yólatsja. Mpes jupj sin
tji'yüsa lis tjiji Dios mpes p'in 'üsüs la tjiji jupj. Jupj
tjevele: “Yuwá nyucunuñ jepa pjaní jyü'ta nt'a,
ne'aj ca malala jis mpalas. Nin p'iyá wa pjaní
nt'a patja jis lal. Yuwá nyucunuñ, jis enemigopan
'ücj ca malala lis mijicj yupj. Nin p'iyá ne'aj patja
pülücj patja nt'a yuwá nyucunuñ, malala nin yupj
jis lal. ²⁶ Nin p'iyá Satanás lal. Satanás ma polel
pje'á se jamá jupj p'iyá. Jupj nin wa la qjuijis,
jupj nuncunú ca nsem jupj mpes p'iyá. Ninana la

qjuijis, jupj enemigopan 'ücj ca malala la qjuijicj jupj. Nin mpes ca jus cülayé Satanás ma polel ncapj p'ya'sa. ²⁷ Mop'in nin welé nun. Nun welé wa Beelzebú ncapj p'ya'sa. Nun welé nin mpes 'ücj pje'á li ts'i lapanenpan. Nin tulucj. Nun popa nepenowá pje'á sin tjajam wa lapanenpan. ¿Pjacj jis capj p'ya'sa yupj? Yupj p'iyá ca mvelecj wa nun malala welé pajal. ²⁸ Dios Cjües ncapj p'ya'sa. Nin mpes napj 'ücj jyütütj pje'á jil lapanenpan. Jupj ncapj p'ya'sa, nun 'ücj ca nusin la 'üsüs Dios quelel Jepa já'asa quinam nun nt'a.

²⁹ "Napj tsyupapj jupj, diablú. Nin mpes 'ücj lo 'ü'süs lejay jupj malala la tjijá. Diablú yom jas tjiyocj jinwá. P'a wa ma polel wama la winin la pecj yom jas tjiyocj wo nt'a. Mwalá way ca ntsu'pá yom jas tjiyocj. Locopyaya, nin la tjiji na, 'ücj lo tjilil yom jas tjiyocj juts'a'á.

³⁰ "Nun ca nujola cüpalas diablú ncapj p'ya'sa tulucj. Jupj ma jos napj lejay, mpes napj ne'enemigo jupj. Jupj ma gente cyuna Dios nt'a, napj lejay jinwá. Jupj liji yupj ma jis la winin Dios nt'a.

³¹ "Nin mpes nin velé Dios ma ca perdonar la numijis nun, nin tjowelé mpes. Pjü way malala lajay, pjü way 'ücj perdonar liji Dios. Pjü malala javelepj Dios po'ó, jupj 'ücj perdonar liji wa. Pjaní p'in ma perdonar liji. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma ca perdonar lis mijis. ³² Javelepj napj malala, Dios 'ücj perdonar liji yupj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma ca perdonar lis mijis quinam, cupj pyatjaquecj na p'in. Ma wa ca perdonar lis mijis p'a jawasa, nosis seyasa liji na.

³³ "Nujola tapalas wolas vyala na, nin p'iyá vyala jupj lovin. Jupj wolas 'ücj lo las, lovin 'ücj lo las jupj. Jupj wolas ma polel lo las, lovin ma polel lo las jupj. Jupj wolas nucú na, nun solejé ncu 'ücj lo las jupj wolas. Nin p'iyá napj lal. Napj 'üsüs lejaj, mpes ca jus nlayé napj 'üsüs way. ³⁴ Nun latsj sin popa jinwá. Malala nun. Nin mpes ma polel welé tsjan 'üsüs way. Nun nujola, niná p'in welé. Nin p'iyá pjü way jis lal. ³⁵ Yom 'üsüs, 'üsüs wa jola jupj. Nin mpes vele wa 'üsüs way. Yom malala, malala jola jupj. Nin mpes jupj vele wa malala. ³⁶ Nenéyawa ma jajamapj javelepj. Ma nin yola ncu t'üc' way javelepj. P'a jyawca na Dios ca mveles ncu t'üc' way malala la tjajay. Nin jawas jupj ca jis la mü'üyas tsjan mpes nin tjowelepj yupj niná. Ninana t'üc' way. Nin ca nsem nun jilal. ³⁷ Nun 'üsüs way welé nosis casá, Dios ca mveles nun 'üsüs way. Nun malala welé nosis casá, Dios ca mveles nun malala", nin tjevele Jesús.

*Malala ma la pon Dios jas tjejyama Jesús.
(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)*

³⁸ Locopyaya niyom nepenowá tjowelepj Jesús lal, yupj fariseopan nepenowá, niyom Moisés popel sin 'yüsa lajaytsja nepenowá. Ninana tjowelepj:

—Quelel nyucucj jipj pajal 'üsüs lejaj, gente ma polel lajay jinwá. Qjuisin mü'üsüs la mijin jipj Dios mpes velen.

³⁹ Jesús yupj jis lal tjevele:

—Nun quina potjaqué malala pajal. Nun welé Dios jatjampan nun, mop'in nun ma quelel lojí jupj. Ma quelel lojí jupj jos jin. Nun lo moná

napj 'üsüs lejaj, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca nusin mü'üsüs ncu Dios nin tjejjama napj, nin welé nun. Ma ca la mejay napj. Pjaní way p'in ca la mijis Dios, nun nucu mpes. Püna Jonás lal la tjiji jinwá, nin wa ca la mijis napj lal. Jonás profeta waytsja jupj püná. ⁴⁰ Cjul püné jas tjevé Jonás. Jyawca cont'e, püste cont'e wa cjul col mo'o tjá'asa jupj. Nin wa ca nsem napj lal. Jyawca cont'e, püste cont'e wa napj ca mo'os tecya'liñ patja nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejjamá.

⁴¹ P'a wa ca mvelecj wa nun malala. Nínive mo'o tapatja topon Jonás tjevelá. 'Aplijila jis tepyala malala la tjajay mpes. Yupj nasa quelel 'üsüs lajaytsja jupj tjevele mpes. Nin tulucj nun jis lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Jonás lal. Nawa nun ma poné napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üc' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejjawca na, Nínive mo'o tapatja ca nlüjüñ nun jis lal Dios wolap'a'á, ca mvelecj nun malala. Nun ma poné, ne nin. ⁴² P'a wa ca mveles wa nun malala. Pajal püna quepj jepa já'asatsja campa nt'a, Sur mo'ó. Jupj p'iyá ca nin mveles. Pajal campa mpe tjac' jupj lo pjac Salomón tjevelá. Salomón jepa p'a watsja Israel mpe pajal püna. Salomón pajal selé waytsja Dios tjevelá. Nin mpes quepj quelel pjócatsja jupj tjevelá. Nin tulucj nun jis lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Salomón lal. Nawa nun ma quelel pjo'oqué napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üc' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejjawca na, quepj niná ca ntojom nun jis lal Dios wolap'a'á. Ca mveles nun malala. Nun ma quelel pjo'oqué, ne nin —nin tjevele Jesús.

⁴³ P'a wa tjevele Jesús yupj jis lal. Tjevele Dios leñ yupj jisas mo'ó, ca malala jis mpalas. Tjevele:

—Lapanen yom jos mpe jama na, 'üsü pja nt'a jama, wine. Le palá ca'aj 'ücj la püt'üs. Lovin ma si nucu. ⁴⁴ Mpes jupj vele: 'Püna tüpü'üs nt'a ca mis niswá. Yom nt'a ca mis.' Yom nt'a tjac' na, leñ ne'aj yom jos mo'ó. Dios ma pü'ü jupj jos mo'ó. Wosis 'üsüs la tjajapjun jinwá yomen jupj lal. Wosis pajal 'ücj la tjajay jinwá jupj lapanen lal. ⁴⁵ Mpes jama lapanen. Lapanenpan p'a wa jilal jac'. Siéteya jilal jac' p'a wa. Más malala yupj mwalá way lal. Pjü yupj yom jos mo'o jil jis la püt'üs. Mpes locopyaya más malala tepyala yomen püna lal. Püna lapanen pjaní way p'in tüpü'ü jupj jos mo'ó. Nin p'iyá ca nsem judiopan quina patja jilal —tjevele Jesús—. Malala yupj.

Jesús pajal quelel liji jupj discipulopan.

(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶ Jesús newa véletsja yupj jis lal. Pülücj ne'aj tjatja tjepjyacañ. Newa véletsja na, jupj jamay tjac' wa. Tjiquil wa Jesús jatjaypan. Pje'á lejeñtsja. Quelel javeleptsja jupj lal. ⁴⁷ Pjaní way ne'aj tjatja popé tjevele Jesús lal:

—Jemay pje'á toñca. Ne'aj lejeñ wa jipj jetjaypan. Quelel javelepj jipj lal.

⁴⁸ Jesús tjevele jupj lal:

—¿Tsjan nujola nun? ¿Pjacj ne napj namay? ¿Pjacj ne napj mpülücpañ?

⁴⁹ Jesús mos ne'aj tecyacaná jupj discipulopan nt'a. Tjevele:

—Niná napj namay jin p'iyá napj lal. Niná napj mpülücpañ jin p'iyá. ⁵⁰ Dios napj Mpapay tsjun

po'ó. Dios jos jin lajay, napj natjaypan jinwá yupj, napj nta'apan jinwá yupj, namay jinwá yupj napj lal —nin tjevele Jesús.

13

Pülücj pjyacañ Dios velá. Nepénowa nin lajay, nepénowa ma lajay jupj vele jin.

(Marcos 4.1-20; Lucas 8.4-15)

¹ Nin jawas p'iyá Jesús tjemey wo nepé. 'Üsü la nt'a tjemey jupj. Pajal la pünetsja 'üsüs. Campwílatsja. 'Etjele jupj 'üsü la nt'a. ² Pajal pülücj 'a jis tjiymyula jupj nt'a. Jupj quelel sin 'yüsa la síjitsja. Mpes barco wama tjemey, 'etjele jupj, más 'ücj la veles yupj jis walap'a'á. Pajal pülücj 'üsü la nt'a tjelejeñ jis la pjac. ³ Pülücj sin tji'yüsa lis tjiiji jupj. Lovin parábola tjevele jupj, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana Jesús tjevelá: “Yom setel sine wínetsja. Na'aj li ts'iyá sínetsja jupj. ⁴ Mpes sine na, setel nepenowá palá tinca jümücj casá. Tsipyaya tjiiquil, tjalá setel niná. ⁵ Setel nepenowá pe casá palá tinca. 'Ots'ots' way 'amá 'alatsja ne'aj. Leñ way tecyojo, 'amá tsjicj way p'in já'asatsja mpes. ⁶ Nin mpes malala tepyala jupj. Tjejyawca na ts'iquenañ. Ts'iquenañtsja jis ts'il 'amá casá way toñca mpes. ⁷ Setel nepenowá jam nt'a palá tinca. Jam jis t'yüna watsja. Pajal qjuisiyama tepyala, mpes jupj sínetsja ma si t'ünü. ⁸ Setel nepénowa 'amá 'üsüs casá palá tinca. 'Üsüs tjevelañ yupj. Setel pjaní popé cien tjevelañ nepenowá. La p'a wa sesenta tjevelañ. P'a wa tréinteya tjevelañ”, nin tjevele Jesús. ⁹ Jesús nasa t'üc' tjevele quinam

parabolas. T'üc' tjevele na, tjevele wa: “Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé”.

¹⁰ Locopyaya Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a, la tjü'üy jupj lal:

—¿Tsjan mpes jipj sin 'yüsa lejay parábola mpes p'in?

¹¹ Jupj tjevele:

—Dios ma se 'aya pjü sin 'yüsa 'oyñ nyuca jyü'ta jupj. Jupj nu 'yaya nun ca nusin mü'üsüs niná. Ma se 'aya yupj ca sin mü'üsüs. ¹² Nun quelel nusin 'yüsa, mpes Dios ca nusin mü'üsüs la mijis ne p'a wa ca nusin mü'üsüs. Pülücj ca nusin mü'üsüs nun. Nin p'iyá pjü jis lal. Dios jisas, mpes ca sin mü'üsüs. Nepénowa ma quelel sin 'yüsa. Pjyacañ p'in. Mpes ma ca polel sin mü'üsüs Dios mpes. Sey c'a ca la mijis jupj. ¹³ Nin mpes napj sin 'yüsa lejay parábola mpes. Yupj januc, newa ma yola se palá tsjan mpes januc niná. Yupj pjyacañ, newa ma salejepj tsjan mpes pjyacañ niná. Ma sin 'yüsa. ¹⁴ Tsjay püna Isaías tepyaca yupj ca nin la mijicj. Dios p'iyá nin tjevele yupj mpes. Isaías profétatsja jupj. Jupj tepyaca jinwá jis tepyala quinam. Jupj tepyaca: ‘Lovin ca mpja'aqué, newa ma ca nusin mü'üsüs. Lovin ca nucú, newa ma ca jus nlayé tsjan nucú nun.

¹⁵ Gente niná ma quelel sin 'yüsa Dios jos jin, nin jis tepyala yupj.

Jis pjat la topj jinwá yupj quinam.

Yun jatsicyacj jinwá yupj.

Ma quelel salejepj tsjan niná yupj januc.

Ma quelel sin 'yüsa pjyacañ.

Nin mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc.

Mpes wa ma jus nlay tsjan niná yupj ppyacañ.
Nin mpes ma t'üc' way sin 'yüsa yupj.

Yupj newa ma quelel sa coñ Dios,
mpes napj ma polel lejay yupj ca 'üsüs jis
mpalas Dios lal.'

Nin tepyaca Isaías yupj sin po'ó.

¹⁶ "Dios pajal 'üsüs la tjiji nun mpes. Nun 'ücj
nusin 'yüsa nun nucu. Nun 'ücj nusin 'yüsa nun
pjo'oqué. ¹⁷ Profetapan pülücj quelel januctsja
nun nucu. Newa ma tjunuc yupj niná. Quelel ppy-
acañtsja nun pjo'oqué jinwá. Newa ma tjepjyacañ
niná yupj. Nin p'iyatsja niyom 'üsüs Dios lal püna
tapatjá. T'üc' way niná.

¹⁸ "Tjapja'aqué nun. Napj ca mvelé tsjan po'o
tjevelé parábola tjevelé na. Setel sine po'o tjevelé.
¹⁹ Pülücj way ppyacañ niná cupj velecj Dios jyü'ta
po'ó. Nepénowa ma sin 'yüsa yupj ppyacañ. Setel
jümücj casá palá tinca jinwá yupj. Diablo jac' la
ta'es yupj tjepjyacañ. Mpes lovin ma lajay Dios
tjevele jin. ²⁰ Gente nepénowa setel pe casá palá
tinca jinwá. Yupj ppyacañ wa Dios tjevelá. Japon
yupj. 'Üsüs jisas tjepjyacañ mpes. ²¹ Tsjutsj jis ts'il
'amá casá way toñca jinwá yupj. Tsjicj way p'in
japon. Locopyaya malala se palá ca nacj. La p'a
wa malala la sejay yupj napj lal japon mpes ca
nacj. Nin tepyala na, leñ way p'a casá yola se palá
yupj. Ma quelel sa coñ Dios quinam. ²² Gente la
p'a wa setel jam casá palá tinca jinwá. Ppyacañ
wa Dios tjevelá. Japon wa yupj. Mop'in pajal nin
yola nosis casá lajay mpes. T'emel pülücj jisas wa.
Yola t'emel pajal 'üsüs. T'üc' tulucj. Nin mpes lovin
ma lajay Dios tjevele jin. ²³ Gente la p'a wa setel

'amá 'üsüs casá palá tinca jinwá. Yupj pjyacañ Dios tjevelá. Sin 'yüsa yupj. Yupj nin lajay Dios tjevele jin. Yupj 'üsüs pajal; setel sine, cyojo, velañ jinwá yupj. Nepénowa cien velañ jinwá. Nepénowa sesénteya velañ jinwá. Nepénowa tréinteya velañ jinwá —nin tjevele Jesús Dios Popel pjyacañ mpes.

Nepénowa ma t'üc' javelepj Dios po'ó.

²⁴ P'a parábola tjevele Jesús, sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa lis tjiji 'oyñ nyuca liji Dios nosis casá. Jesús tjevele: “Ts'ac' pjaní yom setel 'üsüs sínetsja jupj moma nt'a. ²⁵ Püste na pjü way tjijinañ yom wo nt'a. Tjijinañ na, jupj enemigo tjac'. Tsjutsj malala sínetsja jupj, yom trigo sine nt'a. Tsjutsj malala sine na, tjemey. ²⁶ Locopyaya tecojo wa trigas. Ts'ituju jupj. Tecojo wa tsjutsj malala. ²⁷ Yom jomozopan tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj: ‘Jipj setel 'üsüs sin jipj myama nt'a. ¿Tsjan mpes tecojo tsjutsj malala?’ ²⁸ ‘Napj enemigo nin la tjiji ca nacj’, tjevele yomen. Jupj jomozopan la tjü'üy: ‘¿Ncu jyas pyoqjuecj tsjutsj malala?’ ²⁹ ‘Ma najas’, tjevele jupj. ‘Nun poqjué na tsjutsj malala, nun ca mpogjué wa trigas ca nacj. ³⁰ Más 'ücj 'a mulú ca jis nt'ünüs quinam. Ne'aj velañ jacutj na, napj ca mvelé namozopan jis lal: Mwalá way ca mpogjué tsjutsj malala. Pjü 'a mulú 'a mulú ntsu'pá mü'ümü. Locopyaya nca'á wa trigas. Chiquero mo'o mpa'tá', nin tjevele niná yomen.” Jesús tjevele ca nin nsem wa gente jis lal.

*Ma pjü way Dios jisas, Dios mpes 'a si mulú nt'a.
(Marcos 4.30-34; Lucas 13.18-21)*

³¹ Jesús parábola p'a wa tjevele sin la 'üsüs jis la jay. Ninana tjevelá: “Napj ca mvelé tsjan ca

mpalas Dios si jütüta jis lal. Mostaza setel jinwá ca nsem. Yom setel niná sine 'amá mo'ó, jupj sine nt'a. ³² Mostaza setel tsjicj way pajal. Más tsjicj way jupj la p'a setel jis lal. Locopyaya tecojo, t'yüna jupj. Más püné tepyala jupj la p'a tsjutsj jis lal. Campaña toñca tepyala jupj, mpes tsipyaya jiquil, tsintsil lajay mostaza pjwel nt'a. (Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal)", nin tjevele Jesús.

³³ Jesús p'a wa parábola tjevele wa, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana tjevelá: "Napj ca mvelé tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal. Levadura jinwá ca nsem. Quepj levadura tyá'atsja. Harina medida cont'e lal la süpjütj la tjiji jupj, pan la tjiji. Levadura mpes pjü jis t'yüna harinas. Nin p'iyá ca nsem nosis Dios si jütüta jis lal)", tjevele Jesús.

³⁴ Parábola p'in tjevele jupj, pülücj 'a jis tjimyula jis lal. Pues pjü sin 'yüsa lis tjiji, parábola mpes sin 'yüsa lis tjiji jupj. ³⁵ Pajal püna profeta pjaní tjevele Jesús ca nin la mijis. Jupj tjevele:

"Parábola mpes ca sin mü'üsüs lis mejay napj.

Püna ma sin tji'yüsa,

niná ca sin mü'üsüs lis mejay quinam.

Dios nosis la tjiji na mpe,

ma sin tji'yüsa niná."

Nin tepyaca jupj Jesús po'ó.

Jesús tjevele tsjan po'o tjevele parábola pjaní tjevele na.

³⁶ Gente pülücj way pjyacañtsja Jesús tjevelá. Jupj sin tjejyama t'üc' tjevele na. Wa mo'ó tjemey. Jupj discípulopan tjiquíl jupj nt'a. Tjowelepj:

—Ma qjuisin tji'yüsa tsjan po'o tjevelen, parábola tsjutsj malala mpes tjevelen na. ¿Tsjan qjuisin 'yüsa lejay jipj parábola niná lal?

³⁷ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Parábola tjevelé, napj mpes p'iyá tjevelé niná. Nosis casá patja mpes wa tjevelé. Napj setel sin jinwá lejay. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. ³⁸ Nosis napj namama jinwá. Dios jatjampan setel 'üsüs way jinwá. Diablo jos jinwá lajay, tsjutsj malala jinwá yupj. ³⁹ Diablo napj ne'enemigo jupj. Jupj tsjutsj malala sine jinwá liji. Nasa quelel cyawaja na nosis, nasa vyala jinwá. Angelpañ vyala jacutj jinwá.

⁴⁰ "Parábola tjevelé na, tjeveletsja yupj japocj tsjutsj malala. Ja'üm, tjevelé napj. Nin p'iyá ca nsem nosis casá, nosis quelel cyawaja na. ⁴¹ Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Napj ca sin majam napj angelpañ, ca tsji' la mijicj napj mpes. Yupj ca lis ncoyecj pjü malala lajay. Yupj malala lajay mpes, la p'a wa malala quelel lajay wa. Angelpañ ca pjü lis ncoyecj yupj. Malala lajay ma ca mpatjam napj jyütütj nt'a. ⁴² Angelpañ ca na'aj la nts'iyacj yupj 'awa püné nt'a. Ne'aj pajal yümücj ca la mpuyucj. Jis wis ca jas nqui'licj, pajal nepé vyaja mpes. ⁴³ 'Üsüs witjacj p'in 'üsüs ca mpatjam pajal. Sin majawaques yupj, lots'ac' jyawca jinwá jis Papay Dios jyü'ta nt'a. Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé —tjevele Jesús.

Dios pajal quelel la qjuisiji.

⁴⁴ Jesús p'a wa parábola tjevele wa yupj jis lal, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana parabolás:

—Yom pjaní t'emel pülücj yus tjinyuca 'amá 'alá. Jus tjinyuca na, niswa tyoca t'emel. Tjemey. Pjü vender la tjiji jupj tyá'atsja. Jupj pajal 'ücj jostsja nin la tjiji mpes. T'emel mpes jaylacj la tjiji jupj moma, t'emel já'asa nt'a. Nin p'iyá liji Dios jupj jatjampan jis lal —tjevele Jesús—. Pajal quelel la siji yupj.

⁴⁵ P'a wa parábola nin p'iyá tjevele wa Jesús. Tjevele:

—Yom pjaní tjemey, pe la tepyala, pe 'üsüs yustapj. Jupj pe 'üsüs yustapj vender liji, pü'ütsja jupj. ⁴⁶ Pe pjaní pajal 'üsüs justa jus tjinyuca jupj. Pülücj jaylactsja pajal. Mpes yom wo nt'a tjemey. Jupj pjü way vender la tjiji jupj tyá'atsja. T'emel mpes jaylacj la tjiji niná pwen. Nin wa liji Dios jupj jatjampan jis lal —tjevele Jesús—. Pajal quelel la siji yupj.

Malala lajay ma ca mpatjam Dios lal.

⁴⁷ Jesús p'a wa parábola tjevele yupj jis lal, sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa lis tjiji pülücj 'a si mulú Dios jatjampan jis lal. Ma pjü ca mpatjam jupj lal. Jesús tjevele:

—Niyom jis ataraya püné na'aj la ts'i 'üsü püné casá, cjul jis la tjilil. Yupj lajay jinwá liji Dios nosis casá. Niyom pülücj pje'á la coy cjulun. Cjul nepénowa 'üsüs, nepénowa malala. ⁴⁸ Ataraya pit'a na, 'üsü la nt'a la locjocj. 'Atjalapj yupj. Cjul 'üsüs way japüntüpj quiliyú mo'ó. Malala witjacj na'aj la ts'i yupj. ⁴⁹ Nin wa ca nsem nosis quelel cyawaja na —tjevele Jesús—. Malala lajay 'a mulú majatjum 'üsüs witjacj jis lal. Angelpa ca ncul. Ca pje'á la ncoyecj malala lajay 'üsüs witjacj mpe. ⁵⁰ 'Awa

püné mo'o ca la nts'iyacj malala witjacj. Ne'aj ca pajal la mpuyucj. Jis wis ca jas nqui'licj pajal nepé vyaja mpes —tjevele Jesús.

⁵¹ Jesús jis la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Ncu nusin tji'yüsa pjü?

—Qjuisin tji'yüsa —tjowelepj yupj.

⁵² Mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun nepenowá solejé Dios tjijyü'tá pajal püna. Nun nusin tji'yüsa wa napj nin po'ó quínam. Nasa nusin tji'yüsa 'onin nyuca liji Dios. Mpes 'ücj sin 'yüsa lojí manas. Yom pülücj tya'a jinwá nun. Yom tya'a pül way, seyasa way tya'a wa. Nin wa nun nepenowá. 'Ücj sin 'yüsa lojí püna tjowelepj. 'Ücj wa sin 'yüsa lojí niná napj velé —tjevele Jesús.

*Ma quelel lajaytsja Jesús, jupj püna tüpü'ü nt'a.
(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)*

⁵³ Parábola niná pjü way t'üc' tjevele na, tjemey nepé Jesús. ⁵⁴ Püna tüpü'ü nt'a tjemey. Sin tji'yüsa lis tjií ne'aj tapatjá judiopan 'a si mulú nt'a. Yupj pajal yólatsja Jesús 'üsüs tjevele mpes. Yuwá jis la tjü'üy:

—¿Tsjan mpes pajal selé yom niná? ¿'Oyn nyuca pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá? ⁵⁵ Jupj popay silla líjitsja, cjan líjitsja la p'in. Jupj popay cupj popa p'iyá p'in. Jupj jamay María p'in. Jupj püné tulucj. Selecj wa jatjaypan jis lá. Pjaní wa Jacobo ló, p'a wa José ló, p'a wa Simón ló, p'a wa Judas ló. ⁵⁶ Jesús to'opan qui'á patja wa cupj gjuis lal. ¿Tsjan mpes jupj pajal selé? —nin tjowelepj yupj.

⁵⁷ Nin mpes ma jisastsja Jesús. Ts'a tji'in jupj lal. Nin mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nujisas napj velé, napj nun jis lal tüpü'üs mpes. Nin lovin profetapan jis lal. P'a nt'a patja jisas profeta vele Dios mpes. Jupj pü'ü nt'a p'in ma quelel japon jupj pajal 'üsüs. Nin p'iyá jupj wo nt'a —tjevele Jesús.

⁵⁸ Yupj ma japontsja Dios jas tjejyama jupj. Mpes jupj ma pülücj 'üsüs la tjiji yupj nt'a. Pjaní way p'in 'üsüs la tjiji ne'aj, yom p'in ma polel lijá.

14

Judiopan jis jepa tji'yü'na Juan el Bautista.
(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

¹ Jesús ne'aj já'asatsja na püna tüpü'ü nt'a, Herodes tjapjaca wa Jesús po'ó. Herodes jépatjsja Galilea mo'ó. ² Herodes tjevele jupj mozopan jis lal: “Jesús ne Juan el Bautista p'iyá. Napj nola Juan jas tjijyünsa, niswa la püt'üs. Nin ca nacj. Nin mpes 'ücj 'üsüs liji Jesús, yom p'in ma polel liji jinwá”, tjevele jupj.

³ Püna Herodes tjijyü'ta jis la tjilil Juan. Tjijyü'ta la tsupapj, la 'onsos jupj cawilta mo'ó. Nin jostsja Herodías. Ts'i 'inyatsja pajal Juan lal. Nin mpes Herodes tjijyü'ta niná. Herodías Herodes vosastsja jupj. Herodes jatjay Felipe jats'om waytsja jupj, Herodías. ⁴ Herodes ne'aj tjemya'na jupj. Mpes Juan lovin véletsja jupj lal: “Malala Dios lal jipj vymas myanun”. ⁵ Herodes quelel 'yü'natsja Juan el Bautista, newa ma la tjiji. Lecj jéyatsja jupj la p'a wa judiopan jis lal. Judiopan topontsja Juan el Bautista profeta jupj. Herodes lecj jéyatsja ca yupj ts'i mi'inacj, jupj cü'ü'nas na. ⁶ Locopyaya p'a año tepyala Herodes. Fiesta la tjiji jupj. Fiesta

mpes Herodías jucucus bailar la tjiji yupj jis la nuc. Herodes 'ücj jostsja tsjücjüim bailar la tjiji mpes.

⁷ Mpes Herodes tjevele jupj lal:

—Jipj le mon, mya 'a ca. Dios pjoca napj velé.

⁸ Tsjücjüim tjevele:

—Nca'an ma 'en Juan el Bautista jay pjucj. Plato püné mo'o nca'an.

Jamay tjevéletsja 'ücj le moná niná, mpes nin tjevele tsjücjüim. ⁹ 'Aplijila tepyala Herodes. Ma quelel líjitsja niná; tsjücjüim la tjemyona mpes la tjiji la p'in. Jupj nasa tjevele jupj 'ücj la 'ayas jupj la tjemyoná. Tjevele wa Dios tjapjaca jupj tjevelá. Pülücj tjepjyacañ niná. Yupj nasa tjiquil watsja, Herodes pülücj jis la las la tjiji mpes. Nin mpes Herodes tjijyü'ta tsjücjüim jos jinwatsja ca nsem. ¹⁰ Tjijyü'ta mwen taná la jocj Juan el Bautista caw-ilta mo'ó. ¹¹ Tucutj jupj jay pjucj plato püné mo'ó. Tucutj, tja'ayapj tsjücjüim. Tsjücjüim nt'ya, tje'yaya jamay.

¹² Locopyaya Juan discipulopan tjiquil, jis la t'as Juan jüp'üy. 'Amá jul tüpüntüpj jupj. Nin la tjajay na, tjil, tjowelepj Jesús lal niná tepyalá.

Jesús pülücj way jis tje'yaya jis la las.

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

¹³ Jesús tjapjaca na niná Juan po'ó, jusapj tjemey jis wa cjuwá nt'a. Barco mpes tjemey jupj 'üsü na'aj po'ó. Pajal pülücj jus nlay jupj tjemey, mpes yupj patja mpe tjil Jesús quelel jámatsja nt'a. Jis tsjam mpes tjil yupj. ¹⁴ Jesús ne'as tjemey na 'üsü la nt'a, tjinyuca pajal pülücj ne'aj jájtatsja jus la nuc. Jesús pajal jólatsja yupj mpes. Po quelel jis capj

p'yá'satsja jupj. Yupj nepenowá malala jisastsja. Jupj jis tji'yü'sa lis tjiji.

¹⁵ T'awaná Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj:

—T'awaná quinam. Sin tjejyama yupj quinam, ne'aj ca mal jis wa nepénowa lejeñ nt'a. Ca ve jaylaj la mijicj yupj, nlajacj.

¹⁶ Jesús tjevele yupj jis lal:

—'Ücj wa jalá qui'á. Nun p'iyá jis ma'ayá nlajacj yupj.

¹⁷ —Pansas cínquiya p'in tya'acj cupj. Cjul mat'e p'in tya'acj —tjowelepj yupj.

¹⁸ —Nca'á ma 'e —tjevele Jesús.

¹⁹ Pjü jis tjijyü'ta jis la 'osos tsjutsj lejeñ nt'a. Nasa 'atjalapj na, Jesús pan cínquiya nt'ya. Nt'ya wa cjul mat'eyá. Tjinyuca tsjun po'ó, tjevele Dios lal tjüwü'i ve tje'yaya mpes. T'üc' tjevele na, la tjelepta taná pansas. Jis tje'yaya discipulopan. Yupj pjü jis tja'ayapj wa tsjutsj casá tjatjá.

²⁰ Yupj pjü way t'üc' tjalá. Pjü jis col pit'a tepyala. Ma polel pjü tjalá yupj. Pjü way ma pjü tjalá, discipulopan quiliyú mo'o t'olon. Quiliyú dóceya tipit'a pan tsjictjacj lal, cjul tsjictjacj lal. ²¹ Jesús pajal 'üsüs la tjiji, mpes niyom cinco mil t'üc' tjalá jupj jis tje'yaya popé. Nequem tjalá wa, tsjictjacj tjalá wa.

Jesús 'üsü casá tjuwine.

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

²² Pjü t'üc' tjalá na, Jesús jis tjijyü'ta jupj discipulopan jis la winin yupj jis barco mo'ó. 'Üsü na'aj po'ó sin tjejyama, jupj quelel jámatsja nt'a. Jesús jostsja yupj mwalá ca mal jupj lal, jupj la

p'a wa sin tjejanya nas. Mpes tjil yupj. ²³ Pjü sin tjejanya na, neven po'ó tjemey jupj jusapj, Dios lal la veles. Püste tepyala na, jusapj já'asatsja jupj. ²⁴ Jupj discipulopan pajal campá já'tjatsja 'üsü casa'á. Barco mo'o já'tjatsja yupj custjay. Malala jis tepyala, ne ma polel jiltsja yupj. 'Üsü pajal lo pjets'epjets'e. Pajal yümücj po yácatsja barco po'ó. Lüpjü püné jis wala séjetsja, ne nin. ²⁵ Püstetsja custjay. Nasa quelel jyawca na, Jesús tjac' yupj nt'a. 'Üsü casá wínetsja jupj. ²⁶ Discipulopan jus tjunuc na, lacj tjeypaj pajal. Tjunuc 'üsü casá tjuwine p'in. Ma salejeptsja Jesús jupj.

—Tepe'e cjües wine —tjowelepj yupj.

La tupuyupj yupj, lacj tjeypaj mpes.

²⁷ Leñ way Jesús tjevele yupj jis lal:

—'Ücj nujisas t'as. Napj ne p'in winis. Po ma locj tjejá nun.

²⁸ Pedro tjevele jupj lal:

—Nejepa, ne jim p'iyá, tjevele napj ca mis 'üsü casá.

²⁹ —Was jipj —tjevele Jesús.

Mpes Pedro palá tjac' barco mpe. 'Üsüs casá wínetsja Jesús nt'a. ³⁰ Jupj sin nin lecj tjejá jupj, Pedrú. Tjinyuca pajal yümücj jas tjelyapjünü lüpjüs, mpes lecj tjejá jupj. Nasa 'üsü pwila quelel jámatsja.

—Nejepa, ncapj tjep'ya'sa —tjevele jupj.

³¹ Leñ way Jesús jupj mos ntjüi'le. Jas tjijyünsa.

—Tsjicj way p'in pyon jipj napj lal —tjevele Jesús Pedro lal—. ¿Tsjan mpes ma pyon jipj napj 'ücj nin lejaj jipj mpes? —tjevele.

³² Manas wama tjil barco mo'ó. Barco wama tjil na, lüpjü 'üt'ün nasa tepyala. ³³ Barco mo'o tjatjá yólatsja pajal püné Jesús, jupj 'üsüs la tjiji mpes. Palá nipi'tjiñ Jesús wolap'a'á. Tjowelepj:

—T'üc' way jipj Dios Jatjam.

³⁴ Üsü na'aj po'ó ne'as tjil. Genesaret lotsja ne'aj, yupj tjil nt'a. ³⁵ Niyom ne'aj tapatjá ne'as tjunuc Jesús. Mpes pjü jis wala tjowelepj ne'aj way p'in tapatjá. Tjowelepj Jesús tjac'. Mpes yupj tucuman pjü malala jisas ne'aj way p'in tapatja sin popé. ³⁶ Topon Jesús 'ücj si 'ü'sa liji. Pajal la tjomon Jesús lal jupj ca jis ma'ayas malala jisas po la 'otj jupj jas quip la nt'a. Quelel po la 'otsja jupj jas quip la nt'a la p'in, jis la 'ü'süs. Pjü way jas quip po la tjo'otj, pjü way jis tji'yü'sa yupj.

15

Malala yola na, malala wa lajay, mpes malala nsem yupj Dios lal.

(Marcos 7.1-23)

¹ P'a jyawca na niyom nepénowa tjiquil Jesús nt'a. Jerusalén mpe tjiquil yupj. Yupj nepénowa fariseopan, nepénowa Moisés popel sin 'yüsa la-jaytsja. Yupj la tjü'üy Jesús lal:

² —¿Tsjan mpes jipj discipulopan ma lajay judiopan püna tapatja tjüütütj? Jipj discipulopan quelel jalá na, yupj ma jis mas japatsj judiopan lajay jinwá.

³ Jesús ma jis wala tjevele yupj la tjü'üy mpes. Jupj niná jis lal tjevele:

—Nun p'in ma lojí Dios jyü'ta jinwá. Nun quelel nin p'iyá lojí püna tapatja la tjajay jinwá. ⁴ Dios

tjevele: ‘Üsüs la müjí nun jis papay lal, nun sejamay lal wa. Nujola nsem noypan yupj nun jis lal.’ Dios tjevele wa: ‘Nun ma ca mvelé nujisas malala jis mpalas nupopay, nun sejamay. Nun popa nin vele, nun ca mü'ü'ná jupj, malala tjevele mpes.’ ⁵ Nun ma nin p'iyá jü'tü, Dios tjevele jin p'iyá. T'emel cjuwá nupopay, nun sejamay ca nacj. Nun cjuwá tulucj. Nun welé 'ücj ma 'oyá yupj jisas. Nun welé nun popa pjaní 'ücj vele yupj jis lal: ‘Ninana napj nats'a'á ma ca nu ma'ayá. Nasa tjeveletsja ninana ca ma'ayá Dios mpes.’ ⁶ Nun welé 'ücj ma 'üsüs liji jupj popay mpes, niná tjevele na. Nun niná welé na, ma nin nujola Dios tjijyü'tá. Nun quelel lojí judiopan püna tjüjtütj p'in. ⁷ Nun welé nun p'iyá 'üsüs lojí; mop'in nin, nun 'üsüs lojí tulucj. Isaías t'ücj way tjevele nun mpes pajal püna. Profétatsja jupj, Isaías. Dios mpes tjevele jupj. Jupj tjevele Dios tjevelá nun po'ó. ⁸ Ninana tjevelá:

‘Gente niná 'üsüs javelepj napj nin po'ó,

Newa ma quelel la najay yupj.

⁹Yupj javelepj napj püné,

newa ma lajay napj najas jinwá.

Yupj sin 'yüsa lajay gente jajütütj p'in,

napj velé jin sin 'yüsa lajay tulucj.’

Nin tjevele Dios nun po'ó —tjevele Jesús.

¹⁰P'a wa pajal pülücj jájtatsja Jesús ne'aj p'in. Jupj tjevele ncul yupj. Tjiquil na, jupj tjevele yupj jis lal:

—Tjapja'aque napj velé. Nusin tjü'üsüs niná.

¹¹Yom ma malala nsem Dios lal ve lama 'yonsa mpes. Lampe pyacj mpes p'in, yom niná malala nsem Dios lal —nin tjevele Jesús.

¹² Locopyaya Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj jupj lal:

—Fariseopan ts'a 'in jipj lal, niná tjevelen mpes. ¿Ncu selen?

¹³ Jesús tjevele:

—Yupj ma javelepj Mpapay Dios velá. Niná yupj javelepj lol jinwá Mpapay lal. Jupj ca mpoqjues lol niná. Nin liji pjü malala javelepj jis lal. ¹⁴ Ma nin nujola t'as yupj javelepj mpes. Yupj ma polel sin 'yüsa lajay Dios mpes. Yun tulucj jinwá yupj. Yun tulucj ma polel jacacan p'a wa. Yom jun tulucj cyacaná yom p'a wa jun tulucj, manas ts'entuna mo'o palá jis ntüncüs ca —nin tjevele Jesús.

¹⁵ Pedro tjevele jupj lal:

—Jipj tjevelen: lampe pyacj, malala. ¿Tsjan qjuisín 'yüsa lejay jipj parábola niná lal?

¹⁶ Jesús tjevele jupj lal:

—¿Ncu ma wa nusin 'yüsa nun? ¹⁷ Ve jalá na, jis col mo'o jama p'in. Locopyaya na'aj la ts'i jis pwi mpe. Nin mpes nin velé nun malala tulucj Dios lal nun lojá mpes. ¿Ncu ma nusin 'yüsa niná?

¹⁸ Malala nyuca javelepj, malala nyuca yola wa. Malala javelepj mpes, malala yupj Dios lal. ¹⁹ Yupj malala yola, mpes nin p'in yola yupj. Malala yola, mpes wa sa 'ünan la p'a. Malala yola, mpes wa ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Mpes wa nequem lyawuñ jis vayum tulucj jis lal. Yupj malala yola, mpes nin. Nin mpes wa niyom ne'aj jamanun tsjücjüimpan, tjewyayiñ tulucj. Nin mpes wa pequeñ. Nin mpes wa la tsuwil. Nin mpes wa pajal malala javelepj la p'a po'ó. Yupj malala yola, mpes nin lajay. ²⁰ Niná lajay na, te jinwá yupj Dios lal.

Malala tulucj Dios lal yupj ma lajay judiopan lajay jinwá, jis mas japatsj na —nin tjevele Jesús.

*Judío tulucj pajal tepyona Jesús 'üsüs.
(Marcos 7.24-30)*

²¹ Jesús tjemey nepé. Campa way 'in tjemey judiopan patja mpe. Jupj tjemey nt'a Tiro po'o patja ne'aj p'intjsja, Sidón po'o patja ne'aj p'intjsja wa. ²² Ne'as tjemey na, quepj tjac' la nùjüsü jupj. Judío tuluctsja jupj, quepan. Jupj Canaán mpe 'eseptsja. Judiopan tulucj patja mpe tjac', ne'aj p'in patja mpe. Niná quepj li piyutsja, tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jipj ne niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas nosis nt'a. Jipj David püna tüpü'ü popa p'iyá. Malala ntepalá. Ncapj tjep'ya'sa. Lapanenpan patja napj ncucus jos mo'ó. Newa pajal malala lajay ncucus lal —nin tjevele quepan.

²³ Jesús ma lal tjevele jupj lal. Nin mpes Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a, la tjomon jupj lal:

—Tje'yaya jupj le moná. Jas tjejyama jupj. Newa la cjüipepé jac', newa li piyú.

²⁴ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Mpapay Dios nin tjejyama judiopan nt'a p'in. Yupj ne leñ jis tjevyala, oveja jinwá.

²⁵ Jesús nin tjevele na, quepj ninana p'iyá tjac' jupj nt'a. Palá nipi'tje Jesús wolap'a'á. Tjevele:

—Nejepa, ncapj tjep'ya'sa.

²⁶ Jesús tjevele quepj lal:

—Judiopan Dios ts'uyupj. Napj 'üsüs lejay yupj mpes. Yupj yuts'a'á ma polel la 'ayas la p'a. Nin p'iyá tsjictjacj jis ve ma polel la 'ayas yupj jis tsjiyó —nin tjevele Jesús.

²⁷ Quepj tjevele jupj lal:

—T'üc' tjevelen. Nin velé p'in, ve tsjictjaj nepenowá palá tinca wo juts'a'á lyaja mpe. Niná 'ücj wa jalá tsjiyó witjaj —tjevele jupj. (Jupj quelel véletsja Jesús 'ücj wa se p'a'sa jupj.)

²⁸ Jesús jupj wola tjevele:

—Jipj pajal pyon napj lal. Nin ca nsem jipj la tjemyon jinwá.

Jesús nin tjevele na p'in, tji'yü'sa quepj jucucus.

Jesús gente pülücj jis tji'yü'sa la tjiji. Pajal pülücj jis tje'yaya jis la las 'ots'ipj.

(Marcos 8.1-10)

²⁹ Jesús tjemey nepé. 'Üsü püné la nipj tjemey, 'üsü niná Galilea ló. Locopyaya tucuc' popa viyá tjemey, tsjicj way p'in. Ne'aj 'etjele jupj. ³⁰ Ne'aj tjá'asa na, pajal pülücj tjiquil jupj nt'a. 'A jis tjimyula jupj nt'a. Lal tjiquil wa ma polel jil nepenowá. Nepénowa yun tulucj jis lal tjiquil wa. Nepénowa jis mas cjuwá jis lal tjiquil wa. Jis tsjam cjuwá nepenowá jis lal tjiquil wa. Nepénowa ma polel javelepj jis lal tjiquil wa. La p'a wa pajal pülücj malala jisas jis lal tjiquil wa yupj. Tüpüntüpj yupj 'amá 'alá Jesús wolap'a'á; jupj jis tji'yü'sa la tjiji yupj. ³¹ Ne'aj 'a jis tjimyula tjunuc nin tepyala. Tjunuc ma polel javelepj 'ücj javelepj jis tepyala. Tjunuc jis mas cjuwatsja, jis mas seyasa jis tepyala yupj. Tjunuc jis tsjam cjuwá, jis tsjam seyasa jis tepyala yupj. Ma polel jiltsja, 'ücj jis la winin jis tepyala. Yun tulucj 'ücj januc jis tepyala. Pjü jis tji'yü'sa mpes gente ne'aj tjatjá pajal nin yólatsja Jesús 'üsüs la tjiji mpes. Nin mpes 'üsüs pjac tjow-
elepj Dios po'ó, jupj ne israelpan jis Dios.

³² Locopyaya Jesús tjevele ncul jupj discipulopan. Niná jupj tjevele yupj jis lal:

—Nola napj yupj mpes. Ts'ac' cont'e nasa qui'á jatja napj lal. Tecyawaja nasa yupj jis ve. Napj ma quelel sin jyam yupj, laja secj custjay. Jis capj nt'ajas ca nacj jümücj nt'a.

³³ Jupj discipulopan tjowelepj:

—Wa cjuwá qui'á. Cjuwá ca'aj mpe jis la t'as pansas yupj t'üc' jis la las mpes. Pajal pülücj way yupj.

³⁴ Jesús jis la tji'yüya:

—¿Nol to'á nun pansas?

—Siete —tjowelepj yupj—. Cjul tsjictjacj pjaní way p'in tya'acj wa.

³⁵ Jesús jis tjijyü'ta gente jis la 'osos 'amá 'alá.

³⁶ Nin la tjajay na, jupj nt'ya wa pansas sieteyá, cjul nt'ya wa. Tjevele Díos lal tjüwüi'i jupj tje'yaya jis la las. T'üc' tjevele na, tjelepta pansas, la tücüeme wa cjulun. Niná jis tje'yaya jupj discipulopan jis la 'ayas ne'aj jatjá. Yupj pjü jis tja'ayapj pansas popé, cjulun popé wa. ³⁷ Pjü yupj tjalá. Pjü jis col pit'a tepyala. T'üc' tjalá na, newa jájtatsja pan popé, cjul popé wa. Mpes discipulopan quiliyú mo'o t'olon pan tsjictjacj, cjul tsjictjacj wa, ma pjü tjalá. Quiliyú noypan siéteya tipit'a la tjajay pan mpes, cjul mpes wa. ³⁸ Nasa tjalá niyom pajal pülücj. Cuatro miltsja yupj. Nequem pülücj tjalá wa. Tsjictjacj pülücj tjalá wa discipulopan jis tja'ayapj popé. ³⁹ T'üc' tjalá na, Jesús sin tjejyama yupj. Tjil na, barco wama tjemey. Magdalá po'o tjemey jupj, barco mpes.

16

Nepénowa la tjomon Jesús pajal 'üsüs ca la mijis yupj jis la nuc.

(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

¹ Niyom tjiquil Jesús nt'a, nepénowa fariseopan, nepénowa saduceopan. Ma topon Dios mpe tjac' jupj, mpes la tjomon jupj ca 'üsüs la mijis, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca sin mü'üsüs ncu Dios jas tjejyama jupj, tjowelepj yupj.

² Jesús tjevele yupj p'iyá 'ücj ca jus cülayecj pjacj ne jupj. Ninana tjevelá: “Nun quelel solejé ncu cus cjol nsem yayá, nun 'ücj lo palá nucú tsjun po'ó. Nenéyawa je way tsjun po'ó t'awaná. Mpes nun welé cus cjol nsem yayá. ³ Nenéyawa je way tsjun po'ó püstapj, te toñica 'ots'ipj. Mpes nun welé majawus ca yacjaj. Nun 'ücj lo palá nucú tsjun po'ó. Niná 'ücj lojí la p'in. Nun welé nun quelel nusin 'yüsa Dios po'ó. T'üç' tulucj. Ma nusin 'yüsa tsjan mpes 'üsüs tepyala quinam nosis nt'a.

⁴ Nun quina potjaqué malala pajal. Nun welé Dios jatjampan nun, newa nun ma quelel lojí jupj. Nun ma quelel lojí Dios jos jin. Nun lo moná napj 'üsüs la mejay, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca nusin mü'üsüs Dios nin tjejyama, welé nun. Ma ca la mejay napj. Pjaní way p'in ca la mijis Dios nun ca nucú. Püna Jonás lal la tjiji jinwá, nin wa ca la mijis napj lal. (Jonás profeta waytsja jupj püná)”, nin tjevele Jesús.

Niná tjevele na, tjemey yupj mpe.

Jesús jos jupj discipulopan 'in jajamapj, la p'a ma yus ntsawilicj.

(Marcos 8.14-21)

⁵ Jesús 'üsü na'aj po'ó tjemey jupj discipulopan jis lal. Pansas cjuwá tjil yupj, discipulopan. Yo' tepe'e jis la cutj. ⁶ Jesús tjevele yupj jis lal:

—In tjajama. Po ma jisas t'as fariseopan jis levadura. Ma wa jisas t'as saduceopan jis levadura. Yupj jis levadura malala pajal.

⁷ Jupj discipulopan ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá. Yuwá p'in jis la tjü'üy tsjan mpes nin tjevele jupj. Tjowelepj: “Cupj ma teque'acj pansas. Nin mpes nin tjevele ca nacj.” ⁸ Jesús seletsja nin tjowelepj yuwá. Mpes jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun tsjicj way p'in poné napj lal. ¿Tsjan mpes nin nujola cjuwá pansas? ¿Tsjan mpes nin welé? ⁹ ¿Ncu ma nusin 'yüsa napj 'ücj wa nu 'ya nun nujos? ¿Ncu ma nujola tepyala napj 'ücj jis tje'yá jis la las niyom cinco mil? Pansas cinco p'in tya'actsja; napj la tjejay t'üc' tjalá yupj pjü. ¿Ncu ma nujola tepyala yupj ma polel pjü tjalá? Nun quiliyú mo'o t'o'nó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nuyo' tepe'e nol quiliyú tipit'a pan tsjictjacj mpes? ¹⁰ ¿Ncu ma nujola tepyala p'a jyawca na napj tje'yá jis la las niyom cuatro mil? Pansas siete p'in tya'actsja; napj la tjejay t'üc' tjalá yupj pjü. Niswa ma polel pjü tjalá yupj. Nun quiliyú mo'o t'o'nó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nuyo' tepe'e nol quiliyú tipit'a pan tsjictjacj mpes? ¹¹ Napj ma nin veletsja pansas po'ó. Ma nin nólatsja pansas mpes. ¿Tsjan mpes ma nusin 'yüsa niná? Napj nin tjevelé 'in tjajama. Po ma jisas t'as fariseopan jis levadura. Ma wa jisas t'as saduceopan jis levadura. Yupj jis levadura malala pajal —nin tjevele Jesús.

¹² Jesús nin tjevele na, jupj discipulopan jus nlaytsja jupj ma véletsja levadura po'ó, yupj jis pansas lajay mpes. Jupj nin véletsja fariseopan sin 'yüsa lajaytsja mpes, saduceopan sin 'yüsa lajaytsja mpes wa. Yupj sin 'yüsa lajay levadura jinwá. Yupj 'ücj yus tsuwil la p'a wa.

Pedro tjevele Jesucristo niná Yomen Dios jas tjejyamá.

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Jesús ne'as tjemey Cesarea Filipino po'o patja nt'a. Ne'as tjemey na, jupj la tji'yüya jupj discipulopan jis lal:

—¿Pjacj ne napj jin javelepj gentas? Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

¹⁴ Yupj tjowelepj:

—Nepénowa javelepj jipj Juan el Bautista p'iyá. Nepénowa javelepj jipj Elías, püna tüpü'ü p'iyá. P'a wa javelepj jipj Jeremías, püna tüpü'ü wa. Nepénowa javelepj jipj p'a profeta püna tüpü'á. Püna 'i tipü'í, niswa püt', nin javelepj gentas.

¹⁵ Jesús nin p'iyá la tji'yüya wa discipulopan jis lal.

—¿Ne nun? —la tji'yüya jupj—. ¿Pjacj ne napj jin welé nun?

¹⁶ Simón Pedro jupj wola tjevele:

—Cristo jipj. Jipj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj mpes ca 'üsüs mpatjaquecj. Jipj ne Dios Jatjam, Dios ne pü'ü lovin —tjevele jupj.

¹⁷ Jesús tjevele jupj lal:

—Dios pajal 'üsüs la tjiji jipj mpes. Yom p'in ma jin tji'yüsa la tjiji niná. Napj Mpapay tsjun po'o pü'ü, jupj ne jin tji'yüsa la tjiji niná. Jipj Simón,

Jonás jatjam jipj. ¹⁸ P'a wa lyá le t'a jipj mpes quinam. Pedro lyá nsem wa quinam. Pe jinwá jipj, mpes nin lyá jipj quinam. Napj 'os wa pe püné jinwá. Pülücj ca mponecj napj lal, ca mpatjam Dios lal. Napj nin lejay ca nin nsem. Diablo jas tjiyocj tulucj ca nsem yupj jis lal. Newa ca mpatjam yupj napj lal. ¹⁹ Napj ca mya 'a jipj ca 'ücj mvelen p'a jis lal napj mpes. Jipj velen napj mpes llave jinwá ca nsem. Nepénowa ca mponecj jipj velen. Yupj ca 'ücj la winin Dios jyü'ta nt'a. Nepénowa ma ca mponecj. Mpes ma ca polel la winin Dios jyü'ta nt'a. Jipj ca 'ücj mvelen ncu malala la tjajay napj lal japon. Jipj nin velen nosis nt'a, Dios ca nin p'iyá mveles wa tsjun po'ó. Jipj ca 'ücj mvelen wa ncu malala la tjajay tulucj. Jipj nin velen nosis nt'a, Dios ca nin p'iyá mveles wa tsjun po'ó —nin tjevele Jesús Simón Pedro lal.

²⁰ T'üc' tjevele na, Jesús jis tjiyyü'ta jupj discipulopan ma jis la veles la p'a lal jupj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan.

Jesús tjevele jupj ca mpa'is, ca niswa jas müjünsüs la püt'üs.

(Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)

²¹ Pedro nin tjevele Jesús niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas. Niná tjevele na, Jesús 'üsüs way tjevele jupj discipulopan jis lal tsjan ca mpalas jupj lal. Püna ma pjü tjevele. Quina 'üsüs way tjevele niná neneyawá. Tjevele Dios jostsja jupj ca mim Jerusalén nt'a, ca pajal malala mpalas jupj ne'aj. Tjevele niyom nepénowa ca malala la mijicj jupj lal ne'aj. Co'müypan ca nin la

mijicj, sacerdote noypan 'ots'ipj, Moisés popel sin 'yüsa lajay 'ots'ipj. Tjevele yupj ca mü'ü'nacj jupj. Tjü'ünan na, ca jas müjünsüs ts'ac' cont'e tepyala na. Niswa ca mpü'üm, tjevele jupj.

²² Pedro ma jostsja niná ca mpalas Jesús lal, mpes jas tjan tjemyana jupj, cus tjeve'le. Tjevele:

—Ma ca nin mya palas jipj. Dios ca cyapj mp'a'sas.

²³ Pedro nin tjevele na, Jesús la nujuya, jupj wola tjevele:

—Jutja napj mpe. Satanás jinwá velen. Jipj jyas napj ca malala la mejay. Jipj ma jele Dios jola jinwá. Yom p'in jola jinwá jele jipj.

²⁴ Niná tjevele na, Jesús tjevele wa jupj discipulopan pjü way jis lal:

—Nun popa quelel ncapj cyoñca, ma ca nin la mijis jupj p'iyá jos jinwá. Nin ca la mijis napj lejay jinwá. Napj cruz po'ó ca ma pats'. Malala ca mpalas wa jupj, ncapj cyoñca mpes. Jupj ca jas mü'üsüs napj mpes. ²⁵ Nepénowa ca quelel jis capj mp'a'sacj yupj p'iyá. Ma ca jisas malala se palá, mpes ca mvelecj yupj japon tulucj napj lal. Yupj ma ca mpatjam Dios lal. Nepénowa nca'liñ napj lal japon mpes. Más 'üsüs ca jis mpalas yupj la p'a jis lal. Yupj lovin ca mpatjam Dios lal. ²⁶ Nepénowa pülücj jatatj nosis nt'a, mop'in ma polel patja Dios lal. Pjü way jatatj nosis nt'a ca nacj. Newa ma polel patja, mpes 'üsüs jis tepyala tulucj pülücj jatatj mpes. Ma polel jaylacj lajay mpatjam Dios lal. ²⁷ Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca niswa ncuwis p'a jawas. Tjacuwis na, pjü ca nucucj napj pajal püné, Mpapay jinwá. Napj angelpañ ca ncapj ncoñcocj. Tjacuwis na, napj ca

jis ma'ayá pjü gente yupj la tjajay mpes. Nepénowa 'üsüs la tjajay, mpes napj ca jis ma'ayá tsjan 'üsüs way. Nepénowa malala la tjajay, mpes ca jis capj ntül. Mpes más 'ücj nin lajay Dios jos jin quinam. ²⁸ Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Nun popa nepenowá ca nucú napj cuwis Jepa la 'osos, nun ma taca'liqué na p'in. Newa potjaqué p'in, napj Jepa ca nsem. T'üc' niná —tjevele Jesús.

17

*Jesús jas jaw tepyala Dios mpes.
(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)*

¹ Ts'ac' sésiya tjejawca na, Jesús tjemey Pedro lal, Jacobo lal wa, Juan lal wa. Juan niná Jacobo jüpülüctsja. Yupj jis lal tjemey joc' campanya toñca nt'a, tucuc' pacá nt'a. Yupj yulupjana way p'in tjil. ² Ne'aj tjatja na, Jesús p'a casá justa tepyala tjunuc yupj. Jupj wola pajal jaw tepyala lots'ac' jinwá. Jupj jas quip pajal pje way tepyala wa. Jas quip jaw tepyala wa, pajal pje way mpes. ³ Nin tepyala na, nepé lay tepyala wa Moisés. Elías lay tepyala wa. Yupj manas profetapan püna tapatjá. Jesús lal javeleptsja.

⁴ Pedro tjevele Jesús lal:

—Nejepa, po 'üsüs qui'á jyatjaquecj. ¿Ncu jyas ts'epjel cónt'eya sin müjünsü nun mpes? Pjaní way jipj mpes ca nsem, pjaní wa Moisés mpes ca nsem, pjaní wa Elías mpes ca nsem.

⁵ Pedro newa véletsja na, leñ way mol palá tjac' wa yupj capá nt'a. T'asiyú tóncatsja. Jas jawtsja molon. Nepé vele pjactsja mol mpe. “Niná napj Natjam —tjevele—. Quelel lejay jupj. Pajal 'ücj

najas jupj lal. Tjapja'aque jupj velá”, nin tjevele mol mpe.

⁶ Niná tjepjyacañ na, discipulopan jis wala 'amá 'alá tjo'onsopj. Pajal lacj tjeypj yupj. ⁷ Nin la tjajay na, Jesús tjac' yupj nt'a. Po lis tje'yot'a jupj.

—Nusin tjüjünsü —tjevele—. Po ma locj tjejá.

⁸ Viyá tjunuc na, leñtsja la p'a. Jesús p'in jus tjunuc. ⁹ Yacjaya joc' mpe palavin tjiquil. Yupj palavin jiquiltsja na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Ma ca mvelé p'a jis lal nun tjunucú quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Napj ca ma pats', locopyaya ca nin müjünsü la püt'üs. Niswa nin tjiyünsü na, 'ücj lo veles nun tjunucú joc' mo'ó —niná nin tjiyü'ta Jesús.

¹⁰ Jupj discipulopan tjowelepj jupj lal:

—Cupj pyonecj jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas. ¿Tsjan mpes la p'a javelepj Elías mwalá way ca ncuwim niná Jepa Püné lal? Nin javelepj Moisés popel sin 'yüsa lajay —nin tjowelepj jupj.

¹¹ —T'üc' way jupj mwalá way ncuwim Jepa Püné lal —tjevele Jesús—. Dios Popel tjevele jupj pjü ca 'ücj la mijis Jepa Püné jac' mpes. ¹² Nasa tjac' jupj. Yupj ma sin tji'yüsa jupj ninana p'iyatsja Dios Popel tjevele ca ncuwim. Malala la tjajay jupj lal, yupj jisastsja jinwá. Nin p'iyá ca malala la mijicj napj lal, napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá —nin tjevele Jesús.

¹³ Nin tjevele na, jupj discipulopan sin tji'yüsa jupj véletsja Juan el Bautista po'ó. Juan el Bautista p'iyatsja niná Dios tjevele ca mwalá ncuwim Jepa Püné lal.

Jesús pje'á jas tjejyama lapanen tjamacjas jos mpe.

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Joc' 'alá mpe tjiquil na, niswa tjiquil la p'a discipulopan tjatja nt'a. Ne'aj gente pajal pülücj lejeñtsja wa yupj jis lal. Ne'as tjiquil na, yom pjaní tjac' Jesús nt'a. Tüic' jin tjá'asa Jesús wolap'a'á.

¹⁵ —Nejepa, cus tjep'ya'sa natjam —tjevele—. Pajal malala jos. Jun jyu'ya jin liji jupj lovin. Po 'in malala tepyala jupj. La pülücj 'awa mo'o tjejaca jun jyu'ya mpes. 'Üsüma tjejaca wa la pülücj.

¹⁶ Napj jupj lal tjacuwis jipj discipulopan nt'a. Yupj ma polel 'yü'sa lajaytsja jupj —nin tjevele yomen Jesús lal.

¹⁷ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma poné napj lal. Malala nujola pajal. Pajal püs way li nuc nun ca mponé napj lal. Püs way tüpü'üs nun lal quinam. Lowa, lal nculá jupj jatjam.

¹⁸ Tjac' na, Jesús cus tjeve'le lapanen, yom jatjam jos mo'o já'asatsja. Mpes pje'á tjac' tjamacjas jos mpe. Leñ way 'ücj jos já'asatsja tjamacjas.

¹⁹ Yacjaya Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a, p'a leñtsja na. La tjü'üy:

—¿Tsjan mpes ma polel pje'á jas tjejyamacj lapanen niná?

²⁰ Jupj jis wala tjevele:

—Nun tsjicj way p'in poné napj lal. Nin mpes ma polel lojitsja nun. Tsjicj way p'in cüponé, mostaza setel tsjicj way jinwá, pjü way 'ücj la cüj. 'Ücj cüwelé mim joc' 'alá. 'Ücj cüwelé: 'Jutja p'a nt'a'. Ne nin ca nsem nun tjowelé jinwá. T'üc' way niná.

21 Nin p'in velé, lapanenpan nepenowá pajal costa way sin jam. Nintsja niná. Más 'ücj lo moná Dios lal ca 'ücj jas majamá. Ts'ac' pjaní ma ca nlajá, Dios lal ca mvelé p'in. Ma nin lojí, ma ca mim –nin tjevele Jesús.

Jesús niswa tjevele ca mpa'is, ca niswa jas müjünsüs la püt'üs.

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

22 Jesús newa wínetsja Galilea mo'ó jupj discipulopan jis lal. Jawas pjaní tjejyawca na, jupj tjevele yupj jis lal: “Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios ca ma'ayas niyom ca malala la mijicj napj lal yupj jisas jinwá. ²³Ca ma 'ü'nacj, locopyaya ts'ac' cont'e na ca nin müjünsü la püt'üs niswá”, nin tjevele jupj. Nin tjevele na, pajal 'aplijila jis tepyala jupj discipulopan.

Jesús impuesto jaylacj la tjiji.

24 Jesús tjemey Capernaum nt'a jupj discipulopan jis lal. Ne'as tjemey na, niyom nepénowa tjiquil Pedro nt'a. Yupj niyom nenem impuesto jaylacj jata'epj Dios wo mpes. Yupj la tjü'üy Pedro lal:

–¿Ncu ma impuesto jaylacj liji Jesús, jupj ne jin 'yüsa liji?

²⁵–Jaylacj liji jupj –tjevele Pedro.

Pedro wo nt'a tjemey, yupj tapatja nt'a. Tjac' na, Jesús tjevele jupj lal, Pedro ma tjevele na p'in. Tjevele:

–Jepapan nosis nt'a se jütütj impuesto jaylacj jata'epj gente jatatj mpes, yupj moma jatatj mpes wa –nin tjevele Jesús–. ¿Ncu jele jepapan sejat-jampan p'iyá jaylacj lajay niná? ¿Ncu jele p'a wa

p'in jaylacj lajay impuesto mpes? ¿'Oyn jele jipj? — tjevele Jesús.

²⁶ Pedro jupj wola tjevele:

—P'a wa p'in jaylacj lajay niná yupj jata'epj.

—Nin —tjevele Jesús—. Jepapan sejatjampan ma jaylacj lajay impuesto.

(Jupj quelel véletsja jupj 'ücj wa ma jaylacj líjitsja. Jupj Dios Jatjam, ne nin.) ²⁷ Jupj tjevele:

—Mop'in ca jaylacj la mijicj. Ma jaylacj lijicj, yupj ca yola nsem cupj ma gjuisas Dios wo. Jutja jipj 'üsü püné nt'a. Jipj anzuelo 'üsüma tjevyala. Ca nts'icjun cjulun. Mwalá way cjul ts'icjucj jipj, jupj lala ma'aptan. Lala mo'o ma'ajam ca t'emel c'a. Niná t'emel t'üc' nsem impuesto jaylacj mpes. Niná ca jis ma'ayan napj jaylacj lejay mpes, jipj jaylacj lejay mpes wa —nin tjevele Jesús Pedro lal.

Ne nin la tjiji niná.

18

*Jesús tjevele pjacj püné nsem jupj Jepa pyala na.
(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)*

¹ Yacjaya Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a. La tjü'üy pjacj yupj popa más püné ca nsem Dios jyü'ta nt'a. ² Jesús tjevele ncuwim tsjicj way. Jupj discipulopan culupwen nt'a tjijyünsa jupj. ³ Nin la tjiji na, Jesús tjevele:

—Nun ma 'üsüs way nujola. P'a casá nujola t'as, Dios jos jinwá. Tsjictjacj jinwá t'as nun. Nun ma lojí niná, nun Dios si jütüta popa nsem tulucj. T'üc' way. ⁴ Nun popa pjaní pajal tsjicj jin jola jupj p'iyá, tsjicj niná jinwá, jupj más püné ca nsem Dios jyü'ta nt'a. ⁵ Gente pülücj nin jinwá patja, yupj tsjicj niná

jinwá. Najas nun ma nujola noypan nun p'iyá. Najas 'üsüs lojí yupj jilal napj mpes. 'Üsüs lojí na yupj jilal, t'üc' way 'üsüs lojí napj lal. ⁶ Malala lajay yupj jis lal, malala nin Dios lal. Tsjictjacj nepénowa japon napj lal. P'a wa nin liji ne tsjictjacj nenem malala nyuca lajay, malala pajal ca nsem jupj lal, nin la tjiji mpes. Más 'üsüs way nsem jupj mpes, la p'a pe püné 'utsu'pa mwen po'ó, ca 'üsü püné mo'o la nts'iyas jupj, mpa'is.

⁷ T'üc' way nepénowa malala nyuca lajay. Yupj lajay mpes la p'a quelel malala nyuca lajay wa. Malala ca jis mpalas pajal, yupj nin lajay. Pajal malala ca mpalas wa nosis nt'a yupj malala lajay mpes. ⁸ Po ma malala la müjí. Nun quelel malala lojí numos mpes, ma la müjí. Nujola t'as numos cjuwá jinwá. Numos t'ü, na'aj la tocoyé jinwá nujola t'as. Más 'ücj numos cjuwá, ne ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. Más malala numos mat'e ca na'aj la nts'iyacj nun 'awa püné nt'a, nun malala la tjüjí mpes. Ne'aj pwe lovin. Nun quelel lowú, malala la müjí, ma la müjí. Nin p'iyá nujola t'as nutsjom cjuwá jinwá. Más 'ücj nutsjom cjuwá, ne ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. Más malala nutsjom mat'e ca na'aj la nts'iyacj nun 'awa püné nt'a. ⁹ Nun quelel malala lojí nun núcú mpes p'in, ma ca núcú niná. Nujun tulucj jinwá nujola t'as nun. Nujun t'ü, na'aj la tocoyé jinwá nujola t'as. Más 'ücj nujun pjaní cjuwá, ne ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. Más malala nujun mat'e ca na'aj la nts'iyacj nun 'awa püné nt'a —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

*Dios pajal quelel liji tsjictjacj.
(Lucas 15.3-7)*

¹⁰ Jesús tjevele wa:

—Po ma nujola t'as tsjictjacj 'üsüs tulucj, yupj tsjicj way mpes. Dios sin jyama yupj jis angelpän, jis majamacj tsjictjacj. Niná angelpän Dios pü'ü nt'a patja. Januc Mpapay Dios lovin, jupj ne tsjun po'ó pü'ü. Mpes nun ca jus cülayé Dios quelel liji tsjictjacj. [¹¹ Ma sa coñ Dios, leñ jinwá yupj Dios lal. Napj jis capj p'yacj mpes ca 'üsüs nsem yupj Dios lal ne ca mpatjam jupj lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesús.]

¹² Jesús sin tji'yüsa lis tjiji Dios quelel liji pjü gente. Ninana tjevelá:

—Yom pjaní oveja ciéneya si manuna ca nacj, pajal pülücj. Oveja pjaní way tjemey, leñ tjevyala. Mpes yom niná ca mim, ca la mpalas oveja leñ tjevyalá. Oveja noventa y nuéveya ne'aj lyawuñ ca nacj joc' 'ala'á, tsjutsj jalá nt'a. Pjü way lejeñ mpe ca mim yomen. ¿Ncu ma t'üc' way ca nin la mijis niná? ¹³ Jupj jus tjinyuca na oveja leñ tjevyalá, pajal 'ücj jos nsem jupj. T'üc' way niná. Más 'ücj jos nsem oveja niná mpes, la p'a noventa y nueve jis lal. Noventa y nuéveya ma leñ jis tjevyala yupj.

¹⁴ Nin wa Nupopay tsjun po'o pü'ü lal. Jupj ma jos tsjicj pjaní leñ mvalas. Ma jos malala mpalas. Jupj jos pjü way ca jupj lal mpatjam —nin tjevele Jesús.

Nun ca mvelé nun jis pülücpan jis lal yupj malala la tjajay mpes.

(Lucas 17.3)

¹⁵ Jesús tjevele wa jupj discipulopan jis lal:

—Napj mpes japon nun jis pülücpan napj mpes. Jipj pyülücj pjaní malala liji jipj lal ca nacj. Malala la tjiji na, jutja jus nucun jisapj p'in. 'Üsüs way

tjevele jupj lal tsjan niná jupj malala lijá. Nun p'in nuseya mat'e ca mvelé. Jupj ca jola mpalas jupj malala la tjiji ca nacj. 'Ūsūs ca la mijis quinam, mpes nun nusey manas wa ca quelel la müjí niswá. ¹⁶ Jupj ma quelel pjoca jipj velen ca nacj, mpes jipj ca mim p'a wa lal jupj nt'a. 'Ūcj wa mat'e jis lal mim jupj nt'a. Yupj ca mpjacañ jipj pyülücj velá. Yupj ca 'ücj mvelecj jipj t'üc' way velen. Dios ts'uyupan ma polel la pon pjaní p'in vele. 'Mát'eya javelepj yupj tjepjyacañ, 'ücj jis la pon. Cánt'eya 'ücj jis la pon wa. Manas jipj lal jil, yupj ca mvelecj wa malala la tjiji lal. Yupj ca mvelecj yupj jisas wa jupj ca 'ücj la mijis.' ¹⁷ Jupj newa ma quelel pjoca nin la tjejay na, jipj ca mvelen niná Dios ts'uyupj jis lal. 'A jis tjimyula na mvelen ca. Yupj p'iyá ca mvelecj jipj pyülücj lal, jupj malala nyuca liji mpes. Jupj ma quelel pjoca yupj javelepj, Dios ts'uyupj ca mvelecj ma yupj popa jupj quinam. Ma pyona jinwá ca nsem jupj jipj lal. Jipj jele nsem jupj pecj jinwá, impuesto jaylacj jata'epj jinwá.

¹⁸ Nun 'ücj wa ca mvelé ncu malala nyuca la tjajay p'a wa. Nun nin welé nosis casá, nin p'iyá Dios ca mveles tsjun po'ó. Nun 'ücj wa ca mvelé ncu malala nyuca la tjajay tulucj. Nun nin welé nosis casá, nin p'iyá Dios ca mveles tsjun po'ó. T'üc'. ¹⁹ Nin p'iyá niná: nun p'in nuseya mat'e nujola pyala nin p'iyá lo moná Dios lal, jupj ca nu ma'ayas nun lo moná. Mpapay Dios tsjun po'o pü'ü ca nu ma'ayas nun lo moná nosis casá. ²⁰ Mat'e, cont'e 'a si mulú napj mpes, napj 'os wa yupj jis lal. Nin mpes ca nt'anquecj Dios lal la mon—nin tjevele Jesús yupj jis lal.

Lovin perdonar la müj' nun sejatjampan.

²¹ Yacjaya Pedro tjac' Jesús nt'a. Tjevele Jesús lal:

—Nejepa, ¿la nol perdonar la mejay napj natjam, jupj malala la nijá? ¿Ncu la siéteya 'ücj perdonar la mejay jupj?

²² Jesús tjevele jupj lal:

—La siéteya tulucj. Jipj lovin ca perdonar la mijin jipj jetjam —nin tjevele Jesús.

²³ Jesús parábola tjevele wa Pedro lal. Jas tji'yüsa la tjiji Dios jos ncupj lovin perdonar lijicj la p'a wa. Ninana nin tjevele:

—Napj ca mvelé 'onin ne nin liji Dios jupj jyü'ta lal. Jepa püné po'ó ca mvelé napj. Dios liji wa jepa püné niná jinwá. Jepa püné quelel seletsja nol leveltsja jupj jomozopan jupj lal. Jostsja ca jaylacj la mijicj quinam. ²⁴ Nin mpes jupj vele watsja jomozopan jis lal. Nasa nin lajaytsja na, mozo pjaní lal jiquil watsja jupj nt'a. Mozo niná level pünetsja. Peso millón quinceya leveltsja jupj lal. ²⁵ Mozo ma polel jaylacj la tjiji, ma tje'yaya. Nin mpes jepa tjijyü'ta jupj jomozopan ca vender la mijicj mozo niná. Esclavo ca nsem jupj. Tjevele ca vender la mijicj wa jupj jats'om, jupj juts'uyupj 'ots'ipj, pjü way jupj tya'a watsja 'ots'ipj. T'emel ca jaylacj mpalas level mpes. ²⁶ Mozo pajal la tjemyona jepa ma ca nin la mijis. Tüic' jin tjá'asa jepa wolap'a'á. La tjemyona: “In la ntjinucú. Tülü way ca jaylacj la mejay pjü.” ²⁷ Nin tjevele na, jupj jepa pajal jólatsja jupj mpes. Tjevele ca perdonar la mijis level mpes. Tjevele 'ücj la winin.

²⁸ ”Mpes tjemey mozo niná. Tjemey na, mozo niná tjinyuca mozo p'a wa. Niná leveltsja mozo

mwalá way lal. Jupj level pjaní waytsja p'in. Mozo mwalá ntjüi'le jupj mwen po'ó. Tjevele level lal: 'Jaylacj la mijin jipj level napj lal', ²⁹ Jupj level tjevele: "In la ntjinucú. Tülü way ca jaylacj la mejay'. ³⁰ Mozo mwalá ma jostsja. Jepapan nt'a tjemey. T'ya tjevele la p'a ma jaylacj la tjiji level. Tjiquil, ntji'liñ level lijitsja mpes. Cawilta mo'o tjo'onsopj jupj. Tjowelepj ne'aj ca mpü'üm jupj, pjü way jaylacj la tjiji nas. ³¹ La p'a wa mozopan tjunuc nin tepyalá. Pajal 'aplijíatsja mozo mwalá ma perdonar la tjiji ma'ajapj. Tjil yupj jis jepa nt'a, pjü tjowelepj tepyalá. ³² Jepa püné tjevele ncuwim mozo mwalá. Tjevele jupj lal: 'Malala jipj pajal. Jipj pajal la tjemyon napj lal, mpes tjevelé ca perdonar la mejay jipj level mpes. ³³ ¿Tsjan mpes ma nin p'iyá la tjejay jipj, mozo la p'a wa lal? Napj nólatsja jipj mpes. ¿Tsjan pjucj ma jéletsja mozo p'a wa mpes?' nin tjevele jepá. ³⁴ Jepa ts'i 'inyatsja pajal. Tjevele ca cus ntülücj mozo niná. Tjevele lovin ca cus ntülücj, pjü jaylacj la tjiji nas. ³⁵ Nun ma quelel perdonar lojí nun sejatjampan, Mpapay Dios ca nin p'iyá la mijis nun jis lal –nin tjevele Jesús.

19

*Dios ma jos niyom pje'á la ts'i yupj sejats'om.
(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)*

¹ Jesús tecyawaja tjevele jupj quelel véletsja. T'üc' tjevele na, tjemey jupj Galilea mpe. Niswa tjemey Judea nt'a. 'Üsü na'aj po'ó wínetsja. Niná 'üsü Jordán lotsja. ² Gente pülücj 'a jis tjimyula jupj nt'a jümücj nt'a, cus la coñ. Nepénowa yupj

malala jisastsja. Jesús jis tji'yü'sa lis tjiji ne'aj, jümücj nt'a. ³ Fariseopan nepenowá tjiquil wa Jesús nt'a. Quelel la 'üytsja jupj lal. Yupj ma jisastsja Jesús. Yólatsja yupj la 'üytsja pajal costa nsem jis wala la veles. Yólatsja jupj mveles malala ca nsem judiopan jis lal. Yupj la tjü'üy:

—¿Ncu 'ücj Dios lal yom se jamá jupj jats'om, jupj jos mpes p'in? Malala tulucj jupj jats'om ca nacj.

⁴ Jesús jis wala tjevele:

—¿Ncu ma mo'o tjowelé Dios Popel nun? Jupj Popel nin vele Dios p'iyá la tjiji gentas. 'La tjiji wa niyom, nequem, 'ücj ca mwayiñ yupj.' ⁵ Dios tjevele: 'Yom ca mim popay mpe, jamay mpe, jats'om lal lo püt'üs. Ca quelel la mijis jupj. Manas ca jüp'üy pjaní jinwá nsem yupj.' ⁶ Nin mpes yupj mat'e tulucj, tjewyayiñ na. Pjaní p'in yupj Dios lal. Dios yugo sey pjucj po'ó tipyün'ta jinwá la tjiji. Dios p'iyá nin la tjiji na, gente ma polel sin tjan sin majamacj —nin tjevele Jesús.

⁷ Fariseopan tjowelepj:

—Moisés tjevele Dios tjijyü'ta püná. Jupj tjevele yom ca papel mpaques, jats'om pje'á li ts'iyá na. Papel ca mveles quepan jupj jats'om tulucj quinam. Moisés tjevele yom papel ca ma'ayas jupj, ca jas majamas jupj jats'om. ¿Tsjan mpes Moisés tjevele jupj ca 'ücj la mijis niná?

⁸ Jesús yupj jis wala tjevele:

—Nun ma 'üsüs quelel lojitsja, Dios jos jin. Nin mpes Moisés nin tjevele 'ücj jas majamá nun se-jats'ompan. Dios nosis la tjiji na, jupj ma jostsja yom nin la gjuijis. ⁹ Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay jis lal. Ma najas nun sejats'om so jamá.

Yom se jamá jats'om, p'a lal woya ca nacj. P'a lal woya na, Dios ca jola nsem yom niná ma jats'om ne'aj mya'na. Malala lajay p'in Dios lal. Jets'om la p'a lal wine, nin mpes p'in 'ücj se jam mim –nin tjevele Jesús.

¹⁰ Jupj discipulopan tjowelepj jupj lal:

–Po 'in costa way niná la mijicj jipj tjevelen jinwá. Jipj velen yom ma polel pje'á li ts'iyá jupj jats'om, jupj jos na. Más 'ücj ma ca mwayim ca nacj.

¹¹ Jesús tjevele:

–Costa way patja niyom sejats'om tulucj. Dios jis capj p'ya'sa niyom nepenowá. Yupj 'ücj wa patja sejats'om tulucj. La p'a wa ma polel jis la jay niná. ¹² Niyom nepenowá ma quelel wyayiñ. Lovin nintsja yupj. Nepénowa malala jis tepyala jis jüp'üy, la p'a wa malala lis tjajay mpes, nin mpes ma polel wyayiñ nepenowá. Nepénowa yupj jinwá tulucj. Yupj 'ücj wyayiñ. Yupj sin nin ma wyayiñ, Dios mpes tsji' lajay mpes. Nepénowa 'ücj nin lajay napj velé jinwá. 'Ücj nin lajay, ca nin la mijicj ninam –nin tjevele Jesús.

Jesús jos tsjictjacj jiquil jupj nt'a.

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³ Nepénowa tjiquil Jesús nt'a tsjictjacj jis lal. Jisastsja tsjictjacj sey pjucj po'ó ca po la mo'ot'es Jesús. Jisastsja wa jupj Dios lal mveles tsjictjacj mpes. Jesús discipulopan jis capj tjowelet tsjictjacj jis lal tjiquil mpes. ¹⁴ Mop'in 'üchtsja Jesús lal yupj tjiquil. Jupj tjevele: “Jis ma'ayá ca ncul tsjictjacj napj nt'a. Po ma jis müjü'tú ma ncul. Gente japon tsjictjacj japon jinwá, Dios 'ücj si jütüta yupj.”

¹⁵ Jesús nin tjevele na, tsjictjacj sey pjucj po la tje'yot'a. Nin la tjiji na, tjemey ne'aj patja mpe.

Costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶ Yom pjaní tjac' Jesús nt'a. Tjevele jupj lal:

—Jipj sin 'yüsa lejay Dios mpes. ¿Tsjan 'üsüs ca la mejay napj ne Dios ca ma'ayas napj ca 'ücj mpü'üs lovin jupj lal?

¹⁷ Jesús tjevele:

—¿Tsjan mpes napj lal nla 'yüy tsjan ca la mijin pajal 'üsüs? Pjaní way p'in 'üsüs. Jipj jyas mpü'üm jupj lal, nin la mijin jupj jyü'tá.

¹⁸ Yom tjevele:

—Jupj pülücj tjijyü'ta. ¿Cana ca la mejay jupj tjijyü'tá?

Jesús tjevele jupj lal:

—Ma ca mü'ü'nan la p'a. Niyom ma ca ne'aj manucj sejats'om tulucj. Nequem ma ca mal jis vayum tulucj jis lal. Ma ca mpequem. Ma la ntsawilin. ¹⁹ Ca 'üsüs la mijin pyapay lal, jemay lal, yupj noypan mpes jipj lal. Quelel lis mijin ne'aj patjá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá, ca quelel lis mijin yupj' —nin tjevele Jesús.

²⁰ Tjamacjas niná tjevele Jesús lal:

—Pjü way niná t'üc' la tjejay jipj tjevelen jinwá. ¿Ncu pjaní way ma lejay custjay?

²¹ Jesús tjevele jupj lal:

—Pjaní way ma lejay custjay Dios jos jinwá. Jipj 'üsüs way quelel lejay Dios jos jin, jipj ca vender la mijin jipj jits'a'á pjü way. T'emel así way ca jis ma'ayan t'emel cjuwá. Jutja, ca nin la mijin. Mpes

pülücj ca nt'an tsjun po'ó, Dios pü'ü nt'a. Nin la tjejay na, ncuwim napj nt'a, ca ncapj ncoñcon. Jipj ca jin mü'üsüs napj lal —nin tjevele Jesús jupj lal.

²² Tjamacjas tjapjaca na niná Jesús tjevelá, 'apli-jila tepyala. Tjemey jupj Jesús mpe. Pülücj tyá'atsja, mpes ma quelel así 'yáyatsja jupj juts'a'á cjuwá jis lal. ²³ Tjamacjas tjemey na, Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Nin lovin, pülücj jatatj jis lal. Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. T'üc' way niná.

²⁴ Nin p'iyá nin velé. Pajal costa way camello jav jul casá jama. Camello ma polel nin liji niná. Más 'in costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa ca jis mpalas —nin tjevele Jesús.

²⁵ Jupj discipulopan tjepjyacañ na niná, pajal yólatsja jupj tjevele mpes. Yupj tjowelepj: “Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. Pjü way ma 'üsüs se palá Dios lal ca nacj, ma mpatjam Dios lal.”

²⁶ Jesús yus tjinyuca, tjevele:

—Gente yusapj p'in ma polel 'üsüs se palá Dios lal. Dios 'ücj nin liji pjü way niná yupj mpes —tjevele.

²⁷ Pedro jola tepyala tjamacjas ma quelel jámatsja jupj juts'a'á mpe, 'ücj la püt'üs Dios lal. Mpes Pedro tjevele Jesús lal:

—Ncupj cuts'a'á jatja tjeleque jipj lal. Tjeleque cyapj la coñ. ¿Tsjan ca nt'anquecj niná la tjiijicj mpes?

²⁸ Jesús tjevele jupj lal, la p'a wa discipulopan jis lal wa:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. P'a jawasa Dios ca pjü seyasa la mijis nosis nt'a.

Seyasa liji na, napj Jepa ca mo'os. Pajal püné ca nsem napj. Nun ncapj coñcó quinam, nun jepapan ca nsem 'ots'ipj, nin tepyala na. Nun jepapan dóceya nsem, israelpan jis tribu dóceya jis la jütütj. Nun ca mvelé israelpan jis lal ncu malala la tjajay nosis nt'a. Nin ca nsem nun ncapj tocoñcó mpes. T'üc' way. ²⁹ Nin p'iyá 'üsüs lejay napj lovin ncapj tocoñ jis lal. Nepénowa jil jis wa nepé ncapj jacoñ mpes. Nepénowa jil jis pülücpañ nepé. Jis papay, sejamay nepé jil nepenowá. Nepénowa jil jis ts'uyupan nepé. Nepénowa jil jis moma mpe, ncapj jacoñ mpes. Napj pajal pülücj ca jis ma'ayá nin la tjajay mpes. Pjaní way p'in tjá'asa tjil ca nacj. Napj ciéneya ca jis ma'ayá yupj pjaní way tja'ayapj mpes. Lovin ca mpatjam Dios lal 'ots'ipj, nin ca la mejay napj yupj mpes. ³⁰ Nepénowa püna p'in topon napj lal, yupj tsjictjacj ca nsem napj Jepa 'os na. Nepénowa p'a jawasa ca mponecj, noypan ca nsem yupj. Nin ca nsem pülücj jis lal —nin tjevele Jesús.

20

Parábola uva lejeñ nt'a tsji' lajay mpes.

¹ Jesús parábola tjevele wa sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa lis tjiji 'onin ca jis ma'ayas Dios Jesucristo cus tocoñ jis lal. Ninana Jesús tjevelá:

—Napj ca mvelé 'oyñ nyuca liji Dios, jupj jyü'ta nt'a. Yom po'o ca mvelé. Yom niná 'amá püné tya'a, pülücj sine mpes. Dios liji yom niná liji jinwá. Niná yom mozopan jostsja jupj. Po 'in püstapj tjemey, la tepyala niyom nepenowá, jupj jomozopan nsem. Tjevele ca tsji' la mijicj jupj uva

lejeñ nt'a. ²Yupj tjowelepj 'ücj ca tsji' la mijicj ts'ac' pjaní t'emel mpes, ts'ac' pjaní tsji' lajay jaylacj mpes. 'Üctsja niná yom lal. Sin tjejyama tsji' la mijicj jupj uva lejeñ nt'a. ³Yacjaya yom tjemey jis wa nepénowa lejeñ nt'a. Las nueve ca nactsja. Yom yus tjinyuca niyom nepénowa yupj lejeñ p'intsja, ma tsji' lajaytsja. ⁴Yom tjevele yupj jis lal: 'Nun p'iyá ca nlawú wa, ca tsji' la müjí napj uva lejeñ nt'a. Napj t'üc' way ca jaylacj la mejay nun tsji' lojí mpes.' ⁵Mpes tjil yupj tsji' jis la jay.

"Yacjaya, culupwen nt'a tjá'asa na, yom tjemey wa niswá yupj jis wa lejeñ nt'a. Nin p'iyá tjevele jupj niyom ma tsji' lajaytsja jis lal. Jupj nin p'iyá la tjiji wa las tres na, t'awaná. Sin tjejyama wa tsji' jis la jay ne'aj. ⁶Yacjaya tjemey wa niswá yomen. Ne'aj já'asa las cinco pyala na quinam. Jupj p'a wa yus tjinyuca ma tsji' lajay. Mpes jupj jis la tji'yüya yupj jis lal: '¿Tsjan mpes nun p'in lüjüquetsja, tsji' liji secj ts'ac' pjaní?' ⁷'Leñ pjacj mozo jostsja yacjaj', nin tjowelepj yupj. Yom jis lal tjevele: 'Lowa wa nun, ca tsji' la müjí napj uva lejeñ nt'a'.

⁸"Nasa t'yaja na, yom uva juts'a'á tjevele mozo pjaní lal. Mozo niná jépantsja la p'a wa mozopan jis lal. Yom tjevele jupj lal: 'Tjevele ncul uva lejeñ nt'a tsji' lajay. T'emel jis tje'yaya yupj, tsji' la tjajay jaylacj. Mwalá way ca t'emel jis ma'ayan locopyaya sin tjejyam jis lal. Jis tje'yan na, ca jis ma'ayan wa mwalá way sin tjejyam jis lal', nin tjevele yom uva juts'a'á.

⁹"Niyom nepénowa t'awaná tjil, las cinco na, hora pjaní tsji' la tjajay. Mpes yupj mwalá way tjiquil, natj t'emel. Ts'ac' pjaní tsji' la tjajay jinwá

natj yupj pjü. ¹⁰Yacjaya niyom p'a wa tjiquil t'emel mpes. Niyom nenem mwalá way tsji' la tjajay tjil yupj, püstapj p'in. Ts'ac' pjaní tsji' la tjajay yupj, mpes yupj yólatsja yom uva juts'a'á más 'in pülücj way jaylacj la mijis yupj jis lal. Nin tuluctsja. T'emel ts'ac' pjaní tsji' lajay jaylacj natj wa yupj pjü. Nin p'iyá jaylactsja. ¹¹Mpes yupj jis t'emel natj na, malala po'o javeleptsja yom uva juts'a'á lal. ¹²'Jipj locopyaya sin tjejyam niná noyomes. Hora pjaní p'in tsji' la tjajay', tjowelepj yupj. 'Cupj ts'ac' pjaní tsji' la tjijicj cupj. Pajal vyaja pwetsja tsji' la tjijicj cupj. Mop'in jipj nin p'iyá jis tje'yan wa yupj ncupj qjuis tje'yan jin p'iyá. Malala nin', tjowelepj yupj.

¹³”Uva juts'a'á tjevele yupj popa pjaní lal: ‘Najamica —tjevele jupj—, napj malala la tzejay tulucj nun jis lal. Jipj tjevelen 'ücj ca tsji' la mijin ts'ac' pjaní, ne napj jaylacj lejaysja jipj ts'ac' pjaní tsji' la tzejay mpes. ¹⁴Nt'ya jipj t'emel. Jutja quinam wya nt'a. Napj quelel jaylacj lejay watsja nin p'iyá locopyaya jas tjejyam lal; jipj lal jaylacj la tzejay jin p'iyá, nin p'iyá jaylacj lejay jupj lal. ¹⁵T'emel niná napj nt'emel. Napj 'ücj 'ya napj nt'emel napj najas jinwá. ¿Ncu ts'üis jipj napj 'üsüs la tzejay mpes?’ nin la tji'yüya uva juts'a'á.

¹⁶ Jesús tecyawaja tjevele parábola quinam. Tjevele:

—Nin jinwá liji Dios. Nepénowa locopyaya topon napj mpes, noypan ca nsem yupj ca nacj napj Jepa 'os na. Nepénowa püna p'in topon, tsjictjacj ca nsem napj Jepa 'os na. Dios véletsja pülücj jis lal ca yupj ncul jupj nt'a, mop'in ma jiquil nepenowá.

Dios p'iyá lis t'ya pjacj mpatjam jupj lal. Pjaní way p'in lis t'ya –nin tjevele Jesús.

Jesús niswa tjevele ca mpa'is, ca niswa jas müjünsüs la püt'üs.

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷ Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a. Jáamatsja na jümücj nt'a, Jesús jas tjan tjemey jupj discipulopan dóceya jis lal p'in. Tjevele yupj jis lal: ¹⁸ “Jerusalén nt'a leque quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Dios ca jis ma'ayas niyom nepenowá malala la mijicj napj lal; sacerdote noypan ca nin la mijicj, Moisés popel sin 'yüsa lajay ca nin la mijicj wa. Yupj ca mvelecj napj malala la tjejay. Ca mvelecj ca ncapj ntülücj, ma pats'. ¹⁹ Mpes ca ma manucj judiopian tulucj nt'a. Judiopian tulucj ca la mpjüts'ünücj, ca ma süpücj. Ca cruz po'o ca ma valacj napj, ma pats'. Ts'ac' cont'e na, ca nin müjünsü, mpü'üs niswá”, nin tjevele Jesús.

Más 'ücj Jesús sa coñ ma püné jin yola yupj p'iyá.
(Marcos 10.35-45)

²⁰ Locopyaya, Zebedeo jatjampan sejamay tjac' la veles Jesús lal. Jupj jatjampan tjiquil wa yupj sejamay lal. Sejamay tüic' jin tjá'asa Jesús wolap'a'á, la tjemyona Jesús ca 'üsüs la mijis jupj mpes.

²¹ —¿Tsjan jyas? —la tji'yüya jupj.

Yupj sejamay tjevele:

—Najas natjampan jipj lal p'in majatjum, jipj Jepa jac' na. Najas pjaní wa jipj li'inyampe ma'ajam, ma'ajapj ma'ajam wa jipj nancupwepe najas. Nin la mijin, ma 'en —tjevele.

²² Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma solejé tsjan niná nun lo moná. Malala ca ma palas napj. ¿Ncu 'ücj wa nun lal ca malala nu mpalas nun, napj malala ne palá jinwá?

—'Ücj wa niná cupj qjuis lal —nin tjowelepj yupj.

²³ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nin ca nsem nun lal. Ca malala nu mpalas, malala ne palá jinwá. Newa nin, napj ma polel velé nun ca majatjaqué napj lal, pjaní wa li'inyampe, pjaní wa nancupwepe. Mpapay nasa la t'ya pjacj ca majatjum ne'aj. 'Ücj la tjiji nasa yupj majatjum nt'a —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

²⁴ Jesús discipulopan p'a witjacj jus nlay niná la tjomon yupj. Jus nlay yupj la tjomon ca noypan nsem Jesús Jepa tepyala na. Mpes la p'a wa discipulopan diéziya ts'a tji'in discipulopan mat'e jis lal.

²⁵ Mpes Jesús nin tjevele ca pjü 'a jis mulus. Tjiquil na, tjevele yupj jis lal:

—Judiopan tulucj jis jepapan jajütütj la p'a wa, yupj noypan mpes. Yupj jis auxiliarpán yümücj se jütütj wa ne'aj patjá. ²⁶ Nin tulucj ca nsem nun jis lal. Nun p'in nujos noypan nsem nun, ca pajal 'üsüs la müjí la p'a mpes. Yupj jis mozo jinwá nsem nun. Nin lojí na, noypan nsem nun. ²⁷ Nun nujos más 'üsüs ca nsem nun pjü jis lal, ca 'üsüs la müjí lovin la p'a jis lal. Yupj jis esclavo jinwá ca nsem nun. Nin lojí na, más 'üsüs nsem nun la p'a jis lal. ²⁸ Nin p'iyá lejay napj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Napj tjacuwis jis capj la p'acj la p'a wa. Yupj ncapj jap'acj mpes tjacuwis tulucj. Malala jis tepyala nosis casá patja, malala la tjajay mpes. Napj ma pats' ca yupj mpes. Nin mpes yupj

sin popa pülücj ca 'üsüs nsem Dios lal –nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

*Jesús jis tji'yü'sa lis tjiji niyom yun tulucj.
(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)*

²⁹ Jesús ne'as tjemey watsja Jericó po'ó jupj discipulopan jis lal. Nasa jiltsja Jericó mpe. Gente pajal pülücj jupj lal jiltsja. Cus tocoñ jümücj nt'a.
³⁰ Niyom mat'e jümücj la nt'a jájtatsja. Yun tuluctsja yupj manas. P'a wa jis wala tjowelepj Jesús ne'aj wa ca mim. Mpes niná manas yümücj tjowelepj:

–Qjuis Jepa, qjuis capj tjep'ya'sa. Dios jin tje-jyama nosis nt'a. Jipj David püna tüpü'ü popa p'iyá –nin tjowelepj yupj.

³¹ Pülücj way Jesús cus tocoñ sin popé jis capj tjowelel la tupuyupj mpes.

–Lyájasa t'as –tjowelepj yupj.

Más yümücj la tupuyupj:

–Qjuis Jepa, qjuis capj tjep'ya'sa. Dios jin tje-jyama nosis nt'a. Jipj David püna tüpü'ü popa p'iyá –tjowelepj yupj.

³² Jesús tyantaná. Tjevele ncul yupj. La tji'yüya yupj jis lal:

–¿Tsjan nujos napj la mejay nun mpes?

³³ –Po quelel nyucucj –tjowelepj yupj.

³⁴ Jesús pajal jólatsja yupj mpes, malala jis tepyala mpes. Po la tje'yot'a yun po'ó. Yun po la tje'yot'a na, leñ way 'ücj januc jis tepyala yupj. Yupj sa coñ watsja Jesús quínam, sin la 'üsüs yupj jupj lal.

21

Jesús Jerusalén mo'o tjemey jepa püné jinwá.

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Ne'aj way p'intjsja quinam Jerusalén nt'a. Ne'as tjil Betfagé po'ó nepénowa tapatja nt'a. Jis wa ne'aj lejeñtsja tucuc' po'ó, niná tucuc' Olivos ló. Ne'as tjil na Betfagé nt'a, Jesús mwalá sin tjejyama jupj discipulopan mát'eya. ² Tjevele yupj jis lal: “Lowa yupj jis wa lejeñ nt'a. Ne'as tjalawú na, nun ca nucú soysoy tsyu'pa toñca. Soysoy tsjicj ne'aj toñca jamay lal ca nucú wa. 'Osocté, ncumaná ma 'e manas. ³ P'a wa ca nu la mü'üyas tsjan mpes socté, monú soysoysos ca nacj. Nin vele niná, nun ca mvelé Nujepa jos yupj. Tjowelé na niná, jupj leñ way ca mveles 'ücj monú soysoysos”, nin tjevele Jesús yupj jis lal.

⁴ Nin mpes nin tepyala profeta pjaní tjevele pajal püna. Ninana jupj tjevelá Dios mpes:

⁵ “Tjowelé Jerusalén nt'a patja jis lal:

‘Tjunuca nun. Nun jis jepa jac' nun nt'a.

'Üsüs jupj. Lyájasa wine. Ma le palana.

Soysoy casá já'asa jama. Soysoy tsjicj casá já'asa jupj.’ ”

Nin tjevele profeta. Tjevele Jesús ca nin la mijis.

⁶ Discípulo manas tjil Jesús tjevele jinwá. Nin la tjajay Jesús tjijyü'ta jin. ⁷ Tucuman soysoy jamay soysoy tsjicj lal. Sin quip soysoy casá tjo'onsopj, casá lo 'osos Jesús. Casá já'asa tjemey Jerusalén nt'a, pülücj patja nt'a. ⁸ Gente pülücj sa coñtsja Jesús jümücj nt'a. Pülücj yupj sin popé jümücj po'o tapajatj yupj sin quip. Nepénowa manaca pjwel

tapajatj jümücj po'ó. Nin la tjajay 'üsüs lo pal jümücj po'ó, Jesús jama nt'a.

⁹ Gente pülücj mwalá tjil jümücj nt'a. Pülücj wa cjüil tjil. Pjü way yümücj la tupuyupj Jesús 'üsüs. Tjowelepj:

“Üsüs pjac tjowelé Jesús po'ó.

Jupj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas.

David püna tüpü'ü popa p'iyá jupj.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes.

Dios mpes vele jupj,

Dios ne cupj gjuis Jepa Püné.

Tsjun po'o patja 'üsüs pjac ca mvelecj wa Jesús po'ó.”

Nin tjowelepj yupj jümücj nt'a.

¹⁰ Jesús ne'as tjemey Jerusalén nt'a. Ne'as tjemey na, pjü way Jerusalén mo'o patja javeleptsja Jesús nasa tjac'. Yupj jis la tjü'üy:

—¿Pjacj niná, jepa püné jinwá tjac'?

¹¹ Jesús cus tocoñ tjowelepj:

—Ninana Jesús. Profeta jupj. Nazaret mpe 'esepj jupj, Galilea mpe se jütütj mpe —nin tjowelepj yupj la p'a jis lal.

Jesús ma jostsja malala la tjajay Dios wo nt'a.

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹² Jesús wama tjemey Dios wo nt'a Jerusalén po'ó. Vender lajaytsja ne'aj jätjatsja. Jaylacj lajay ne'aj jatja watsja. Jesús pje'á sin tjejyama jis la winin pjü way. Ma jostsja nin lajay Dios wo nt'a. Nepénowa judiopan jis t'emel vender lajaytsja romanopan jis t'emel mpes. Judiopan jis t'emel mpes p'in 'ücj jaylacj lajaytsja ne'aj, Dios wo nt'a. Jesús yus ts'eptaná yupj jis mesa. Nepénowa sipipj

vender lajaytsja. Jupj yus ts'eptaná wa yupj jis banco tsjictjacj. ¹³ Tjevele: “Dios Popel vele wa Dios tjevele jupj wo po'ó. ‘Ninana nawá mpe javelepj napj lal –tjevele—. Nin ca ló nsem wosis’, tjevele jupj. Nun ma nujos niná. Nun la tjüj pweccapan 'a si mulú qui'á”, nin tjevele Jesús.

¹⁴ Jesús Dios wo nt'a já'asatsja na, nepénowa yun tulucj tjiquil jupj nt'a. Nepénowa ma polel lyawuñtsja tjiquil wa jupj nt'a. Jis tji'yü'sa lis tjiji. ¹⁵ Sacerdote noypan tjunuc Jesús pajal 'üsüs la tjiji. Niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay tjunuc wa. Tjepjyacañ wa tsjictjacj tjowelepj Jesús pajal 'üsüs. “Dios ca cus mp'a'sas Jesús –nin la tupuyupj tsjictjacj—. Jupj David püna tüpü'ü popa p'iyá”, tjowelepj jupj.

Sacerdote noypan ts'a 'intsja tsjictjacj nin tjowelepj mpes. Nin p'iyá niyom Moisés popel sin 'yüsa lajay. Ts'a 'intsja wa yupj. ¹⁶ Yupj la tjü'üy Jesús lal:

—¿Ncu tjapjac' tsjictjacj javelepj?

—Tjapjacas –tjevele Jesús—. Dios Popel vele: ‘Dios la tjiji tsjictjacj 'ücj wa jis la veles Dios 'üsüs’. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé niná? –nin la tji'yüya Jesús yupj jis lal.

¹⁷ Nin tjevele na, tjemey Jerusalén mpe. Betania mo'o tjemey ca majas püste mpes.

*Lovin nin p'iyá pyala Jesús velá.
(Marcos 11.12-14, 20-26)*

¹⁸ Püstapj na niswa tjac' Jesús Jerusalén nt'a. Jümücj po'o jámatsja na, vecj pé'etsja jupj. ¹⁹ Higuera tjinyuca jupj jümücj la nt'a. Higuera niná julupj 'üsüs lo pis. Jesús la tepyala julupj.

Cjuwatsja jupj. Joló p'in tjinyuca. Mpes Jesús tjevele higuera lal:

—Lovin ma ca mvalas jipj quinam.

Niná tjevele na, leñ way ts'üique higuera niná.

²⁰ Jesús discipulopan tjunuc niná tepyalá.

—Po 'in leñ way ts'üique jupj, jipj tjevelen na —
tjowelepj yupj.

²¹ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun poné na Dios lal, 'ücj ca nin p'iyá la müjí, napj la tjejay jinwá. Nun newa poné ca nin mpalas nun welé jinwá, 'ücj wa ca nin la müjí higuera lal, napj la tjejay jinwá. 'Ücj wa ca mvelé joc' lal: 'Jutja jipj 'üsüma ntolo 'üsü püné mo'ó'. Nun poné ca nin mpalas, ca nin mpalas. Ninana ne t'üc'.

²² Nun Dios lal poné na, Dios ca nin la mijis nun lo moná jupj lal. Pjü lo moná, pjü ca nu ma'ayas —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

Judiopan jis jepapan la tjü'üy Jesús lal tsjan mpes 'ücj si jütüta.

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Jesús niswa wama tjemey Dios wo mo'ó Jerusalén nt'a. Sin 'yüsa lis tjiji ne'aj 'a jis tjimyula jis lal. Newa sin 'yüsa líjitsja na, niyom nepénowa tjiquil jupj nt'a. Yupj nepénowa sacerdote noypan, nepénowa co'müypan judiopan jis lal. Yupj la tjü'üy Jesús lal:

—¿Pjacj 'e tje'aya 'ücj nin lejaj, jipj lejaj jinwá? ¿Pjacj 'i tjüjütüta nin lejaj jipj? —nin la tjü'üy Jesús lal.

²⁴ Jesús jis wala tjevele:

—Napj ca nu la mü'üy 'ots'ipj. Pjaní way p'in nu la mü'üy. Nun nawala tjowelé na niná, napj

ca mvelé wa nun lal pjacj ntjijütüta nin lejay.
²⁵ Ninana nu la 'yüy: ¿Pjacj tje'yaya Juan el Bautista 'ücj bautizar la tjiji? ¿Ncu Dios p'in tjijyü'ta ca nin la mijis? ¿Ncu gente p'in jisastsja ca nin la mijis jupj? —nin jis la tji'yüya Jesús.

Yuwá tjowelepj sacerdote noypan, co'müypan jis lal. Yuwá tjowelepj tsjan cüwelem jupj lal. Tjowelepj: “Cupj ma polel velecj Dios tjijyü'ta niná. Nin cüvelecj ca niná, Jesús ca qjuis la mü'üyas tsjan mpes ma tepyonecj Juan tjevelá. ²⁶ Ma wa polel velecj gente p'in jisastsja jin la tjiji Juan. Nin cüvelecj ca niná, la p'a wa judiopan ca ts'i mi'inacj cupj qjuilal. Ca malala la qjuis mijicj ca nacj. Yupj pjü way japon Juan el Bautista vele watsja Dios mpes”, niná tjowelepj yuwá.

²⁷ Mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Cupj ma selecj pjacj tje'yaya Juan el Bautista jupj 'ücj bautizar la tjiji.

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nlal tjowelé, mpes napj ma wa ca mvelé nun nla tjü'üyá napj lal. Ma ca mvelé pjacj ntjijütüta napj nin lejay —nin tjevele jupj.

²⁸ Jesús parábola tjevele wa sacerdote noypan jis lal, co'müypan jis lal wa. Jupj tjevele niná sin la 'üsüs jis la jay yupj ma lajaytsja Dios jos jinwá. Ninana tjevelá:

—Yom pjaní jatjampan mát'etsja jupj. Nun ca mvelé pjacj manas popé 'üsüs la tjiji. Yupj jis papay tjemey jatjam mwalá way nt'a. Tjevele: 'Jutja, ca tsji' la mijin uva lejeñ nt'a yacjaj'. ²⁹ 'Ma najas', tjevele jatjam. Yacjaya 'üsüs way jólatsja, mpes tjemey. Tsji' la tjiji popay tjevele jinwá.

³⁰ Locopyaya popay tjemey jatjam ma'ajapj nt'a. Nin p'iyá tjevele jupj lal. Jatjam tjevele: "Ücj napj jum tsji' lejay'. Newa ma tjemey jupj –nintsja parabolás.

³¹ Jesús jis la tji'yüya sacerdote noypan jis lal, co'müypan jis lal wa:

–¿Pjacj manas popé nin la tjiji popay jostsja jinwá?

–Jupj jatjam mwalá way –tjowelepj yupj.

Nin tjowelepj na, Jesús tjevele wa yupj jis lal:

–Niyom impuesto jaylacj jata'epj malala yupj. Pwecapan yupj. Newa más 'üsüs se palá yupj nun jis lal. Dios si jütüta popa 'ücj se palá yupj. Mwalá way Dios si jütüta popa se palá yupj, nun jis lal. Nin p'iyá nequem malalá lajay. Dios si jütüta popa 'ücj se palá yupj. ³² Juan el Bautista tjac' nun nt'a. 'Üsüs la tjiji jupj. Nusin 'yüsa la tjiji 'oyñ nyuca 'üsüs way la cüjí Dios jos jinwá. Nun ma toponé jupj tjevelá. Impuesto jaylacj jata'epj 'ücj topon jupj tjevelá. Nequem malalá lajay 'ücj topon wa. Nun tjunucú yupj 'üsüs la tjajay yupj topon na. Newa ma 'üsüs quelel lojitsja nun. Newa ma quelel ponetsja jupj tjevelá –nin tjevele Jesús.

³³ Jesús parábola p'a wa tjevele sacerdote noypan jis lal, co'müypan jis lal wa. Niswa sin tji'yüsa lis tjiji yupj malalá la tjajay. Ninana Jesús tjevelá:

–Tjapja'aqué p'a wa parabolás. Yom 'amá püné tyá'atsja. Uva pülücj sínetsja jupj. 'Ücj la tjiji wa uva sine nt'a. T'asiyú tjivyü'ü jupj. Pe jul püné tyoca, uva ca ne'aj jay majatsjacj, ca 'üsü mpalás. Ts'epjel jas tjijyünsa wa ne'aj, jomozopan ca majamacj uva sine nt'a. Nin la tjiji na, yom jis tje'yaya

mo'o jasin p'a witjacj, 'ücj la mijicj lo valas. Yupj tjowelepj ca ma'ayacj jupj, tjevyaala popé. Nin la tjiji na, tjemey yomen pajal campá. ³⁴ P'a jawas uva tjevyaala na, uva juts'a'á sin tjejyama jupj jomozopan uva lejeñ nt'a. Sin tjejyama jis la ta'es tjevyaala popé. ³⁵ Niyom ne'aj tsji' la tjajay ma quelel ja'ayaptsja tjevyaala popé. Jis ntji'liñ jupj jomozopan. Pjaní way mo'o süp, jas tjajam jupj. Pjaní wa tjü'ünan. P'a wa pe mpes po'o la ts'i jupj, nasa tepe'e na. ³⁶ Locopyaya uva juts'a'á sin tjejyama p'a wa mozopan uva nt'a tsji' la tjajay nt'a. Pülücj sin tjejyama quinam. Niyom uva nt'a tsji' la tjajay malala lis tjajay wa yupj jis lal.

³⁷ "Lovin ma tja'ayapj tjevyaala popé, mpes jupj jas tjejyama wa jupj jatjam yupj nt'a. Jólatsja ca 'üsüs yola nsem jupj lal, jupj jatjam mpes. ³⁸ Nin tuluctsja. Jatjam jus tjunuc na, yuwá tjowelepj: 'Uva lejeñ nt'a jupj popay juts'a'á. Jupj juts'a'á ca nsem, popay tepe'e na. Mas, mü'ünacj jupj, ne ma ca nta'es uva lejeñ nt'a. Cupj p'iyá ca nt'anquecj momas', tjowelepj. ³⁹ Mpes ntji'liñ wa jupj. Pje'á la ts'i jupj sin mpe. Tjü'ünan jupj —nintsja parabolás.

⁴⁰ Jesús tjevele ne'aj 'a jis tjimyula jis lal:

—Uva juts'a'á ca mim sine lejeñ nt'a. Ne'as tjemey na ¿ncu nujola tsjan ca la mijis jupj ne'aj tsji' lajay jis lal?

⁴¹ —Ca jis capj ntülüs ne'aj tsji' lajay. Ca jis mü'ü'nas niná niyom malala —nin tjowelepj 'a jis tjimyula popé—. Ca jis ma'ayas la p'a wa ca 'ücj la mijicj lo valas ne'aj. Yupj ca ma'ayacj tjevyaala popé jupj juts'a'á mpes —nin tjowelepj yupj.

⁴² Jesús tjevele sacerdote noypan jis lal, co'müypan jis lal wa:

—Dios Popel tjevele ca nin nsem, parábola jinwá. ¿Ncu ma mo'o tjowelé niná? Nin tjevele jupj Popel: 'Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis pe mpes.

Pe pjaní ma jisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üc' way 'üsüstsja.

Mpes gjuis Jepa Dios jas tjijyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj jlal.

Tsjomis pe niná casá tóñcatsja.

Cupj selecj Dios p'iyá la tjiji niná.

Jupj pajal 'üsüs way la tjiji.'

Nin vele Dios Popel.

⁴³ "Dios pajal 'üsüs la tjiji nun mpes. Nu tje'yaya wa 'ücj tsji' la tjüj jupj mpes. Newa nun malala la tjüj Dios juts'a'á lal, uva lejeñ nt'a tsji' la tjajay jinwá. Nin mpes Dios ma ca nu ma'ayas tsji' lojí jupj mpes quinam. La p'a wa ca tsji' la mijicj jupj mpes. Yupj ca 'üsüs la mijicj jupj jos jin. ⁴⁴ Napj niná pe 'üsüs jinwá, napj tjevelé jinwá. Nun wosis su jünsü jinwá. Yom pe niná casá yaca, jupj malala ca mpalas pajal. Pe niná yom casá yaca na, más malala ca mpalas jupj. 'Üpjü jinwá ca mpalas jupj. Ca nin nsem ma quelel la najay jis lal —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

⁴⁵ Sacerdote noypan tjepjyacañ parabolás Jesús tjevelá. Fariseopan tjepjyacañ wa. Yupj jus nlaytsja Jesús véletsja yupj sin po'ó. ⁴⁶ Ma jisastsja Jesús tjevelá. Malala quelel lajaytsja Jesús lal. Ma la tjajay custjay. Lacj tjeypj la p'a judiopan jis lal.

La p'a judiopan yólatsja Jesús 'üsüs. Yupj yólatsja profétatsja jupj, Jesús.

22

¹ Jesús p'a wa parábola tjevele sacerdote noypan jis lal, fariseopan jis lal wa. ² Sin 'yüsa la síjitsja pajal malala la tjajay yupj Dios lal. Ninana tjevelá: “Napj ca mvelé 'oyñ nyuca liji Dios nosis casá. Jepa püné po'ó ca mvelé. Dios ca la mijis niná jepa püné liji jinwá. Niná jepa püné, jatjam quelel wóyatsja quinam. Popay jostsja pülücj ncul, ca cus ncoñcocj jatjam, woya na. Lovin nin lajaytsja jis la wayis ne'aj. Mpes jepa püné pülücj la tjiji jis la las. ³ Pülücj jis lal tjevele ncul jis la las. Ve tjojon na, sin tjejjama jomozopan yupj nt'a. Tjowelepj ca 'ücj ncul quinam. Mop'in ma quelel jiquiltsja yupj.

⁴”Mpes jepa sin tjejjama jupj jomozopan p'a wa yupj nt'a. Jepa tjevele ca nin mvelecj niná: ‘Nasa 'ücj la tjejjay nu lo las. Nasa tjü'üñan vaca witjacj nu lo las. Tjü'üñan wa vaca t'ünt'ün witjacj. Pjü way 'ücj la tjejjay quinam. Nculá, cus ncoñcó natjam, jupj woya na.’ ⁵ Mpes tjil jepa jomozopan. Yupj jis lal tjowelepj jepa tjevele jinwá. Mop'in gente niná ma quelel jiquiltsja jepa jatjam wóyatsja nt'a. Ma quelel pjyacañtsja jepa jomozopan tjowelepj. Tjil la p'in yupj quelel jiltsja nt'a. Pjaní wa jupj sine lejeñ nt'a tjemey. P'a wa tjemey vender la mijis. ⁶ P'a witjacj jis ntji'liñ jepa jomozopan. Tjowelepj jepa jomozopan malala. Jis tjü'üñan yupj. ⁷ Jepa pajal ts'i tji'ina nin la tjajay mpes. Sin tjejjama jupj militarpan niná niyom nt'a. Jis tjü'üñan yupj,

jepa jomozopan tjü'ünan mpes. Yupj jis wa tjü'üm wa.

⁸ "Locopyaya jepa tjevele ncul jomozopan p'a wa. Tjevele yupj jis lal: 'Ve tjojon quinam, natjam woya mpes. Pülücj jis lal tjevelé ncul jis la las, mop'in ma quelel jiquiltsja. Malala yupj, mpes ma ca nlajacj. ⁹ Lowa nun jümücj la püné nt'a. Gente ca yus nucu jümücj nt'a. Pjü nucu, pjü jis lal ca mvelé ncul jis la las', nin tjevele jepa püné. ¹⁰ Mpes jupj jomozopan tjil jümücj nt'a. Pülücj tjunuc ne'aj. Nepénowa 'üsüstsjá, nepénowa malala. Pjü jis lal tjiquil jepa wo nt'a. Mpes pülücj wama tjil, cjuwá ca'aj cücj p'a wa jupj wo mo'ó.

¹¹ "Jepa tjac' yus la nuc. Yupj pjü sin quip 'üsüstsjá, woya nt'a jájtatsja mpes. Jepa p'iyá jis tje'yaya niná pülül 'üsüs. Yom pjaní p'in ma jas tücüi'pe pülül 'üsüs. ¹² Jepa tjevele jupj lal: 'Najamica ¿'oyn nyuca wama tjacuy, cjuwá jin quip 'üsüs? Cjuwá niná, ma polel wama cuy qui'á.' Myáycatsja yomen. Ma lal tjevele jepa lal.

¹³ "Mpes jepa tjevele jomozopan jis lal: "Utsu'pa mos, tsjom 'utsu'pa wa. Pje'á la nts'iyá jupj, pajal püste nt'a. Gente ne'aj jil pajal ca la mpuyucj. Yupj jis wis ca jas nqui'licj wa', nin tjevele jepa.

¹⁴ "Nin p'iyá ca la mijis Dios, jepa püné la tjiji jinwá. Pülücj jis lal véletsja ca ncul jupj nt'a, mop'in ma jiquil pülücj. Dios p'iyá lis t'ya pjacj ca mpatjam jupj lal. Pjaní way p'in lis t'ya jupj", nin tjevele Jesús.

*Jesús po 'üsüs tjevele jupj enemigopan jis lal.
(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)*

¹⁵ Jesús t'üc' tjevele na, tjil fariseopan. Ts'a 'intsja pajal Jesús lal. Yuwá p'in tjowelepj tsjan la mü'üyacj jupj lal, jupj ca malala cüveles yupj jis wala tjevele na. Jisastsja ca 'ücj la tjilil jupj, cus la tül. ¹⁶ Mpes yupj sin tjajam sejamicapan nepenowá Jesús nt'a. Sejamicapan nin p'iyá yólatsja yupj jin p'iyá. La p'a niyom jis lal tjil. La p'a wa niná 'ücj jisastsja Herodes jépatjsja Israel mo'ó. 'Üctjsja yupj jis lal romanopan mpes tsji' líjitsja jupj. Ne'as tjil na Jesús nt'a, fariseopan sejamicapan tjowelepj Jesús lal:

—Cupj selecj jipj t'üc' way velen. Sin 'yüsa lejay Dios jyü'tá t'üc' way. Ma nin jele ncu jisas jipj velen. Nin p'iyá velen pjü jis lal, noypan jis lal, tsjictjacj jis lal wa. ¹⁷ Mpes cupj quelel lya 'yüyacj ncu 'ücj Dios lal jaylacj lijicj impuesto jepa romano t'e'enca mpes. ¿Tsjan jele jipj? —nin la tjü'üy yupj.

¹⁸ Jesús jus nleya yupj quelel malala lajaytsja jupj lal. Jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun welé nun quelel lojí Dios jos jin. Nun lu tsuwilí. ¿Tsjan mpes nla 'üyá niná napj lal? Napj selé nun ma quelel jus nlayé nla tjü'üyá mpes. Nun nujos napj malala velé. ¹⁹ Nca'á nuc t'emel impuesto jaylacj —tjevele jupj.

Mpes tucutj romano jis t'emel c'a. ²⁰ Jesús la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Pjacj wola t'emel wola po'ó já'asa? ¿Tsjan ló t'emel po'ó tapac? —tjevele jupj.

²¹ —Romanopan jis jepa jupj —tjowelepj yupj.

Nin tjowelepj na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Tja'ayá jepá jupj 'ücj le moná nun lal. Tja'ayá Dios jupj 'ücj le moná nun lal —tjevele.

²² Niná tjevele tjepjyacañ na, pajal yólatsja Jesús pajal 'üsüs tjevele mpes. Jupj ma malala tjevele, yupj jisastsja jinwá. Mpes tjil quinam Jesús já'asa mpe.

*Tecya'liñ ca sin müjünsücj, mpatjam niswá.
(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)*

²³ Nin jawas p'iyá tjiquil wa saduceopan Jesús nt'a. Saduceopan japon tecya'liñ ma ca sin müjünsücj, ma ca mpatjam niswá. Yupj tjowelepj Jesús lal:

²⁴ –Püna Moisés tjevele tsjan niná Dios qjuisí jütüta. Tjevele yom pjaní popa tulucj pe'e, jupj jatjam mwayim ca, tepe'e jats'om lal. Ca popa jana nsem tepe'e jats'om lal. Tepe'e juts'uyupan jin p'iyá ca nsem yupj, nin tjevele Moisés. ²⁵ Nin mpes cupj lya 'yüyacj. Püna niyom siéteya tapatja qui'á cupj qjuis lal. Pjü yupj jis sejatjampan yupj. Sejatjampan popa mwalá way tjowaya. Popa tulucj tepe'e jupj. Popa tuluctsja, mpes jupj tsüipe tjowaya tepe'e jats'om lal. ²⁶ Nin p'iyá tepyala jupj lal. Popa tulucj tepe'e wa jupj. Jupj tepe'e na, jupj jatjay tjowaya wa jatjam jats'om lal. Nin p'iyá popa tulucj tepe'e jupj. Nin p'iyá tepyala pjü sejatjampan jis lal. Pjü way tjewyayin quepj niná lal. Pjü way siéteya sin popa tulucj tecya'liñ yupj. ²⁷ Yupj pjü way tecya'liñ na, tepe'e wa quepan. Popa tuluctsja jupj lovin. ²⁸ ¿Pjacj jats'om nsem jupj, tecya'liñ sin müjünsücj na jis la püt'üs niswá? Pjü way niyom siéteya tjewyayin jupj lal, tapatja na p'in –nin tjowelepj yupj Jesús lal.

²⁹ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma solejé Dios Popel tjevelá. Nin p'iyá ma solejé Dios pajal püné. Nin mpes ma nusin 'yüsa niná. ³⁰ Tecya'liñ sin müjünsücj ca, ca mpatjam niswá. Sin tjüjünsüpj na, ma nin p'iyá lajay, püna la tjajay jinwá. Nequem, niyom niswa patja na, ma ca mwayiñ yupj. Angelpa Dios pü'ü nt'a patja jinwá ca nsem yupj. ³¹ T'üc' way ca sin müjünsücj tecya'liñ, ca mpatjam niswá. ¿Ncu ma mo'o tjowelé Dios tjevelá jupj Popel mo'ó? ³² Ninana Dios tjevelá: 'Napj Dios Abraham lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa'. Cupj selecj conas pajal püna tecya'liñ. Selecj wa Dios tecya'liñ jis Dios tulucj. Patja jis Dios jupj. Nin mpes selecj yupj conas patja quinam — nin tjevele Jesús saduceopan jis lal.

³³ Pülücj way tjepjyacañ jupj tjevelá. Tjepjyacañ na, pajal yólatsja jupj pajal seletsja mpes. Pajal 'üsüs sin 'yüsa líjitsja Jesús.

Jesús tjevele cana más 'ücj jis la jay pjü Dios tjijyü'ta popé.

(Marcos 12.28-34)

³⁴ Fariseopan tjepjyacañ wa Jesús pajal 'üsüs jis wala tjevele saduceopan. Saduceopan ma polel malala javeleptsja Jesús lal. Mpes fariseopan 'a jis tjimyula. ³⁵ Niswa quelel januctsja ncu malala mveles Jesús. Yupj popa pjaní pajal seletsja Moisés popel. Mpes jupj tjevele Jesús lal:

³⁶ —Dios pülücj way qjuis tjijyü'ta. ¿Cana más 'ücj jis la jay pjü Dios tjijyü'ta popé?

³⁷ Jesús tjevele jupj lal:

—'Pajal ca quelel la mijin Dios, jipj Jepa Püné jupj. Pajal ca tsji' la mijin jupj mpes lovin. Lovin ca jele mpalas jupj pajal 'üsüs.' ³⁸ Ninana Dios

qjuisí jütüta, po jos nin lijicj cupj. Ninana lijicj más 'ücj pjü way lijicj lal. ³⁹ Dios jos p'a wa lijicj nin p'iyá. Tjevele: 'Ca quelel lis mijin wa ne'aj patjá. Jipj quelel la 'ejay jinwá ca quelel lis mijin yupj.' ⁴⁰ Dios po jos manas lijicj. Nin mpes tjijyü'ta pjü way jupj tjijyü'tá Moisés popel mo'ó. Nin p'iyá tjowelepj wa profetapan, cupj ca nin la mijicj — ninana Jesús tjevele fariseo lal.

Jesucristo Jepa watsja David püna tüpü'ü lal.

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Fariseopan 'a mulú tjátjatsja na, Jesús tjevele yupj jis lal. Tjevele:

⁴² —Dios tjevele ca jas majamas yom pjaní jis capj la p'acj judiopian. ¿Ncu solejé Dios tjevelá yom niná mpes? ¿Pjacj jupj cocoytsja pajal püna tüpü'á?

Fariseopan tjowelepj:

—David ca jupj cocoy nsem, niná David jépatsja pajal püna.

⁴³ —T'üc' tjowelé —tjevele Jesús—. David jupj cocoy pajal püna tüpü'á. David tjevele wa ninana p'iyá jupj jépatsja. Nin tepyaca David Dios Popel mo'ó. Dios Cjües cus tjep'ya'sa t'üc' la veles Dios mpes. Ninana David tepyacá:

⁴⁴ 'Qjuis Jepa Dios tjevele Nejepa lal: "Nt'i'isa jipj napj li'inyampe.

Jipj ca müjü'tün napj lal. Napj ca la mpalan jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay jipj enemigopan tsjyam 'alá jatja jinwá.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na." '

David tjevele niná Dios tjevelá. ⁴⁵ Dios nin tjevele David jepa lal. Cupj selecj Jepa niná Dios ca jas

majamas p'iyá. ¿'Oyn nyuca nacj David popa nacj jupj? Niná Yomen Dios ca jas majamas, pajal püné jupj David lal —nin tjevele Jesús fariseopan jis lal.

⁴⁶ Yupj pjü way salejeptsja Jesús t'üc' tjevele. Ma polel la veleltsja jupj lal. Nin jawas mpe ma quelel la 'üytsja Jesús lal. Lacj tjeypatsja Jesús pajal 'üsüs tjevele mpes yupj jis lal.

23

Dios jos gente t'üc' way 'üsüs lajay.

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ Jesús nasa teczyawaja tjevele fariseopan jis lal. La p'a wa pajal pülücj 'a jis tjimyúlatsja Jesús nt'a. Jupj tjevele yupj jis lal quinam. Jupj dis-cipulopan jis lal tjevele wa jupj. Ninana tjevele:

² “Ninana noyomes Moisés popel nusin 'yüsa lajay. Nu jajütütj tsjan la müjí, nin la müjí Dios jyü'ta jin. Fariseopan nu jajütütj wa yupj jinwá. Yupj yola 'ücj wa jajütütj la p'a wa Dios mpes. ³ Pjü way la müjí nun yupj javelepej jinwá. Ma ca la müjí yupj lajay jinwá. Yupj p'iyá ma nin lajay yupj jajütütj jinwá. ⁴ Yupj jajütütj p'a wa pajal 'üsüs jis la jay. Pajal costa way nin lajay yupj jajütütj jinwá. Newa yupj p'iyá ma jis capj jap'acj ca nin la mijicj yupj jajütütj jinwá. Lovin ma yola p'a wa mpes. Nin fariseopan. Nin p'iyá Moisés popel sin 'yüsa lajay.

⁵ ”Yupj 'üsüs jin lajay la p'a januc na. Yupj jisas p'in la p'a ca yola nsem Dios quelel lajay yupj. Nin mpes Dios Popel tsjictjacj ja'onsopj 'opopa tsjict-jacj mo'ó. Jis wala po'ó jatsupapj 'opopa tsjictjacj neneyawá, nenéyawa jis pjel po'ó jatsupapj. Po jisas la p'a ca nucucj 'opopa tsjictjacj. Po jisas wa

la p'a wa yola nsem yupj 'üsüs, mpes más 'in püné lajay 'opopa tsjictjacj. Nin p'iyá pajal campa lajay sin quip po'o velañ. Jisas ca p'a wa ca nucucj, ca yola nsem yupj quelel lajay Dios. ⁶Pülücj 'a si mulú na jis la las, yupj quelel jatja noypan jatja nt'a. Judiopan 'a si mulú nt'a, quelel jatja co'müypan jatja nt'a. ⁷Pülücj lyawuñ nt'a, po jisas la p'a wa 'üsüs javelepj yupj jis lal, 'üsüspan jis lal javelepj jinwá. 'Rabbí' javelepj jisas. Nin jisas fariseopan. Nin jisas wa Moisés popel sin 'yüsa lajay.

⁸ "Malala nin. Malala nin yupj jisas la p'a wa ca mvelecj 'Rabbí' yupj jilal. Dios ma jos la p'a wa ca mvelecj 'Rabbí' nun jilal. Pjaní p'in nusin 'yüsa liji, Dios jupj. Nun pjü way nun sejatjampan, nun jis to'opan. ⁹ Po ma tjowelé yom nosis casá pü'ü nupopay jupj, jupj pajal püné mpes. Pjaní p'in Nupopay. Dios p'in. Tsjun po'o pü'ü jupj. ¹⁰ Dios ma jos p'a wa javelepj nun 'ücj sin 'yüsa lojí p'a wa. Pjaní p'in nusin 'yüsa liji. Jupj niná Dios tjevele ca jas majamas nucopj la p'acj. ¹¹ Nun popa pajal püné, jupj mozo jinwá ca nsem p'a wa mpes. ¹² Jupj püné jin jola jupj p'iyá, Dios ca tsjicj way la mijis jupj. Jupj tsjicj jin jola jupj p'iyá, Dios ca püné la mijis jupj", nin tjevele Jesús 'a jis tjimyula jis lal, jupj discipulopan jis lal wa.

¹³ Jupj tjevele wa: "Malala ca nu mpalas, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. P'a wa nepenowá jisas Dios yupj jis Jepa nsem. Jisas ca 'üsüs jis mpalas Dios lal. Nun ma nujos niná. Nun lojí pajal costa way cus la coñ Dios. Nun p'iyá ma

nujos 'üsüs nu pyala Dios lal. Nun lojí wa yupj ma wa polel 'üsüs se palá Dios lal.

¹⁴ "Ca malala nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun pwe'qué nequem jis wa, nequem jis vayum tecya'liñ. Newa nun nujos la p'a 'üsüs jin yola nun po'ó, mpes pülücj way welé Dios lal pülücj pjyacañ nt'a. Nun nin lojí mpes, Dios ca mveles nun más malala la tjüj la p'a jilal. Más ca nucopj ntülüs pjü jilal.

¹⁵ "Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun po nujos judiopan tulucj fariseopan ca nsem wa, nun jinwá. Pajal tsji' lojí ca pjaní way fariseo mpalas. Pjaní way fariseo tepyala na, nun pülücj si 'üsü lojí jupj. Niná jas tji'yüsa na, pajal malala jupj. Malala jupj Dios lal, nun jinwá. Más malala pyala jupj nun jis lal. 'Awa püné nt'a ca mim, mpem, pajal malala mpes.

¹⁶ "Malala ca nu mpalas nun. Nun ma polel sin 'yüsa lojí Dios mpes. Nun p'iyá ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Nun nuyun tulucj jinwá. Nun welé gente Dios wo lal jurar lajay na, nun ma nin nujola ncu t'üc' javelepj yupj. Nin tulucj jurar lajay na oro lal, niná oro Dios wo nt'a ja'asá. Oro lal jurar lajay na, nun nujola más 'ücj t'üc' javelepj yupj. ¹⁷ Nun ma nujola jinwá lojí. Nuyun tulucj jinwá nun. Dios wo más 'üsüs oro lal. Niná oro pajal 'üsüs Dios wo nt'a já'asa mpes p'in. Nin mpes 'ücj tulucj ma t'üc' javelepj yupj. ¹⁸ Nun welé wa gente jurar

lajay mesa lal, mesa niná Dios ja'ayapj nt'a, nun ma nin nujola ncu t'üc' javelepj yupj. Nin tulucj jurar lajay na mesa niná casá ja'ayapj lal. Dios ja'ayapj lal jurar lajay na, nun nujola más 'ücj t'üc' javelepj yupj. ¹⁹ Nun ma nujola jinwá lojí. Nuyun tulucj jinwá nun. Mesa niná más 'üsüs mesa casá ja'ayapj lal. Mesa casá ja'ayapj pajal 'üsüs mesa niná casá já'asa mpes p'in. ²⁰ Nin mpes jurar lajay mesa niná lal, nin p'iyá niná yupj jurar lajay wa pjü way mesa casá já'asa lal. ²¹ Nin p'iyá jurar lajay na Dios wo lal. Dios wo lal jurar lajay, nin p'iyá niná yupj jurar lajay wa Dios lal. Jupj pü'ü jupj wo mo'ó. ²² Nin p'iyá jurar lajay na tsjun po'ó lal. Tsjun po'o lal jurar lajay, nin p'iyá niná yupj jurar lajay Dios jyü'ta nt'a lal. Nin p'iyá niná yupj jurar lajay Dios lal. Jupj p'iyá já'asa jupj jyü'ta nt'a.

²³ "Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun tsjicj way p'in lojí Dios jyü'ta jin. Nun tsjutsj tsjictjacj siná popé 'oyá Dios mpes. Pjü way diez to'á popé, pjaní way 'oyá Dios mpes. Tsjutsj cilantro jinwá 'oyá wa Dios mpes, ajo jinwá 'oyá wa, comino 'oyá wa. 'Ücj wa nin lojí. Malala p'a wa ma lojí. Dios jos nun ca 'üsüs la müjí la p'a wa jis lal. Jupj jos nun ca jis capj mp'a'sá malala jis tepyala na yupj. Jos wa nun ca t'üc' la müjí nun welé jinwá. Ninana jupj Popel mo'o tjijyü'ta, ma la tjüjí nun. Jupj jos nun ca nin la müjí. Niná lojí na, mop'in ca ma'ayá wa nun to'á popé Dios mpes. ²⁴ Nun ma polel sin 'yüsa lojí Dios mpes. Nun p'iyá ma nusin 'yüsa tsjan jos

Dios. Nuyun tulucj jinwá nun. Niná nun lojí Dios mpes, tsjicj way p'in Dios lal. 'Ücj wa ma lojí niná. La p'a wa Dios tjijyü'ta jupj po jos nun ca la müjí niná. Ninana nun ma quelel lojí.

²⁵ "Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala wa ca nu mpalas nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nunpan pocillo te way jinwá. Pocillo pje'á p'in so pü'í jinwá lojí nun. Plato 'ala'á p'in so pü'í jinwá lojí. Wa mo'ó pajal te custjay. Nin p'iyá nun. Lovin 'üsüs lojí la p'a januc na. Newa malala nun t'üc' way. Nun ts'üisiqué pajal. Nun malala quelel lojí, ne nin lojí wa niná. ²⁶ Nun fariseopan ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Nuyun tulucj jinwá nun. Nujola t'as ma ca malala la müjí. Nujisas t'as ca 'üsüs la müjí Dios jos jinwá. Ninana la tjüjí na, t'üc' way ca 'üsüs nsem nun. La p'a wa ca nucucj nun 'üsüs lojí.

²⁷ "Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun 'amá jatoc nt'a jinwá. 'Amá jatoc nt'a 'üsüs justa pje'á. Wa mo'ó 'üsüs tulucj. 'Amá 'ala'á ne'aj patja tepe'e cjüele. Jüp'üy tjamaja ne'aj pü'ü wa. 'Amá jatoc nt'a wine ma nyuca niná. ²⁸ Nin p'iyá la p'a wa ma januc nun malala. Yupj januc nun 'üsüs lojí yupj nt'a. Yola nun 'üsüs Dios lal. Nin tulucj. Nun malala nujola pajal. Ma 'üsüs way lojí, nun welé jinwá. Nun ma 'üsüs way quelel lojí Dios jos jinwá.

²⁹ "Malala ca nu mpalas nun, Moisés popel sin 'yüsa lojí. Malala ca mpalas wa nun fariseopan.

Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Wosis tsjicj way su jünsü profetapan püna tapatja mpes, toc patja casá. 'Ücj lojí wa püna tochtsja nt'a, 'üsüs witjacj jis p'üy patja nt'a. ³⁰ Nun welé: 'Judiopan püna tapatja tjü'ünan profetapan. Cupj yupj jinwá tulucj. Ncupj püna cüpatjaquechtsja, ma ca cü'ü'nactsja profetapan', nin welé nun. ³¹ Nun p'iyá welé nun yupj popa p'iyá. Yupj popa p'iyá nun, mpes nin p'iyá lojí, yupj la tjajay jinwá. Püna tapatja jis tjü'ünan profetapan. ³² Ma pjü jis tjü'ünan custjay. Mpes ncawajas la müjí nun quinam. Nun ncawajas la müjí püna tapatja malala nyuca lajaytsja.

³³ "Malala nun, latsj jinwá. Nun cascabel sin popa jinwá. Pajal lu tsuwilí. T'üc' way Dios ca mveles nun malala la tjüjí. Ca mveles nun ca nlawú 'awa püné nt'a, mpem, malala nyuca la tjüjí mpes. T'üc' way ca nin mpalas. ³⁴ Nin mpes napj profetapan p'a wa ca sin majam nun nt'a, ca mvelecj yupj napj mpes. Ca sin majam niyom nepenowá, yupj pajal sin 'yüsa Dios mpes. Ca sin majam wa niyom nepenowá, yupj 'ücj nusin 'yüsa lajay Dios mpes. Yupj 'üsüs ca nsem, mop'in nin, nun ma ca nujos nsem yupj. Nun ca jis mü'ü'ná yupj nepenowá, ca jis mvalá yupj cruz po'ó. Nun pajal ca mo'o nsüpü nepenowá. Judiopan 'a si mulú nt'a ca nin la müjí. Ca pje'á la nts'iyá yupj nun potjaqué mpe. P'a nt'a jil na, pje'á la nts'iyá wa yupj nepé. ³⁵ Nin ca la müjí nun, mpes Dios pajal ca nucopj ntülüs. Püna tapatja malala la tjajay mpes wa ca nucopj ntülüs nun. Püna tapatja tjü'ünan 'üsüs witjacj, yupj 'üsüstsjas Dios lal. Mwalá

way Abel tjü'ünan. Jupj 'üsüs waytsja Dios lal. Lo-copyaya pülücj way jis tjü'ünan. Judiopan tjü'ünan wa Zacarías, Berequías jatjam. Nun tjü'ünan jupj Dios wo nt'a. Mesa Dios mpes ja'ayapj nt'a ne'aj p'in tepe'e jupj. ³⁶ Dios ca jis capj ntülüs judiopan quina patjá pjü niná mpes. Püna tapatja la tjajay mpes wa ca jis capj ntülüs quina patjá. T'üc' way niná.

³⁷ ”Nun Jerusalén mo'o potjaqué, profetapan su 'ü'ná lovin. Pe lo ts'iyaná Dios sin tjejyama sin po'ó, su 'ü'ná yupj. La pülücj napj quelel lejaysja ca nun 'a nusí mulus napj nt'a. Castlyaj jupj tsjictjacj se t'olona, nin p'iyá quelel lejaysja nun jilal. Nun ma jisastsja lovin. ³⁸ Nusin tjü'üsüs niná. Dios ma nucopj cyoñca quinam nun potjaqué nt'a. ³⁹ Napj ca mis quinam nun mpe. Nun ma quelel la nojí naya p'in, ma ca nus nucu. P'a jawas p'a casá nujola ca nsem nun. Nun ca mvelé napj nin po'ó: ‘Dios pajal 'üsüs ca la mijis jipj mpes. Dios mpes velen jipj, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.’ Niná tjowelé na, ca niswa ncuwis nun nt'a. T'üc' way ca nin nsem”, nin tjevele Jesús Moisés popel sin 'yüsa lajay jis lal, fariseopan jis lal wa.

24

Jesús tjevele malala ca mpalas nosis nt'a jupj quelel jac'na.

(Marcos 13.1-23; Lucas 21.5-24; 17.22-24)

¹ Jesús tjemey quinam Dios wo mpe. Jámatsja na, jupj discipulopan tjiquil jupj nt'a. Jisastsja jupj ca nucus wosis nepenowá ne'aj. Dios wo pjaní waytsja, wosis nepénowa Dios wo t'asiyú tjelejeñ

'ots'ipj. Pjü way Dios mpestsja. Pajal 'üsüs way yustaptsja yupj. ² Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj nyuc wosis witjacj 'üsüs way yustapj. Tjunuca wa nun. Pjü way niná ca malala mpalas. P'a jyawca na judiopan jis enemigopan ca ncul. Yupj ca sin mojoyecj pjü way niná wosis. Pjü pwen ca palá la ncoyecj, wo la tjajay mpes. Pjü ca na'aj la ncoyecj, mpes pe pjaní ma ca p'a casá ma'ajam nsem. Niná t'üc' way —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

³ Yacjaya Jesús tjemey joc' 'ala'á, tucuc' Olivos ló nt'a. Jupj 'etjele ne'aj. Ne'aj p'intjsja Dios wo toñca nt'a. Jupj ne'aj tjá'asa na, jupj discipulopan tjiquil jupj nt'a yusapj. La tjü'üy jupj lal:

—¿'Ona ca nin mpalas Dios wo nt'a, jipj tjevelen jin? ¿Tsjan ca la mijis Dios gjuisin 'yüsa la mijis jipj leñ way ncuwim niswá? ¿Tsjan ca la mijis Dios gjuisin 'yüsa la mijis leñ way ncawajas nosis casá pyalá?

⁴ Jesús jis wala tjevele:

—'In tjajama. Pülücj ca ncul, ca la ntsawilicj gente jis lal. Po ma toponé yupj javelepj. ⁵ Yupj pjaní pjaní ca mvelecj yupj p'iyá Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Pülücj ca mponecj yupj javelepj. Po ma toponé nun. ⁶ Nun ca jus nlayé wa militarpan pülücj la palan p'a nt'a. Ca jus nlayé wa quelel la palan p'a jyawca na. Po ma locj tjejá niná tepyala na. T'üc' way ca malala mpalas nosis nt'a. Custjay ma pjü tecyawaja niná malala tepyalá. ⁷ Napj quelel cuwis na, ca pülücj la mpa'nacj. Nepénowa patja nt'a la mpa'nacj ca p'a nt'a patja jis lal. Ca

jis mü'ü'nacj. Jepapan ca sin majamacj jis militarpan jis la palan p'a jepapan jis militarpan jis lal. Nepénowa patja nt'a ca pjü cjuwá nsem jis la las 'ots'ipj. Pajal ca jus nquits'is nosis pülücj jun ta'á 'ots'ipj. ⁸ Pjü niná ca nin mpalas napj quelel cuwis na. Más malala ca mpalas wa nosis casá, napj cuy secj na p'in.

⁹ "Niná pyala na, Dios ma jisas ca nu ntji'liñ nun nepenowá, ca malala la numijicj. Ca nin la mijicj nun ncapj coñcó mpes. Ca mü'ü'nacj nun nepenowá. ¹⁰ Niná pyala na, nepénowa napj lal japon ma ca quelel ncapj ncoñcocj. Yuwá p'in pajal ts'a 'in ca nsem. Ca malala mvelecj yupj sejatjampan sin po'ó jepa wolap'a'á, mpes jepapan ca jis ntji'liñ napj lal japon nepenowá. ¹¹ La tsuwilpan pülücj ca ncul nun nt'a 'ots'ipj. Ca mvelecj yupj javelepj napj velé, mop'in la tsuwil yupj. Pülücj ca mponecj yupj javelepj. ¹² Mpes napj lal japon pülücj ca malala nyuca la mijicj. Más malala ca la mijicj püna lal. Nin mpes ma ca quelel la sajay yupj sejatjampan. Nin ca mpalas yupj jis lal. ¹³ Newa ma pjü way nun sin popé ca malala la mijicj yupj lajay jinwá. Nun nepénowa ca ncapj ncoñcó custjay. Newa ncapj coñcó, Dios ca la mijis nun 'ücj ca mpatjaqué jupj lal. ¹⁴ P'a wa ca mpalas wa napj quelel cuwis na. Nepénowa ca mal jun ta'á nosis nt'a. Nin p'iyá ca mvelecj nun welé jinwá. Ca mvelecj pjü jis lal pajal 'üsüs tepyala Dios 'üsüs la tjiji mpes. Ca mvelecj Dios ca müjü'tüs quinam nosis nt'a. Jun ta'á way patjá ca jus nlayecj wa niná, yupj javelepj mpes. Niná tjowelepj na jun ta'á, ca pjü way ncawajas nosis nt'a pyalá —nin

tjevele Jesús.

Jerusalén pjü ca malala mpalas.

¹⁵ Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Nun ca nucú pajal malala nyuca la mijicj Dios wo nt'a. Nin mpes Dios wo pajal te jinwá ca mpalas Dios lal, yupj malala la tjajay mpes. Yupj malala lajay mpes wa, leñ ca nsem ne'aj Dios wo nt'a. Nin p'iyá ca mpalas Daniel tjevele jinwá pajal püna. Profétatsja jupj, Daniel. Nun mo'o welé na niná, nusin tjü'üsüs tsjan mpes napj nin velé niná. Niná tjunucú na ¹⁶ más 'ücj Judea mo'o patja ts'equeneñ, joc' mo'o ca mal. Pajal malala ca mpalas Judea nt'a. ¹⁷ Judío pjaní jupj wo jay ntojom ca nacj, niná pyala na Dios wo nt'a. Más 'ücj jupj leñ way ts'üequené. Ma ca pje'á la nts'iyas jupj juts'a'á jupj wo nepé. ¹⁸ Jupj sine lejeñ mo'o ntojom ca nacj niná pyala na Dios wo nt'a. Más 'ücj jupj leñ way ts'üequené. Ma ca wo nt'a mim jas quip lo ta'es.

¹⁹ "Niná pyala na, pajal malala ca nsem nequem way jatja jis lal, nequem tsjictjacj jatatj jis lal 'ots'ipj. Pajal malala ca mpalas Judea mo'ó. ²⁰ La tjomoná Dios lal ma ca nin mpalas jive na. Más costa ts'üequenequé jive na. La tjomoná wa ma ca nin mpalas sábado na. Judiopan ma tsji' lajay sábado na. Más costa nsem ts'üequenequé sábado na. ²¹ Pajal malala ca la mijicj judiopan jis lal. Más malala ca la mijicj püna la tjajay lal. Niná t'üc' la tjajay na, ma ca nin p'iyá la mijicj lovin. Judiopan pajal 'aplijila ca nsem.

²² "Mpes Dios la tjiji ma ca ts'ac' pülücj nsem niná. Jupj ma ca jis ma'ayas yupj pjü malala la

mijicj, yupj jisas jinwá. Dios ma la qjuijistsja niná, pjü way 'aca'liřtsja nosis casá. Dios ma jos ca pjü nca'liř. Jupj la t'ya nepenowá, jupj lal ca mpatjam. Yupj mpes ma ca ma'ayas ts'ac' pülücj ca malala mpalas.

²³ ”Malala tepyala na Judea mo'ó, nepénowa ca mvelecj Cristo tjac' quinam. Ca mvelecj: 'Tjunuca nun. Qui'á já'asa niná Yomen Dios jas tjejyama qjuis capj la p'acj.' Nin ca mvelecj ca nacj. 'No'ompe já'asa', ca mvelecj ca nacj. Nin javelepj nun jis lal, po ma toponé yupj javelepj. ²⁴ La tsuwilpan nepénowa ca ncul. Nepénowa ca mvelecj yupj p'iyá Cristo. Nepénowa ca mvelecj yupj javelepj Dios mpes. La tsuwil p'in yupj. Yupj ca quelel yus ntsawilicj pjü way. Ca quelel yus ntsawilicj wa Dios lis t'ya jis lal. Nin mpes p'a casá ca la mijicj yupj, gente p'in ma polel lajay jinwá. Jisas la p'a yola yupj noypan yupj nin lajay mpes. Dios lis t'ya ma ca mponecj yupj jilal. ²⁵ Napj nasa tjevelé ca nin mpalas. Mpes nujola tapalas niná.

²⁶ ”Ma toponé yupj javelepj. La p'a ca mveles Cristo ne'aj já'asa ca nacj, jis wa cjuwá nt'a. Po ma nlawú ne'aj. Ca mveles Cristo pjo'na pülücj patja nt'a ca nacj. Po ma toponé niná. ²⁷ Napj cuwis na ca pjü jus nlayecj. Menmené la mena nt'a pjü se jawca liji, tsiquin mo'ó 'ots'ipj, t'yaja mo'ó 'ots'ipj. Nin p'iyá ca nsem napj tjacuwis na. Ca pjü nucucj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ²⁸ Vaca tepe'e jüp'üy pü'ü nt'a, ne'aj 'a jis mulus montes. Nin p'iyá ca nsem napj quelel cuwis na —nin tjevele Jesús.

Jesús niswa ncuwim.

(Marcos 13.24-37; Lucas 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ninana Jesús tjevele wa jupj discipulopan jis lal:

—Malala ca mpalas nosis nt'a napj tjevelé jinwá. Niná t'üc' tepyala na, 'leñ way lots'ac' püste ca mpalas. Mümüy püste ca mpalas wa. Pjulacj ca palá jis ntüncüs tsjun mpe. La p'a wa noypan tsjun po'ó ca jus nquits'is.'

³⁰ "Niná tepyala na, napj ca lay ma palas tsjun po'ó. Nin mpes ca sin mü'üsüs la mejay napj tjacuwis quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Pjü gente nosis casa'á pajal ca la mpuyucj. Ca nucucj napj tjacuwis mol casa'á. Cuwis na, 'ücj ca müjtütj napj. Nosis casá patja ca jus nlayecj napj pajal 'üsüs, pajal püné.
³¹ Trompeta la mpjusá. Yümücj pjac nsem pajal, ca pjü ncul napj nt'a napj lal japon. Napj lis t'ya yupj, ca napj lal mpatjam. Napj ca sin majam napj angelpañ yupj nt'a, pjü jis lal la cuwis. Pjü nosis mpe jis lal ncul yupj. Pajal campa patja jis lal ncul wa yupj —nin tjevele Jesús.

³² Jesús sin tji'yüsa lis tjiji jupj jos jupj lal japon la nucucj jupj ncuwim. Ninana tjevelá:

—Nusin tjü'üsüs parábola niná mpes. Nujola t'as ts'oway po'ó. Lo quelel cyojo na, pjwel 'u'u way jupj. Jis lo tecyojo na, nun solejé leñ way quelel jive. ³³ Nin p'iyá nun ca núcú malala ca mpalas nosis casá, napj tjevelé jinwá. Nun niná tjunucú na, nun ca jus nlayé leñ way ca ncuwis napj. ³⁴ Pjü niná napj tjevelé, pjü ca mpalas. Judiopan newa mpatjam pjü tepyala na. T'üc' way niná. ³⁵ Tsjun

po'ó ca ncawajas, nosis ca ncawajas wa. Napj velé jin ma ncawajas ca lovin. Pjü tjevelé, pjü ca mpalas.

³⁶ "Napj ma ca mvelé 'ona ca nin mpalas niná napj velé. Pjü ma salejepj tsjan jawas ca nsem. Ma wa salejepj angelpa tsjun po'ó. Ma wa selé napj. Napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé.

³⁷ Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca ncuwis niswá. Napj quelel cuwis na, nosis casá patja ma ca la ma nucucj. Ma ca yola mpalas leñ way ca jis capj ntül malala lajay. Nin p'iyatsja püná, Noé tüpü'u na. Püna tapatja ma topon Dios ca jis capj ntülüs.

³⁸ Custjay ma nin pyáatsja p'in, yupj ma japontsja ca malala mpalas. Nawa jalatsja, nawa myü'üñtsja. Nawa wyayiñtsja yupj. Lovin nin p'iyá lajaytsja. Nin p'iyatsja Noé barco wama tjemey jawas.

³⁹ Ma jus nlaytsja ca leñ way malala mpalas. Yacjaya pajal püné tjive. T'yüna 'üsü, jis tjyama pjü way. Tecya'liñ. Nin p'iyá ca nsem napj cuwis na. Ma ca yola jis mpalas napj cuwis. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

⁴⁰ Napj cuwis na, napj ca jis man nepenowá napj nt'a. Nepénowa ma ca jis man. Niyom mat'e 'a mulú me'elecj yupj jasin nt'a ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man. Pjaní wa ca ne'aj ntojom.

⁴¹ Nequem mat'e jun pjaní nt'a ncjocjocj ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man napj. Pjaní wa ca ne'aj ntojom.

⁴² "Lovin nujola tapalas napj ca ncuwis. Nun ma solejé tsjan jawas ncuwis. Napj nun jis Jepa.

⁴³ Nin p'iyá jupj wo 'esepj ma seletsja tsjan hora jactsja pwequepj püste na. Mpes ma tjejyama jupj

wo. Wo ma tjejjama mpes, pwequepj wama tjac', tūpweca. Jupj jus cūlayes catsja 'ona jactsja pwequepj, jupj cūjamas catsja wosis. Ma ca wama cuytsja pwequepj. Nin p'iyá nun lal. Nujola tapalas nun ma solejé 'ona ncuwis. ⁴⁴ Mpes lovin ca la ma nucu napj. Lovin la müjí napj nu tjjjyütütj. Napj cuwis na, nun ma ca jus nlayé niná jawas jyawca na ncuwis. Nun ca nujola nsem napj ma ca ncuwis custjay —nin tjevele Jesús.

*Jesús jos 'üsüs tsji' lijicj jupj mpes, jupj leñ na.
(Lucas 12.41-48)*

⁴⁵ Jesús p'a parábola tjevele wa yupj jis lal. Sin tji'yüsa lis tjiji ca 'üsüs tsji' la mijicj jupj mpes jupj leñ na. Ninana jupj tjevelá:

—¿Ncu namozopan 'üsüs way nun? Napj ca mvelé mozo 'üsüs way po'ó. Niná mozo la tjiji jupj patrón tjjjyütütá. 'Üsüs way si 'üsütsja jupj. Mpes jupj patrón la tjiji mozo niná jepa tepyala la p'a mozopan jis lal. Tjevele ca jis ma'ayas jis ve yupj jalá na. ⁴⁶ Jupj patrón leñ na, jomozo niná newa 'üsüs liji. Jupj patrón wo nt'a tjac' na, ca nucus jupj jomozo pjü la tjiji jupj tjevelá. Nin mpes 'üsüs ca mpalas mozo niná. ⁴⁷ Jupj patrón ca mveles mozo niná ca pjü majamas jupj juts'a'á popé. T'üc' niná.

⁴⁸ "Mozo niná malala la qjuijis, p'a casá ca nsem jupj lal. Jupj patrón püs way leñ ca nacj. Mpes jupj mozo jola ca nacj: 'Napj patrón ma 'ucuy quinam'.

⁴⁹ Malala liji jupj ca nacj. Si süpü mozopan p'a wa. Wine wa jis tjemyona jis lal. Pajal püné lyaja jupj yupj jis lal ca nacj. Myona wa yupj jis lal ca nacj. ⁵⁰ P'a jawas ncuwim jupj patrón. Mozo ma li nucu na ca ncuwim. Ma ca jus nlayes jupj ca

ncuwim quinam. ⁵¹ Jupj patrón pajal ca cus ntülüs jupj, malala la tjiji mpes. Ca cus ntülüs jupj, la p'a malalapan si tülú jinwá. La p'a malalapan jisastsja la p'a wa ca nin yola yupj 'üsüs, yupj lajay mpes. Newa 'üsüs tulucj yupj. Yupj jis lal mpü'üm mozo malala. Ne'aj pajal ca la mpuyucj. Jis wis ca jas nqui'licj. Nin p'iyá ca malala nu mpalas nun, nun malala la cüj'í napj leñ na –nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

25

Jesús jos 'ücj lijicj jupj jac' mpes.

¹ Jesús parábola p'a wa tjevele jupj discipulopan jis lal. Sin tji'yüsa lis tjiji yupj ca 'ücj la mijicj jupj jac' mpes. Ninana Jesús tjevelá:

–Napj ca mvelé tsjan ca mpalas nosis casá napj quelel cuwis na. Nin ca nsem Dios jyü'ta mpes. Pülücj way quelel patja Dios lal. Yupj tsjücjüimpan diéziya jinwá. Tsjücjüimpan niná sejamica tjowaya. Yupj quelel jiltsja wa sejamica voyum wo nt'a, nla-jacj yupj jis lal. Nin mpes tjil tsjücjüimpan jümücj nt'a la nyüjüsüñ sejamica voyum. Quelel jiltsja jupj lal, jupj wo nt'a. Püstetsja. Candil jatatsja yupj, jis jaw jis la jay. ² Tsjücjüimpan cínquiya ma yola jinwá lajaytsja yupj. Cínquiya 'üsüs way yólatsja. ³ Ma yola witjacj candil jatatj watsja yupj. Mop'in ma tucutj aceite, candil pwe mpes. ⁴ 'Üsüs yola witjacj jatatj watsja candil witjacj. Aceite tucutj wa jis botella mo'ó. ⁵ Sejamica voyum püs way leñtsja. Mpes tsjücjüimpan pjü ja sívetsja. Pjü way tjijinañ.

⁶ "Püste culupwen nt'a nepé vele pjactsja: 'Qui'á jac' jupj, yomen. Nculá la müjüsüqué jupj.' ⁷ Mpes pjü way yola tepyala pjü tsjücjüimpan. 'Ücj la tjajay yupj jis candil witjacj mwalaquem mpes. ⁸ Ma yola witjacj tjowelepj 'üsüs yola jis lal: 'Aceite qjuis tja'ayá ncupj, nun to'á popé. Cupj qjuis candil cya'liñ quinam.' ⁹ 'Üsüs yola witjacj tjowelepj: 'Ma polel nu 'yayacj nun. Ma t'üc' way toñca quinam nun mpes, ncupj mpes wa. Lowa nun aceite vender lajay nt'a. Ca jaylacj la müjí nun mpes.'

¹⁰ "Mpes yupj tjil, aceite jaylacj la tjajay. Tjil na, ne'aj tjac' sejamica voyum. Tsjücjüimpan 'üsüs yola witjacj nasa jus tjümü yupj jis candil witjacj. La nuactsja jupj. Mpes yupj tjil sejamica voyum lal, jupj wo nt'a. Wama tjil jis la las tjewyayirñ jis lal. Wama tjil na, jun t'yo'na jun vilicj.

¹¹ "Yacjaya tjiquil wa tsjücjüimpan ma yola witjacj. Ne'aj lejeñtsja pje'á. Tjowelepj: 'Jun tjecjyoltse quinam. Nasa tjiquilaca ncupj.' ¹² Sejamica voyum tjevele: 'Napj ma nujus nyuc nun, pjacj cuscú. T'üc' way.' Yupj ma polel wama jiltsja — tjevele Jesús.

¹³ —Nin p'iyá ca nsem napj cuwis na —tjevele—. Mpes lovin nujola tapalas napj ca ncuwis. 'Ücj la müjí ca 'üsüs nsem nun Dios lal, napj cuwis na. Nun ma solejé 'ona ncuwis —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Jesús liji cupj 'ücj polel tsji' lijicj jupj mpes. Malala ma tsji' lijicj jupj mpes.

(Lucas 19.11-27)

¹⁴ Jesús niswa tjevele jupj jostsja jupj discipulopan ca 'üsüs la mijicj jupj leñ na. Tjevele:

—Napj yom campá jama jinwá lejáy. Niná yom tjevele ncul jupj jomozopan. Tjevele jupj jostsja jupj t'emel más pülücj way mpalas jupj leñ na. Mpes pjü jis tje'yaya t'emel. Tjevele ca jaylacj la mijicj t'emel lal. Yupj jaylacj la tjajay ca vender la mijicj más 'in pülücj jaylacj. Mpes más pülücj mpalas t'emel. Pjü t'emel niná jis patrón juts'a'á nsem. ¹⁵ Yom niná seletsja mozo pjaní 'üsüs vender líjitsja. T'emel pülücj tje'yaya jupj. Seletsja la p'a wa 'ots'ots' way vender lajaytsja. T'emel más 'in pjaní way jis tje'yaya yupj. Mpes tje'yaya mozo pjaní peso cinco mil. Tje'yaya mozo p'a wa peso mil mat'e. Tje'yaya wa mozo p'a wa peso mil p'in. T'emel jis tje'yaya na, tjemey jupj quelel jámatsja nt'a. ¹⁶ Leñ way tjemey mozo mwalá way. Jaylacj la tjiji jupj patrón tjevele jinwá. Niná vender la tjiji. Nin mpes p'a wa peso cinco mil nt'ya, vender la tjiji mpes. ¹⁷ P'a wa mozo peso mil mat'e tyá'atsja. Nin p'iyá la tjiji jupj, cinco mil tyá'atsja la tjiji jinwá. Nin mpes p'a wa peso mil mat'e nt'ya, vender la tjiji mpes. ¹⁸ Mozo p'a wa peso mil p'in tyá'atsja. Jupj ma jaylacj la tjiji jupj patrón tjevele jinwá. Jusapj tjemey jupj. 'Amá tyoca, jul tjepjya'na jupj patrón t'emel.

¹⁹ "Locopyaya pajal püs tepyala na, mozopan jis patrón tjac' niswá. Jupj la tji'yüya jupj mozopan jis lal nol natj t'emel, jupj t'emel mpes, jupj jis tje'yaya mpes. ²⁰ Mozo mwalá way tjac'. Teque'e niná peso cinco mil jupj patrón tje'yayá. Teque'e wa p'a wa cinco mil jupj nt'ya vender la tjiji mpes. Jupj tjevele jupj patrón lal: 'Tjinyuca ma'a. P'a wa cinco mil netj napj jipj mpes.'

21 "Jupj patrón 'ücj jostsja jupj lal. Tjevele: 'Namozo 'üsüs way jipj. Napj tjevelé jinwá la tjejay jipj. Nin mpes ca 'üsüs la mejay napj jipj mpes. Más püné ca nsem jipj quinam. Jipj 'üsüs la tjejay t'emel tsjicj way lal. Pülücj way napj nats'a'á ca majaman jipj quinam. Was, 'ücj jyas nsem quinam napj lal', nin tjevele jupj patrón.

22 "Nin p'iyá tjac' wa mozo p'a wa, jupj ne peso mil mat'e tyá'atsja. Jupj tjevele jupj patrón lal: 'Jipj ntje'an peso mil mat'e. Tjinyuca ma'a. P'a wa mil mat'e netj napj jipj mpes.'

23 "Jupj patrón tjevele jupj lal: 'Namozo 'üsüs way jipj. Napj tjevelé jinwá la tjejay jipj. Nin mpes ca 'üsüs la mejay napj jipj mpes. Más püné ca nsem jipj quinam. Jipj 'üsüs la tjejay t'emel tsjicj way lal. Pülücj way napj nats'a'á ca majaman jipj quinam. Was, 'ücj jyas nsem quinam napj lal', nin tjevele jupj patrón.

24 "Locopyaya p'a wa mozo tjac', jupj ne peso mil tyá'atsja. Jupj tjevele jupj patrón lal: 'Napj seletsja ts'üis jipj. Tjevyala jequetj jipj ma jisín mpe. Wya nt'a 'yonson jipj ma tsji' la tjejay mpe. 25 Nin mpes napj lecj tjejá jipj lal. Tjum, tjepjyalen jipj t'emel 'amá jul. Tjinyuca ma'a. Qui'á já'asa jipj t'emel.'

26 "Jupj patrón tjevele jupj mozo lal: 'Malala nyuca jele jipj. Pajal 'e pjasá. Jipj tjevelen jipj selen ts'üisis napj. Jipj tjevelen napj tjevyala jequetj napj ma jisín mpe. Tjevelen napj nawá nt'a 'yonsó napj ma tsji' la tjejay mpe. 27 Jipj tjevelen selen niná. ¿Tsjan mpes ma prestar la tjejay nt'emel banco nt'a, más 'in pülücj mpalas t'emel? Jipj nin la cüjaytsja, napj cüt'anquetsja napj nt'emel napj

tjacuwis na. Cüt'anqué watsja p'a wa t'emel, napj nt'emel prestar la tjejay mpes', nin tjevele jupj patrón.

²⁸ ”Jupj patrón tjevele wa jomezopan p'a wa jis lal: ‘No'oté napj nt'emel jupj mpe. Tja'ayá t'emel niná namozo p'a, jupj ne peso cinco mil nt'ya. Jupj 'üsüs la tjiji mpes jupj peso cinco mil nenem diez mil tepyala quinam. ²⁹ 'Ücj wa p'a wa t'emel 'ya jupj. Nepénowa 'üsüs lajay napj jis tje'yá mpes. Mpes más pülücj ca jis ma'ayá yupj. Ca yupj pülücj way ca nta'acj. Nepénowa nin tulucj. Liji secj yupj napj jis tje'yá mpes. Mpes napj ca nt'anqué yupj jatatj. Püna pjaní way jatatsja, cjuwá ca nsem quinam.’ ³⁰ Jupj patrón tjevele wa jupj jomezopan jis lal: ‘Pje'á la nts'iyá nun niná mozo malala. Na'aj la nts'iyá jupj püste nt'a. Ne'aj gente ca la mpuyucj. Jis wis nqui'licj nepé vyaja mpes', nin tjevele yupj jis patrón. Nin p'iyá ca nsem namozopan jis lal, jupj jomezopan jinwá —nin tjevele Jesús.

Jesús ca mveles pjacj 'üsüs, pjacj malala.

³¹ Jesús tjevele wa tsjan ca mpalas gente jis lal, jupj nasa tjac' na. Ninana tjevelá:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj niswa ca ncuwis nosis nt'a. Napj nasa tjacuwis na, pajal püné nsem napj, Mpapay Dios jinwá. Pjü Dios angelpañ ca ncapj ncoñicocj. Tjacuwis na, Jepa Püné ca nsem napj. Ca mo'os, müjütütj. Pajal 'üsüs majawaques ne'aj Dios mpes. ³² Pjü gente pjü jun ta'á patja mpe ca 'a jis mulus napj 'os nt'a. Oveja jyama liji jinwá ca la mejay napj yupj jis lal. Oveja jyama nyuca cabro lejeñ wa oveja jis lal. Mpes sin tjan jyünsa oveja witjacj, sin tjan

jjünsa wa cabrú. Nin p'iyá ca la mejay napj 'üsüs lajay jis lal. Sin tjan ca jis müjünsü yupj la p'a wa mpe. ³³ 'Üsüs lajay ca jis müjünsü napj li'inyampe. Malala lajay ca jis müjünsü napj nancupwepe.

³⁴ "Napj Jepa Püné nsem pjü jis lal. Ca mvelé napj li'inyampe lejeñ jis lal: 'Nculá nun. Mpapay la tjiji pajal 'üsüs nu tepyala nun. Newa 'üsüs jotjaqué. Nun ca jepapan nsem, napj jinwá. Pajal püna Dios 'ücj la tjiji ca nin nu mpalas nun. Nosis la tjiji na, 'ücj la tjiji niná nun mpes. Nun jupj ts'uyupan, mpes nin la tjiji nun mpes. ³⁵ Nun ca jus cülayé niná, nun 'üsüs la tjüj'í mpes. Napj vecj ni pü'itsja na, nun nta'ayá tjelyá. Napj 'üsü nívetsja na, nun 'üsü toco'á tjümü'üs. Napj p'a nepé tjacuwis na, nun ntja'ayá la püt'üs la jas nun nt'a. ³⁶ Napj pülül cjuwatsja na, nun nta'ayá pülül. Malala najastsja na, nun ntjajamá napj. Cawilta mo'o tjo'os na, nun tjuculá nus la nuc.' Nin ca mvelé 'üsüs lajay jis lal.

³⁷ "Niná tjevelé na, 'üsüs lajay ca nla mü'üyacj napj lal: 'Qjuis Jepa, ¿'ona jis tjinyucucj vecj 'i pü'itsja? Ma selecj 'ona tje'yayacj tjelyan. ¿'Ona jis tjinyucucj 'üsü 'ívetsja? Ma selecj 'ona teque'acj tjümüs. ³⁸ ¿'Ona jis tjinyucucj jipj p'a nepé tjacuy? Ma selecj 'ona tje'yayacj la püt'üs la jas jipj. ¿'Ona jis tjinyucucj jipj pülül cjuwá? Ma selecj 'ona tje'yayacj pülül. ³⁹ ¿'Ona jis tjinyucucj malala jyastsja? ¿'Ona jis tjinyucucj jipj cawilta mo'o jactsja? ¿Ncu tjeleque jis la nuc niná tepyala na?' 'Üsüs lajay nin ca nla mü'üyacj napj lal.

⁴⁰ "Napj Jepa Püné ca nsem pjü jis lal. Napj ca mvelé yupj jis lal: 'Nun 'üsüs la tjüj'í mpülücj pjaní

lal, nin p'iyá niná nin la tjüj'í wa napj lal. Mpülücj niná más 'in tsjicj waytsja pjü jis lal ca nacj. Nin p'iyá pajal 'üsüs napj lal nun 'üsüs la tjüj'í jupj lal. T'üc' niná'

⁴¹ "Nancupwepe lejeñ jis lal ca mvelé wa. Ca mvelé: 'Lowa napj mpe. Dios nasa tjevele ca nucopj ntülüs, malala la tjüj'í mpes. 'Awa püné nt'a lowa, ne'aj ca mpem lovin. Ne'aj pwe quinam cus la tül diablú, jis capj la tül wa ángel malalapan. Yupj diablo jomozopan. ⁴² 'Ücj napj nucopj tyül, nun malala la tjüj'í mpes. Napj vecj ni pü'itsja na, nun ma nta'ayá tjelyá. Napj 'üsü nívetsja na, nun 'üsü ma toco'á la müs. ⁴³ Napj p'a mpe tjacuwis na, nun ma ntja'ayá la püt'üs la jas nun nt'a. Napj pülül cjuwatsja na, nun ma ntja'ayá pülül. Malala najastsja, cawilta mo'o tjo'os 'ots'ipj, mop'in ma quelel ntjajamá.' Nin ca mvelé yupj jis lal.

⁴⁴ "Niná tjevelé na, ninana ca yupj mvelecj: 'Qjuis Jepa, ¿'ona jis tjinyucucj jipj vecj 'i pü'itsja? ¿'Ona jis tjinyucucj jipj 'üsü 'ívetsja? ¿'Ona jis tjinyucucj p'a mpe tjacuy? ¿'Ona jis tjinyucucj jipj pülül cjuwatsja? ¿'Ona ma quelel 'e jamactsja, jipj malala jyastsja na, jipj cawilta mo'o jactsja wa na?' Nin ca mvelecj yupj napj lal.

⁴⁵ "Napj ca mvelé yupj jis lal: 'Nun ma 'üsüs la tjüj'í mpülücj pjaní lal, nin p'iyá niná nun ma wa 'üsüs la tjüj'í napj mpes. Mpülücj niná más 'in tsjicj waytsja pjü jis lal ca nacj. Nin p'iyá malala niná, nun ma 'üsüs la tjüj'í jupj mpes. T'üc' way.' Nin ca mvelé yupj jis lal.

⁴⁶ "Niná tjevelé na, yupj ca mal napj jis capj tyül nt'a. Yupj ne'aj mpatjam lovin. Nin tulucj 'üsüs

witjacj jis lal. 'Üsüs Dios lal ne ca yupj mpatjam Dios lal lovin –nin tjevele Jesús.

26

Nepénowa yuwá p'in javeleptsja 'onin la qjuijim cü'ü'nam Jesús.

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Jesús teczyawaja tjevele quinam tsjan ca mpalas jupj niswa jac' na. Niná t'üc' tjevele na, tjevele wa jupj discipulopan jis lal: ² “Ts'ac' mat'e na fiesta ca nsem, niná fiesta 'Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey' ló cupj qjuis lal. Nun solejé niná. Fiesta lajay na, yupj ca ma tjililiñ, ca ma manucj ma 'ünan nt'a. Cruz po'o ca ma valacj napj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá”, nin tjevele Jesús.

³ Nasa jupj véletsja na niná, sacerdote noypan 'a jis tjimyula watsja Moisés popel sin 'yüsa lajay jis lal, co'müypan judiopan sin popé jis lal 'ots'ipj. Ne'aj 'a jis tjimyula sacerdote más püné wo nt'a. Niná sacerdote más püné Caifás lotsja. ⁴ Yuwá p'in tjowelepj 'onin ne 'ücj ntji'liñ Jesús, la p'a wa ma jus cülayecj. Yupj quelel tji'liñtsja jupj, la 'ünan. ⁵ Yupj tjowelepj: “Ma ntjiliquem ca jupj judiopan fiesta lajay na. Cupj niná la qjuijicj, yupj ts'i mi'inacj ca pajal. 'A jis mulus ca, la mpa'nacj ca cupj qjuis lal. Yupj po jisas Jesús”, nin tjowelepj yupj.

Quepj 'üsüs la tjiji Jesús mpes.

(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

⁶ Jesús Betania mo'o tjemey, ne'aj p'in Jerusalén nt'a. Simón wo nt'a tjemey. Niná Simón malala jostsja püná. Jupj poloc' mójotsja. Jesús Simón

wo nt'a tjá'asa na, ⁷ quepj tjac' jupj nt'a 'üsüs lo jay jupj mpes. Botella pajal 'üsüs jústatsja teque'e jupj. Niná botella pe mpestsja, pe alabastro ló. Perfume botella jul tóñcatsja, perfume pülücj jay-lactsja. Niná perfume Jesús jay pjucj po'ó t'yu. 'Üsüs cjúmsutsja. Jesús ne'aj já'asatsja na, lyájatsja na, nin la tjiji jupj.

⁸ Jupj discipulopan tjunuc quepj nin la tjiji niná. Tjunuc na, ts'a tji'in yupj.

—Malala nin —tjowelepj yupj—. Pjü way jay pjucj po'ó t'yu. Tjapjaja perfume. ⁹ 'Ücj vender la gjuijis jupj. Ca pülücj jaylacj nactsja. T'emel 'ücj así cü'ayas t'emel cjuwá jis lal —nin tjowelepj discipulopan.

¹⁰ Jesús jus nleya yupj malala tjowelepj quepj la tjiji mpes. Jupj la tji'yüya jupj discipulopan jis lal:

—¿Tsjan mpes so velelé quepan? Pajal 'üsüs la tjiji jupj napj mpes. ¹¹ Cjuwá jis lal mpatjaqué nun lovin. Napj ma ca mpü'üs nun jis lal lovin. ¹² Ma pats' ca napj. Nin mpes perfume t'yu jupj nay pjucj po'ó. 'Ücj la ntjiji yupj ca ntoquecj napj mpes. ¹³ Napj lal japon ca mal nosis jun ta'á. Ne'aj ca mvelecj la p'a jis walap'a'á Dios 'üsüs la tjiji gente mpes. Jun ta'á yupj jil nt'a, ca mvelecj wa quepj niná 'ücj la tjiji napj mpes. Ma ca yo' mpa'is. T'üc' way —nin tjevele Jesús.

*Judas tjevele 'ücj jis lal la winin la tjilil Jesús.
(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)*

¹⁴ Locopyaya Judas Iscariote tjemey sacerdote noypan nt'a. Judas apostolpan dóceya sin pópatsja.

¹⁵ Jupj tjevele 'ücj wa jis lal ca mim la tjilil Jesús.

—¿Nol ma'ayá nun, napj nin lejay mpes? —nin la tji'yüya jupj.

Yupj tja'ayapj jupj t'emel c'a tréinteya, plata waytsja yupj, t'emel c'a. ¹⁶Yupj jaylacj la tjajay na, tjemey. La nuchtsja 'ona 'ücj jis lal la winin la tjilil Jesús.

Jesús tjelyaja jupj discipulopan jis lal, püts'í secj p'in.

(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹⁷Ts'ac' mwalá way tjejawca fiesta mpes. Niná fiesta lajay na, pan levadura cjuwá jalá. Fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey” lotsja. Nin jawas Jesús discipulopan tjiquil jupj nt'a. La tjü'üy:

—¿Ca'aj jyas cupj 'ücj lijicj ca nlayan fiesta mpes?

¹⁸Jupj tjevele:

—Lowa pülücj patja nt'a. Yom napj velé nt'a ca nlawú. Nun ca mvelé: ‘Jesús tjevele leñ way ca mpa'is. Jupj ca nlayas jipj wya nt'a jupj discipulopan jis lal fiesta mpes. Ca quiyola mpalas Dios jis capj tjep'ya'sa judiopan pajal püna.’ Nin ca mvelé nun jupj lal.

¹⁹Mpes tjil discipulopan. Nin la tjajay Jesús tjevele jinwá. 'Ücj la tjajay jis la las fiesta mpes.

²⁰Püste na Jesús já'asatsja, lyájatsja jupj discipulopan dóceya jis lal. ²¹Jalatsja na, jupj tjevele:

—Nun popa pjaní malala nyuca la mijis napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca yupj ma tjililiñ. T'üc' way ca nin mpalas —tjevele.

²²Mpes pajal 'aplijila jis tepyala. Pjaní pjaní tjowelepj:

—Jipj napj Nejepa. ¿Ncu napj ca nin la cüjay?

23 Jesús tjevele:

—Nun popa pjaní tjelyaja wa napj mplato mpe, la p'a wa jinwá, mop'in nin, jupj quelel malala liji napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan ma tjililiñ. 24 Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Pajal püna profetapan tapac ca nin ma palas napj. Yupj tapac jin p'iyá ca nsem. Ma pats' ca napj, yupj tapac jinwá. Mop'in pajal malala nin, jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca ma tjililiñ. Pajal malala ca mpalas jupj, jupj malala la niji mpes. Pajal malala ca mpalas jupj, mpes más 'ücj ca nactsja jupj lovin ma pü'ütsja —nin tjevele Jesús.

25 Judas p'iyá nasa quelel jámatsja jis lal jac' Jesús enemigopan. Judas la tji'yüya wa quinam:

—Rabbí, ¿ncu napj ca nin la cüjay?

Jesús jupj wola tjevele:

—Nin.

26 Yupj jalatsja na, Jesús nt'ya pan pjaní. Tjevele Dios lal tjüwüi'i pan tje'yaya mpes. Nin la tjiji na, vitvitj la tücüeme, jis tje'yaya discipulopan. Jis tje'yaya na, tjevele:

—No'oté, n'lajá. Niná pan napj mp'üy jinwá.

27 Tjalá na, jupj nt'ya wa pocillo, uva 'üsü mo'o tóncatsja. Tjevele Dios lal tjüwüi'i wa uva 'üsü tje'yaya mpes. Pocillo jis tje'yaya jupj discipulopan, vitvitj jis la müs pjü.

—Tjümüsüqué napj pocillo mpe nun pjü way —tjevele jupj—. 28 Niná uva 'üsü napj na'as jinwá. Ma pats' ca napj nun mpes, la p'a pülücj mpes wa. Napj ca 'as ma palas, mpes Dios ca perdonar lis mijis napj lal japon. Ma ca jola nsem yupj malala la tjajay. Mpapay tjevele t'üc' ca nin la mijis

yupj mpes napj ntipü'í na. ²⁹ Napj lovin ma ca mü'üs uva 'üsü niswá quinam. P'a jawas cupj 'a mulú mpatjaquecj Mpapay jyü'ta nt'a. Nin jawas tjejyawca na, niswa ca mü'üs napj nun jis lal. T'üc' way –nin tjevele Jesús.

³⁰ Yacjaya tjenejets'eñ Dios po'ó. Lovin nin la-jaytsja fiesta mpes. Tjenejets'eñ na, tjil. Joc' Olivos ló nt'a tjil.

Jesús tjevele Pedro ca ntsüpünüs Jesús jomica jupj.

(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

³¹ Tjil na, Jesús tjevele jupj discipulopan jis lal:

–Püste na, nun pjü ca nts'equenequé, malala ne palá na. Nasapj mo'os. Pajal püna profeta tepyaca ca nin mpalas. Niná tepyacá: 'Napj ca mü'ünan oveja jyama, mpes jupj oveja witjacj sin tjan ca mal'. Nin tjevele profeta ca nin mpalas.

³² Newa nin ca 'üsüs la mejay nun mpes. Napj ca nin müjünsü la püt'üs niswá. Niswa pü'üs na, ca mis Galilea nt'a. Napj mwalá way ca mis nun jis lal, cupj ca la müjüsüquecj ne'aj –nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

³³ Pedro jupj wola tjevele:

–Pjü ca nts'equeneñ ca nacj, malala 'e palá na. Napj ma nin la mejay. Lovin ma ca malala la mejay jipj lal.

³⁴ Jesús tjevele Pedro lal:

–Yacjaj püste p'iyá la con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy ma la tipiya p'in, ca nin la mijin jipj. T'üc' way niná –tjevele Jesús.

³⁵ Pedro tjevele ma ca nin la mijis.

—Napj 'ücj wa ni pü'í jipj lal —tjevele—. Lovin ma ca mvelé ma jis nyuc.

Nin p'iyá tjowelepj wa pjü discipulopan.

Jesús tjevele Popay lal ma tepe'e na p'in.

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ Jesús pje'á tjemey jupj discipulopan jis lal sine lejeñ nt'a. Getsemaní ló ne'aj. Ne'as tjemey na jupj tjevele yupj jis lal: “Ne'aj p'in ca mis, ca mvelé Mpapay Dios lal. Nínawa majatjaqué velé na jupj lal”, tjevele. ³⁷ Discipulopan cont'e jis lal tjemey jupj jámatsja nt'a. Pedro pjaní watsja. Zebedeo jatjampan mát'eya tjil watsja. Pajal 'aplijila tepyala Jesús. Pajal jola tepyala malala ca mpalas mpes. ³⁸ Tjevele yupj jis lal: “Nasa ni pü'í jin najas, pajal 'aplijila mpes. Qjuive la tjunucú. Po ma müjünaqué, ma nyucun nsem nasapj”, nin tjevele Jesús yupj conas lal.

³⁹ Jupj tsjicj way p'in mwalá tjemey jusapj. Palá nipi'tje'amá'alá. Tjevele Popay Dios lal: “Mpapay, ¿ncu 'ücj wa jipj lal napj ma ni pü'í? Jipj 'ücj polel lejay niná, najas ma ca nin ma palas. Newa najas ca jipj jyas jinwá nsem. Ma napj najas jinwá t'as”, nin tjevele Jesús jupj Popay lal.

⁴⁰ T'üc' tjevele na, tjemey niswá discipulopan cónt'eya tjatja nt'a. Tjinyuca tjijinañ yupj quinam. “¿Ncu nun ma polel nucunú napj lal hora pjaní way p'in? —nin tjevele Jesús yupj jis lal—. ⁴¹ Ma müjünaqué. La tjomoná Dios lal ma ca malala la müjí, nun quelel malala lojí na. Napj selé nun quelel lojí napj najas jinwá. Mop'in pajal costa nun jis lal, nun niyom p'in”, nin tjevele Jesús.

⁴² Tjevele na, tjemey niswá. Tjevele Popay Dios lal: “Mpapay, 'ücj tulucj ma ni pü'í. Jipj jyas nin ne palá. Ntipü'í na p'in ca 'ücj nsem. Najas ca nin nsem, jipj jyas jinwá”, tjevele.

⁴³ Jupj niswa tjemey jupj discipulopan cónt'eya tapatja nt'a. Niswa yus tjinyuca tjijinañ yupj. Pajal ja sívetsja. ⁴⁴ Mpes niswa tjemey la veles jupj Popay Dios lal. La con quinam tjevele Dios lal. Nin p'iyá tjevele jupj. ⁴⁵ T'üc' tjevele na, tjemey niswá jupj discipulopan nt'a. La tji'yüya: “¿Ncu potjaqué, jünaqué custjay? Quina ca mpalas napj tjevelé jinwá. Najamica pjaní jis lal ncuwim napj enemigopan, ca ma tjililiñ. Malala lajay ca malala la ma jicj, yupj jisas jinwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ⁴⁶ Nusin tjüjünsü. Mas quinam la müjüsüquecj yupj. Nasa jac' quinam yom malala la nijí. Jis lal jac' napj enemigopan”, nin tjevele Jesús.

Yupj ntji'liñ Jesús.

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesús niná véletsja na, ne'aj tjac' Judas. Jupj apostolpan dóceya popa watsja. Se cóncatsja Jesús. Niyom pajal pülücj tjiquil Judas lal quinam. Pjü way polomay jatatsja, yo pjwel jatatj watsja mo'o la süp Jesús. Sacerdote noypan sin tjajam yupj la tjilil Jesús. Co'müypan judiopian sin popé sin tjajam wa yupj. ⁴⁸ Judas jis lal tjac' la tjilil Jesús. Jupj nasa tjevéletsja ca sin 'yüsa la mijis cana Jesús. Tjevele: “Pjaní lal ca la nlanan napj. Niná ne Jesús. Ntjüiliqué jupj.” ⁴⁹ Mpes ne'aj tjemey Judas, Jesús nt'a p'in. Ne'as tjemey, 'üsüs tjevele jupj lal, quelel la tjiji jinwá. Tjevele:

—Nejepa, tjacuwis quinam.

⁵⁰ Jesús tjevele jupj lal:

—Najamica, napj selé tsjan mpes tjacuy.

Jesús nin tjevele na, p'a wa niyom ne'as tjiquil. Ntji'liñ Jesús, jis la man jupj jepapan nt'a. ⁵¹ Nin la tjajay na, Jesús discípulo pjaní polomay nt'ya, syulsts'a jupj vaina mpe. Jay tjejyo'o yom pjaní. Yom niná mozo waytsja, sacerdote más püné mpes. Pjots' taná tjejyo'o jupj.

⁵² Jesús tjevele discípulo lal:

—Vaina mo'o jas tjejyama jipj polomay. Polomay mpes la palan, cya'liñ wa polomay mpes. ⁵³ Napj ma ca la mpalan yupj jis lal. Napj 'ücj la cümon Mpapay ncapj la p'acj. Napj la cümon Mpapay lal, jupj ca ángel militarpan pülücj sin cüjamas napj nt'a, la cüpa'nactsja napj enemigopan jis lal. Más 'in pülücj yupj setenta mil lal. ¿Ncu ma jin 'yüsa niná? ⁵⁴ Ma ca nin la mejay. Niná la cüjay napj, ma ca cüpalas Dios Popel tjevele jinwá. Dios Popel tjevele yupj ca nin la mijicj napj lal — nin tjevele Jesús jupj discípulo lal.

⁵⁵ Nin tjevele na, tjevele wa jupj ntji'liñ jis lal:

—¿Tsjan mpes polomay t'o, yo pjwel t'o wa la tjilil napj? Niná lojí pwequepj la tjilil. Pjü jyawca Dios wo nt'a tjo'ostsja napj. Napj sin 'yüsa la tjejay ne'aj. Lovin ma ntjutjililiqué ne'aj tjo'os na. ⁵⁶ Niná pjü tepyala ca nin mpalas profetapan tapac pajal püna. Yupj tapac, Dios Popel jupj —tjevele Jesús.

Nin tjevele na, pjü ts'equeneñ jupj discipulopan. Jesús ne'aj tóncatsja tjil.

Tjaman Jesús judío noypan nt'a.
(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan
18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Nasa ntji'liñ Jesús. Yupj tjaman jupj Caifás nt'a. Caifás sacerdote más pünetsja. Nasa 'a jis tjimyula ne'aj Moisés popel sin 'yüsa lajay. Co'müypan judiopan sin popé 'a jis tjimyula wa ne'aj, Caifás wo nt'a. ⁵⁸ Pedro Jesús cjüil tjemey campapé. Ne'as tjemey wa jupj sacerdote más püné wo nt'a. Tjüwücj jun vilicj po'ó tjac' Pedrú. Tjüwücj nt'a wama tjemey wa. 'Etjele jupj militarpan nepénowa jis lal. Quelel nyúcatsja tsjan ca mpalas Jesús.

⁵⁹ Ne'aj jatja watsja sacerdote noypan. Ne'aj jatja watsja judiopan jis jepapan. Yupj 'a mulú jajütütj judiopan. Yupj pjü la tjü'üy tjunuc pjacj malala mveles Jesús po'ó. La tapal watsja pjacj ca la ntsawilis Jesús po'ó. Po quelel javeleptsja 'ücj cus la tül jupj. Quelel ja'unantsja jupj. ⁶⁰ Pülücj tjiquil yupj jis walap'a'á la tsuwil Jesús po'ó. Newa la tsuwilpan ma nin p'iyá javeleptsja. Mpes jepapan ma polel cus tül Jesús yupj tjowelepj mpes. Pjaní p'in t'ya tjevele mpes, ma polel cus tül jupj.

Yacjaya niyom mat'e tjiquil yupj jis walap'a'á.

⁶¹ Niyom mat'e tjowelepj:

—Yom niná tjevele jupj 'ücj malala liji Dios wo. Tjevele ts'ac' cont'e na t'üc' ca jas müjünsüs niswá.

⁶² Niná tjowelepj na, sacerdote más püné jas tjijyünsa, tüwütüwü toñca. La tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu ma ca qjuis lal mvelen ncu t'üc' way nin tjevelen? Yupj javelepj yupj salejepj jipj malala tjevelen —nin tjevele sacerdote más püné.

⁶³ Nawa lyájasa tóncatsja Jesús. Sacerdote más püné tjevele jupj lal:

—Napj 'i jütütj jipj ca t'üc' mvelen. Dios pjoca jipj velen. Jupj pü'ü lovin. Ca cyapj ntülüs jipj li tsuwil. Qjuis wala tjevele ncu jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. ¿Ncu Dios Jatjam jipj?

⁶⁴ —Nin —tjevele Jesús—. Napj niná p'iyá jipj velen jin. Pjü way nun jis lal velé wa, nun ca nucu napj t'üc' way velé. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. P'a jyawca na ca nus nucu napj ca mo'os Dios li'inyampe. Ne'aj ca mo'os, ncupj 'a mulú ca müjü'tücj. Jupj pajal jas tjiyocj pjü jis lal. Nun ca nucu wa napj ncuwis nosis nt'a mol mpes —nin tjevele Jesús.

⁶⁵ Jupj nin tjevele na, sacerdote más püné la tücüeme jupj jas quip p'iyá. Nin lajay judiopan, p'a wa malala vele na Dios po'ó. Jupj tjevele jepapan p'a wa jis lal:

—Pajal malala tjevele Jesús Dios po'ó. Ma qjuisas la p'a wa mveles Jesús malala la tjiji. Nun p'iyá tjapja'aque Jesús malala tjevele. ⁶⁶ ¿Ncu pajal malala la tjiji Jesús?

—Pajal malala la tjiji —tjowelepj—. Cupj ca cus ntülücj, mpa'is, jupj malala la tjiji mpes.

⁶⁷ Nin tjowelepj na, cus tjupjuts' Jesús, wola po'ó. Yupj jis mas jus tjolotj, po'o jatültsja jupj. P'a wa mos la pacatj mpes wola po'ó tül jupj. ⁶⁸ Tjowelepj jupj lal:

—Qjuis lal tjevele pjacj wyala po'ó tyüla. Dios ca jin 'yüsa la mijis. Jipj niná Yomen Dios jas tjejyama qjuis capj la p'acj —nin tjowelepj la tjüpjüts'ün jupj mpes.

*Pedro tjevele jupj Jesús jomica tulucj.
(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Newa wosis t'asiyú tjüwücj mo'o já'asatsja Pedrú, sacerdote más püné wo nt'a. Ne'aj já'asatsja na, tsjücjüim tjac' jupj nt'a. Tsjücjüim niná mozo waysja ne'aj. Jupj tjevele Pedro lal:

—Jipj se coñ watsja Jesús, jupj ne Galilea mpe 'eseptsja.

⁷⁰ Pedro tsyüpünü pjü jis walap'a'á.

—Ma nin 'yüsa tsjan mpes velen jipj —tjevele.

⁷¹ Pedro nin tjevele na, tjemey tjüwücj jun vilicj po'ó. Ne'aj toñca na, tsjücjüim p'a wa jus tjinyuca. Niná tsjücjüim tjevele ne'aj lejeñtsja jis lal:

—Yom niná se cóñcatsja Jesús, Jesús Nazaret mpe 'eseptsja.

⁷² Pedro tsyüpünü niswá. Tjevele:

—Dios pjoca napj velé. T'üc' way ma si nuc jupj —tjevele.

⁷³ Niyom p'a wa ne'aj tjelejeñ custjay. Yacjaya yupj tjiquil Pedro nt'a. Tjowelepj:

—T'üc' way jipj Jesús discipulopan popa. Jipj Galilea mpe 'esepj jin p'iyá velen.

⁷⁴ Nin tjowelepj na, Pedro tjevele:

—Dios 'ücj ca ncapj ntülüs napj li tsuwil. T'üc' way ma si nuc yom niná.

Nin tjevele na, leñ way la tipiya castlyaj cocoy.

⁷⁵ La tipiya na, Pedro jola tepyala Jesús tjevelá. “La con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la puyú secj p'in, ca nin la mijin”, tjevele Jesús. Pedro jola tepyala na, tjemey wo nepé. Pajal la tipiya jupj. Pajal jólatsja malala la tjiji.

27

¹ Püstapj na sacerdote noypan 'a mulú jájtjatsja niswá co'müypan jis lal. Tjüjütütj ca mü'ü'nacj Jesús, püste na tjowelepj jin p'iyá. ² Mpes Jesús mos tsupaptsja. Tjaman jupj Pilato nt'a, ca cus ntülüs jupj. Pilato jepa püné auxiliar waytsja jupj. Romano waytsja, judío tulucj. Israel mo'o patja jis tjijyü'ta jupj.

Judas jupj p'iyá tji'yü'na.

³ Judas p'iyá jis lal tjac' Jesús enemigopan, jis la tjilil jupj. Locopyaya Judas jus nleya jepapan quelel ja'ünantsja Jesús. Ca cus ntülücj Jesús, jupj malala la tjiji mpes, tjowelepj. Niná jus nleya na, jupj jola tepyala pajal malala la tjiji Jesús lal. 'Aplijila tepyala pajal. Mpes jupj tjemey niswá sacerdote noypan nt'a, co'müypan nt'a wa. 'A mulú jájtjatsja yupj. Judas teque'e, tje'yaya niná t'emel c'a tréinteya, nawaja'a tja'ayapj. Ma jostsja quinam jupj.

⁴ —Malala nyuca la tjejay napj —tjevele jupj—. Napj nun jis lal tjum jupj nt'a, la tjilil jupj. Nun nasa quelel mü'ü'ná jupj. Jupj malala la tjiji tulucj, nujisas mpes p'in quelel 'ü'ná jupj —tjevele.

Yupj jupj wola tjowelepj:

—Jipj p'iyá nin la tjejay. Ma nin qjuiyola jipj la tjejay mpes —nin tjowelepj yupj.

⁵ Mpes Judas 'amá 'alá la ts'iyá niná t'emel Dios wo mo'ó. Tjemey jupj. Tjemey na, jupj p'iyá mwen tsyu'pa tjevyaala, tepe'e.

⁶ Judas tjemey na, sacerdote noypan tapay t'emel jupj na'aj la ts'iyá. Yupj yuwá p'in tjowelepj: “Malala Dios lal 'yonsocj t'emel niná p'a wa t'emel

lal Dios wo mo'ó. Niná t'emel mpes jaylacj la tjijicj yom mpa'is. Ma polel la ta'es niná”, tjowelepj yupj. ⁷ Yuwá tjowelepj tsjan la qjuijicj t'emel mpes. Yólatsja 'ücj jaylacj jis la jay 'amá tsjo'oy ts'yawa juts'a'á. 'Amá niná panteón nsem p'a mpe ne'espan mpes. Mpes nin la tjajay t'emel lal. ⁸ Nin mpes 'amá niná “'Amá 'As” ló tepyala. Nin ló ne'aj custjay.

⁹ Nin tepyala na, t'üc' tepyala Jeremías tjevele pajal püna. Profétatsja jupj, Jeremías. Jupj tjevele: “Yupj natj t'emel c'a treinteyá. Pjaní waytsja yupj jis lal. Israelpan tjowelepj 'ücj jaylacj jis la jay niná jupj mpes, ne nin la tjajay. ¹⁰ T'emel mpes jaylacj la tjajay momas, tsjo'oy ts'yawa juts'a'á. Nejepa Dios ntjijütüta ca nin la mejay t'emel mpes.” Nin tjevele Jeremías pajal püna.

Pilato tjevele Jesús malala la tjiji tulucj. Jupj sin cus tyüla jupj.

(Marcos 15.2-20; Lucas 23.3-5, 13-25; Juan 18.33-19.16)

¹¹ Nasa tjaman Jesús jepa romano nt'a, jupj ca mveles ncu ca cus ntülüs. Jepa niná la tji'yüya jupj lal:

—¿Ncu judiopan jis jepa püné jipj?

—Nin napj —tjevele Jesús.

¹² Sacerdote noypan tjat' tjowelepj Jesús po'ó jepa romano wolap'a'á. Co'müypan tjat' tjowelepj wa. Newa ma tjevele Jesús ncu t'üc' tuluctsja.

¹³ Jepa romano Pilato lotsja. Jupj la tji'yüya Jesús lal:

—¿Tsjan mpes ma qjuis wala velen ncu t'üc' malala la tzejay, yupj javelepj jinwá? ¿Ncu ma

tjapjac' yupj tjowelepj jipj jin po'ó? Tjowelepj la pülücj malala la tjejay jipj.

¹⁴ Jesús newa ma lal tjevele jupj. Pues ma tjevele ncu t'üc' waytsja yupj tjowelepj. Pilato ma jas tji'yüsa tsjan mpes Jesús ma tjevele. Nin jólatsja jupj. ¹⁵ Jepa romano janmacj jas tjejyama yom pjaní cawilta mpe fiesta niná tepyala na. Judiopan la t'aptsja pjacj pje'á nyacas cawilta mpe. ¹⁶ Nin jawas cawilta mo'o já'asatsja wa yom malala la tjiijá. Barrabás lotsja jupj. Pjü salejeptsja jupj malala la tjiijí. ¹⁷ Pilato quelel se jamatsja Jesús. Mpes judiopan pülücj 'a jis tjimyula na, jupj la tji'yüya yupj jis lal.

—¿Cana nujos napj ca jas majam cawilta mpe? —la tji'yüya jupj—. ¿Ncu nujos Barrabás ca mim? ¿Ncu nujos Jesús ca mim? Nepénowa javelepj jupj niná Yomen Dios jas tjejyama nucopj la p'acj —nin tjevele Pilato.

¹⁸ Jupj seletsja jyamañ waytsja judío noypan Jesús lal. Jupj seletsja nin mpes tjaman Jesús jupj nt'a, jupj ca cus ntülüs.

¹⁹ Pilato ne'aj tjá'asatsja jupj silla casá, niná casá tjá'asatsja la veles ncu cus lo tül. Ne'aj tjá'asatsja na, Pilato jats'om taná tjevele jupj lal: “Yom niná malala la tjiijí tulucj. Po ma mvelen ca cus ntülücj jupj. Püste malala tjinyuc jupj mpes. Pajal lecj tjejá malala tjinyuc mpes.” Nin tjevele Pilato jats'om.

²⁰ Judiopan p'a casá yólatsja. Sacerdote noypan nasa tjoweleptsja ne'aj 'a jis tjimyula jis lal. Co'müypan tjowelepj wa yupj jis lal. Topon yupj

tjowelepj. Nin mpes yupj japontsja más 'ücj la mon ca cus ntülüs Jesús, mpa'is.

21 Pilato la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Pjacj yupj popa ca jas majam nun nt'a? ¿Tsjan nujos nun?

—Qjuisas ca jas majaman Barrabás —tjowelepj.

22 Pilato la tji'yüya:

—¿Tsjan ca la mejay Jesús lal, ne ma se jam? Nepénowa javelepj jupj niná Yomen Dios jas tjejyama nucopj la p'acj.

Pjü yupj tjowelepj:

—Cruz po'o tjevyala jupj, mpa'is.

23 —¿Tsjan mpes ca müjütütj cruz po'o lo valas jupj? —tjevele Pilato—. Ma malala la tjiji jupj.

Niná tjevele na, pajal yümücj la tupuyupj:

—Cruz po'o mvalan jupj, mpa'is.

24 Pilato jola tepyala yupj ma quelel pjyacañtsja jupj tjevelá. Mop'in jisastsja Jesús mpa'is. Pilato jus nleya wa ts'a 'intsja yupj, jupj ma la tjiji yupj la tjomon jinwá. Nasa quelel la palantsja yupj. Nin mpes 'üsü tepyula, mos tepe'e pjü jis walap'a'á. Pajal pülüctsja judiopan ne'aj. Pilato tjevele yupj jis lal:

—Napj ma nin lejay mpa'is niná yomen. Nun p'in nujos mpes ca mpa'is.

25 Pjü way yupj jupj wola tjowelepj:

—'Ücj ca qjuis capj ntülüs Dios, ncupj mü'ü'nacj Jesús. 'Ücj wa jis capj ntülüs cupj qjuis ts'uyupan —nin tjowelepj yupj.

26 Niná tjowelepj na, Pilato jas tjejyama Barrabás cawilta mpe, yupj jisastsja jinwá.

Tjijyü'ta jupj militarpan mo'o nsüpücj Jesús. Tjijyü'ta ca cruz po'ó mvalacj jupj, la 'ünan.

Militarpan la tjüpjüts'ün Jesús.

²⁷ Niná tjijyü'ta na jepa romano, militarpan tjanman Jesús jepa romano wo mo'ó. Tjowelepj ncul wa la p'a wa militarpan jupj wo nt'a tsji' lajaytsja. Tjiquil, t'asiyú tjelejeñ Jesús. ²⁸ Yümücj jas tjü'ipj jupj jas quip. Jas tjü'ipj na, jas tjüwü'ün militar jas quip je. Nin la tjajay la pjüts'ün Jesús mpes. Jepa jas quip jin justa la tjajay. ²⁹ Yo pjwel jam jus tjulujupj jay pjucj po'ó la 'onsos. Jesús jay tjo'onsopj, corona jay já'asa jinwá. Visyú tja'ayapj jupj mos li'inyampe, jepa püné t'e'enca jinwá. Nin la tjajay na, pajal la tjüpjüts'ün jupj mpes. Jis tic' jin tjelejeñ jupj wolap'a'á. Tjowelepj:

—Qjuisas 'ücj jyas mpü'üm. Jipj jepa püné judiopan jis lal.

³⁰ La pülücj cus tjupjuts' Jesús. Natj wa visyú jupj mos mpe, mo'o süptsja jupj visyú mpes. Tsjay la pülücj süptsja jupj. ³¹ T'üc' la tjüpjüts'ün na, jas tjü'ipj jas quip je. Niswa jas tücüipap jupj jas quip. Nin la tjajay na, jupj lal tjil, cruz po'o jis la valas jupj.

Pajal la tjüpjüts'ün Jesús, cruz po'o tjevyala na.

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³² Jesús lal tjil na, militarpan tjunuc yom pjaní ne'aj jámatsja. Simón lotsja jupj, Cirene mpe 'es-epsja jupj. Tjüjütütj tyama cruzus Jesús mpes, ne nin la tjiji jupj. ³³ Ne'as tjil cruz po'o lo valas nt'a. Gólgota lotsja ne'aj. “Gólgota” mpes 'ücj la veles “Jay Pjucj Cjüele” cupj qjuis tin. ³⁴ Uva 'üsü tja'ayapj

Jesús lo müs. Uva 'üsü niná leméliyu la süpjütsja, pajal nepé vyaja lo ts'uc. Pajal 'ónatsja. Jesús tsjicj way tjümü'ü, tjinyuca. Jus nleya leméliyu la süpjütsja, ne ma tjümü'ü. ³⁵ Cruz po'o tjovalapj jupj clavo mpes. Nin la tjajay na, Jesús jas quip jis tja'ayapj yuwá. Militarpan tjepjelañ tjunuc pjacj nta'es jupj jas quip. ³⁶ 'Atjalapj yupj ne'aj, tjajamapj Jesús, jupj jomicapan ma ca ncul, ma ca cus nts'optecj cruz mpe. ³⁷ Nasa tüpüntüpj tabla tsjicj cruz po'ó Jesús jay nt'a. Tabla niná po'o tapac tsjan mpes cus tül Jesús. Ninana tapac:

NINANA JESÚS, JEPÄ PÜNÉ JUDIOPAN JIS LAL.

³⁸ Yupj tjovalapj wa pwecapan mat'e p'a wa cruzus po'ó. Pjaní wa tjovalapj Jesús li'inyampe. Pjaní wa tjovalapj Jesús nancupwepé. ³⁹ Judiopan nepénowa cruz toñca jin tjil. Yupj sey pjucj la süpjüntsja jupj mpes. Ma topon 'üsüstsjä jupj. Pajal malala po'o tjowelepj jupj. ⁴⁰ Tjowelepj:

—Jipj tjevelen jipj 'ücj malala la mijin Dios wo. Ts'ac' cont'e na niswa ca jas müjünsün, tjevelen jipj. Mpes 'ücj wa cyapj la p'acj jipj p'iyá. Jipj Dios Jatjam, 'ücj palá ncuwim cruz mpe —nin tjowelepj yupj.

⁴¹ Sacerdote noypan la tjüpjüts'ün wa Jesús, yupj jinwá. Nin p'iyá tjowelepj wa Moisés popel sin 'yüsa lajay. Nin p'iyá co'müypan. Niná tjowelepj:

⁴² —Jupj jis capj tjep'ya'sa la p'a wa. Ma polel cus la p'acj jupj p'iyá. Jupj ne p'iyá Jepä Püné judiopan mpes, qjuisas ca palá ncuwim. Jupj nin la qjuijis, cupj cüponecj catsja jupj mpes. ⁴³ Jupj tepyona Dios ca 'üsüs la qjuijis jupj mpes. Dios quelel liji jupj,

más 'ücj Dios ca cus mp'a'sas quinam. Jupj tjevele jupj p'iyá Dios Jatjam —nin tjowelepj yupj.

⁴⁴ Pwecapan cruz po'o tjelejeñ Jesús lal, nin p'iyá tjowelepj yupj. Yupj pajal malala tjowelepj Jesús lal, la p'a jinwá.

Jesús tepe'e.

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

⁴⁵ Lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa na, püste tepyala pjü nosis casá. Hora cont'e te tóncatsja. ⁴⁶ Las tres tepyala na, Jesús pajal yümücj la tipiya, tjevele Dios lal:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —tjevele jupj. (Ninana jupj tjevele 'ücj wa la veles: “Napj Ndios, napj Ndios, ¿tsjan mpes 'os tjay jipj?” Nin velecj niná cupj gjuis tin.)

⁴⁷ P'a wa ne'aj p'in tjelejeñ, tjepjyacañ wa jupj tjevelá. Tjepjyacañ na, ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin tjevele. Yupj tjowelepj:

—Jupj Elías lal vele ncuwim. Jos ca cus mp'a'sas. Elías profeta püna tüpü'ü jupj.

⁴⁸ Jesús nin tjevele na, yupj popa pjaní leñ way ts'üequené, esponja teque'e. Esponja uva 'üsü 'ona mo'o ts'yuca, tsyu'pa yo po'ó, mpe tecyacaná. Tje'yaya ca mü'üm Jesús. ⁴⁹ Pjü way la p'a wa tjowelepj:

—Po ma ma'ayan mü'üm niná. Cupj quelel nyucucj ncu Elías ncuwim cus la p'acj.

⁵⁰ Jesús yümücj tjevele niswá. Nin la tjiji na, tepe'e jupj.

⁵¹ Pülül p'omp'om jálatsja Dios wo mo'ó, pülül niná wo t'em pjaní jinwatsja. Jesús tepe'e na, pülül

niná nayapé palavin la tücüeme. Dios la tjiji la tücüeme. Nosis jus tiquits'e 'ots'ipj. Pe witjacj la tjeleptan 'ots'ipj. ⁵² Jesús tepe'e na, pülücj janucun jis tepyala püna tecya'liñ sin popé. Dios sa coñ witjactsja yupj. 'Amá toc tapatja nt'a la tjelepta. ⁵³ Pje'á tjiquil toc pátjatsja mpe. Jesús jas tjijyünsa na la püt'üs niswa, yupj tjil wa Jerusalén mo'ó. Pülücj yus tjunuc yupj.

⁵⁴ Jepa militar tjejyámatsja Jesús, jupj jomicapan ma ncul cus nts'optecj cruz mpe. P'a wa militarpan jupj lal lejeñ watsja, militar püné lal. Tjunuc nosis jus tiquits'e. Tjunuc wa pjü niná tepyala Jesús tepe'e na. Niná tjunuc na, pajal lacj tjeyaptsja. Tjowelepj:

—T'üc' way jupj Dios Jatjam waytsja.

⁵⁵ Nequem pülücj way ne'aj lejeñtsja, campa way 'in cruz toñca mpe. Tjunuc wa tepyalá. Jesús jomicapan waytsja yupj. Cus tocoñ Jesús, Galilea mpe tjac' na. Tjojon jupj mpes, pjü 'ücj la tjajay wa jupj tüpü'ü nt'a. ⁵⁶ Yupj popa pjaní María lotsja. Magdalá mpe 'eseptsja jupj. P'a wa María ló watsja jupj. Jupj Jacobo jamaytsja, José jamaytsja. Quepj p'a wa Zebedeo jatjampan sejamay.

Pe jul mo'ó, neven nt'a, tüpüntüpj Jesús.

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁵⁷ Nasa quelel t'yaja na, yom p'a wa tjac'. Yom niná pülücj tyá'atsja. Arimatea mpe 'eseptsja, judiopan patja nt'a. José lotsja. Jesús discípulo watsja. ⁵⁸ José tjemey Pilato nt'a. La tjemyona Jesús jüp'üy la toc. Pilato tjijyü'ta ca nin nsem. Tjijyü'ta militarpan ca ma'ayacj Jesús jüp'üy. ⁵⁹ Mpes José

palá nt'ya Jesús jüp'üy. Tjivyü'ünü pülül pje mpes. Salá waytsja pülül. ⁶⁰ Tipyünta Jesús jüp'üy pe jul mo'ó, neven nt'a, tepe'e 'ücj la püntüs nt'a. Püna p'in tjijyü'ta la toc jomwen jul, jupj p'iyá tepe'e tulucj p'in. Nin lajaytsja judiopan. José jostsja jomwen jul toc toñca jupj pe'e na. Tepe'e ne'aj tipyünta tulucj custjay. Jesús jüp'üy ne'aj tipyünta na, pe püné jas tentené jun la t'olon jomwen jul. Jun t'yo'na na, tjemey. ⁶¹ María newa ne'aj já'asatsja pe jul wolap'a'á. Niná María, Magdalá mpe 'eseptsja. P'a quepj tjá'asa watsja María lal. María ló watsja jupj.

Militarpan jajamapsja jomwen jul nt'a, Jesús jüp'üy tüpü'ü nt'a.

⁶² Ya sacerdote noypan tjil Pilato nt'a. Fariseopan tjil wa yupj jis lal. Nin jawas ma polel tsji' lajaytsja; t'añ p'in 'ücj la tjajay ma ca tsji' la mijicj nin jawas ma tsji' lajay na. Tjil na, ⁶³ tjowelepj Pilato lal:

—Cupj qjuiyola tepyala Jesús tjevelá. Tjevele jupj ca jas müjünsüs mpü'üm niswá ts'ac' cont'e tepyala na. Jupj la tsyawilitsja lovin. ⁶⁴ Mpes cupj qjuisas jipj ca müjü'tün militarpan majamacj jomwen jul, Jesús jüp'üy pü'ü nt'a. Qjuisas newa majamacj ne'aj, ts'ac' cont'e tepyala nas. Militarpan leñ ne'aj, jupj discipulopan 'ücj wa ncül, mpequeñ jupj jüp'üy. Ca mvelecj jupj jas tjijyünsa. Nyucunú quinam, ca mvelecj. Ca yus ntsawilicj judiopan. Judiopan topontsja Jesús lal, jupj nyucunutsja na. T'üc' ca mponecj quinam, jupj jüp'üy leñ cüvalas —nin tjowelepj yupj Pilato lal. ⁶⁵ Pilato jis lal tjevele:

—Mwü. Napj militarpan ca mal nun jis lal, ca majamacj nujisas jinwá. Nin la müjí Jesús jomicapan ma ca wama mal jomwen jul mo'ó. Pjü 'ücj polel lojí, pjü la müjí.

⁶⁶ Mpes tjil yupj. 'Ücj la tjajay jomwen jul nt'a. Jun t'yó'natsja jomwen jul, pe püné mpes. Hilo tsjicj way po'o tüpüntüpj pe wolap'a'á 'ots'ipj, ca jus nlayecj ncu wama jil gentas. Militarpan jis tjüjünsüpj tjil, militarpan jis la jamas ne'aj.

28

*Jesús nyucunú tepyala niswá. Jas tjijyünsa jupj.
(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)*

¹ Teczyawaja sábado quinam, nasa domingo tepyala. 'Ücj tsji' lajaytsja quinam. Tjejyawca na, tjil nequem jomwen jul la nuc, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. Quepj pjaní María, Magdalá mpe 'esepj. Ma'ajapj María ló watsja.

² Pajal jus tiquits'e nosis. Dios ángel pjaní tjac' tsjun mpe, nin mpes nin tepyala niná. Tjemey jupj jomwen jul nt'a. Jas tentené pe püné jun vilicj mpe. Jun cjol tepyala. 'Etjele ángel pe casa'á.

³ Pasal jas jawtsja jupj, menmené jinwá. Jas quip pje waytsja pajal, mol pje jinwá. ⁴ Militarpan tjelejeñ ne'aj custjay. Tjajamapj jomwen jul nt'a. Ángel tjunuc na, ticyücüyüñ yupj, lacj tjeypaj mpes. Jis capj t'yaja pjü.

⁵ Nequem ma sin tji'yüsa tsjan tepyalá. Mpes ángel tjevele yupj jis lal:

—Po ma locj tjejá quinam. Napj selé nun lo palá Jesús. Jupj ne cruz po'o tepe'e. ⁶ Leñ quinam jupj. Jas tjijyünsa. Nyucunú tepyala niswá, jupj

tjevele jinwá. Nculá nun. Tjunuca jupj tüpü'ü nt'a.
⁷ Nun tjunucú na, leñ way lowa jupj discipulopan
 nt'a. Tjowelé yupj jis lal jupj jas tjijyünsa quinam.
 Nyucunú p'in quinam. Mwalá way jama nun jis
 lal Galilea nt'a. Galilea nt'a ca jus nucú jupj niswá.
 Nin ca mvelé nun yupj jis lal. T'üc' ca mpalas napj
 tjevelé jinwá —nin tjevele ángel yupj jis lal.

⁸ Mpes leñ way tjil nequem jomwen jul mpe,
 ángel tjijyü'ta jinwá. Newa lacj jeyaptsja. Pajal
 'ücj jisastsja wa. Ts'equenerñ la veles discipulopan
 jis lal. Quelel javeleptsja ángel tjevelá. ⁹ Newa
 ts'equenerñ na, Jesús lay jis tepyala yupj jis lal. Tjac'
 la nÿjüsü.

—¿Min nucopj tjejyawca? —tjevele jupj.

Nequem tjil jupj nt'a, palá nipi'tjiñ jupj
 wolap'a'á. Ntji'liñ jupj tsjom. Yólatsja jupj pajal
 püné, mpes nin la tjajay. ¹⁰ Jesús tjevele yupj jis
 lal:

—Po ma locj tjejá quinam. Lowa, mvelé
 mpülücpan jis lal. Najas ca mal Galilea nt'a. Ne'aj
 ca nus nucucj. Nin ca mvelé yupj jis lal —tjevele.

Militarpan la tsawil.

¹¹ Nequem nasa tjil jomwen jul mpe. Tjil na, mil-
 itarpan ne'aj tjátjatsja custjay, yupj ne jajamapt-
 sja jomwen jul. Yupj sin popa nepenowá tjil
 Jerusalén mo'ó. Tjowelepj sacerdote noypan jis
 lal. Pjü tjowelepj tepyalá. ¹² Sacerdote noypan 'a
 jis tjimyula judío co'müypan jis lal. Ma jisastsja la
 p'a wa judiopian ca jus nlayecj Jesús jas tjijyünsa.
 Mpes yuwá p'in tjowelepj 'oyñ nyuca la qjuijicj la
 p'a ma ca jus nlayecj. T'emel pülücj jis tja'ayapj
 militarpan niná la tsuwil mpes. ¹³ Ninana yupj

tjowelepj militarpan jis lal: “Nun ca mvelé jupj discipulopan tjiquil püste na. Ca mvelé tepequeñ jupj jüp'üy nun tjüjünaqué na. ¹⁴ P'a witjacj niná cüvelecj jepa romano lal, cupj 'ücj ca la mijicj ma nucopj tyüla jupj”, nin tjowelepj yupj.

¹⁵ Niná 'üctsja militarpan jis lal. Mpes natj t'emel. Yupj la tsawil, sacerdotepan tjüjütütj jinwá. Judiopan topon militarpan tjowelepj. Ninana tintsja yupj t'ya tjowelepj, newa javelepj niná Jesús po'ó.

Jesús jos jupj discipulopan ca mal pjü nosis nt'a, ca sin 'yüsa la mijicj jupj mpes.

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶ Jesús discipulopan 'ónceya tjil Galilea nt'a, jupj tjijyü'ta jinwá. Tjil joc' pjaní nt'a, jupj nasa tjevele yupj ca mal ne'aj. ¹⁷ Ne'aj jus tjunuc Jesús. Salejeptsja jupj Dios Jatjam, mpes palá nipi'tjiñ jupj wolap'a'á. Yupj sin popa nepenowá sey c'a jinwatsja custjay. 'Ots'ots' way p'in topon niná ne t'üc' way Jesús. ¹⁸ Jesús ne'as tjemey yupj nt'a. Tjevele yupj jis lal:

—Napj 'ücj jyütütj pjü way tsjun po'ó. Pjü wa nosis casá 'ücj jyütütj wa. Mpapay ntje'aya ca nin nsem. ¹⁹ Mpes lowa nun pjü nosis casá. Pjü 'a mulú patja jis lal ca mvelé napj mpes. Sin 'yüsa lis müjí, mpes yupj napj discipulopan ca jis mpalas. Bautizar ca lis müjí Dios Mpapay mpes, Dios Jatjam mpes wa, Dios Cjües mpes wa. ²⁰ Ca sin mü'üsüs la müjí ca nin la mijicj pjü way napj nu tjijyütütj. T'üc' way napj p'iyá ca nucopj ncoñ

lovin, nosis cyawaja nas –nin tjevele Jesús jupj
discipulopan jis lal.

**Dios Tjevele Jupj 'Üsüs La Qjuisiji Jesucristo
Mpes
New Testament in Tol (HO:jic:Tol)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tol [jic], Honduras

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tol

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

862f7b53-73e6-5bbc-ac1d-63d3b228d0fb